

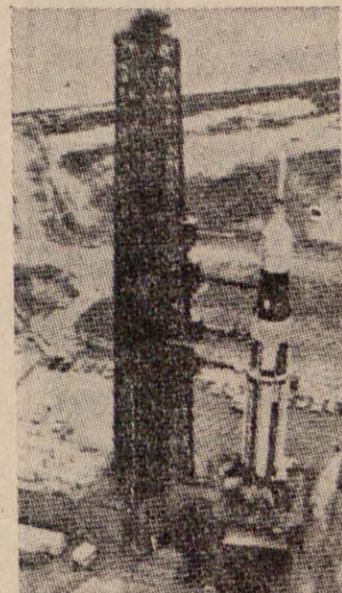
ZA LUNO: NAJVEČJA VRATA SVETA

Nedavni bližnji posnetki z Lune so stali Američane približno 23 milijard v našem denarju. Ranger VII je fotografiral prostor, kjer naj bi pristali prvi »Lunaši«. Toda 25-krat več stane Američane trenutno prostor za start. To je orjaška hala, ki nastaja v peščeni in močvirni divjini otoka Merritt na Cape Kennedy. Dajala bo streho monterjem rakete Saturn V, ki bo ponesla na Luno prve ljudi. Glede na prostornino bo to največja zgradba, kar jih je kdaj zgradila človeška roka: vidna višina od tal do stropa znaša 160 metrov, dolžina 220 metrov, prostornina 3,5 milijona kubičnih metrov (tretjino več kot že štiri in pol tisočletja nedosegljiva Keopsova piramida).

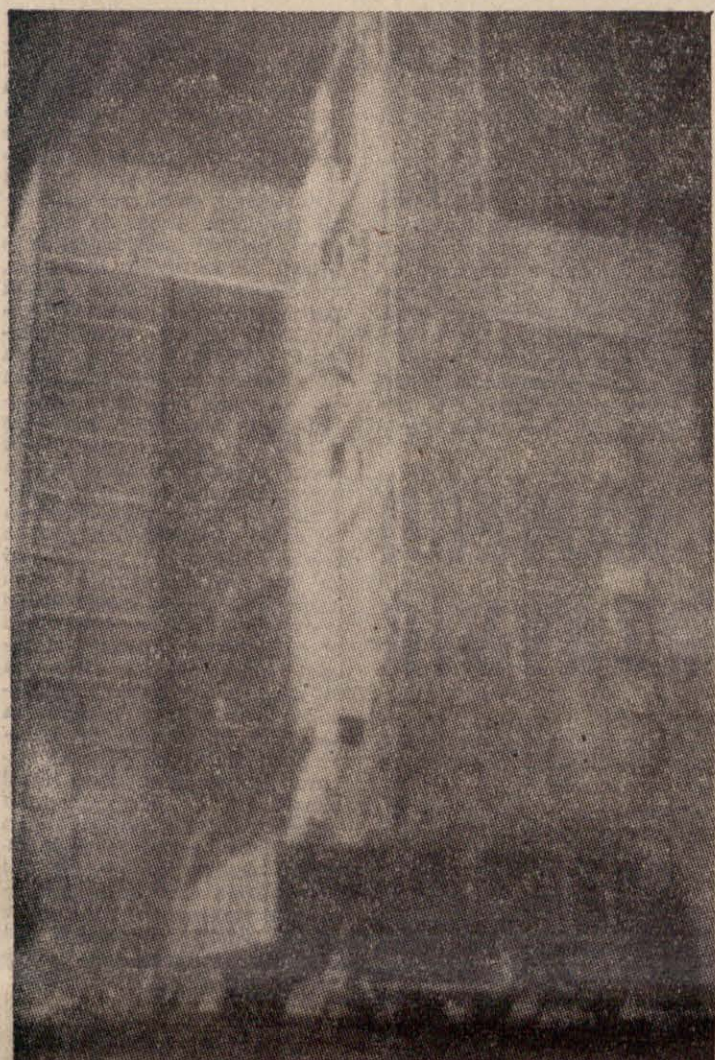
kirišču po 45 nadstropij visoki strop in ga odložila poleg rakete. S tega stolpa bodo opravili tehniki še poslednje kontrole, do konca napolnili tanke z gorivom in kake štiri ure pred startom se bodo po tem stolpu povzpeli astronauti, da bi sedli v konico rakete.

Toda vrnimo se še k hali: gradnja postavlja inženirje kajpada pred najtežje konstruktorske naloge. 160 metrov visoka zgradba bo morala kljubovati hurikanom, čeprav je že sestavljena za tega giganta zelo neprimerna: do 16 m globine sestoji iz peska in stisnjene ilovice. Ta problem so rešili tako, da so najprej nasuli na prostor 25 m visoko piramido iz peska, ki je tam ležala pol leta. Teža peska je iz tal iztisnila vodo in tla tolikanj stisnila, da so se sesedla za en meter. Potem so piramido z buldozerji spet odstranili. Dieslji in parni nabijaci so zbili v tla 4300 jeklenih podpornikov 55 metrov globoko, do-

kler se niso trdno zasidrli v skal. Največja vrata sveta morajo kljubovati hitrosti vetra 200 km na uro in ostati odprta ter se zapirati tudi pri moči vetra 10. Tehnična rešitev: vrata sestojijo iz 15 metrov visokih jeklenih plošč, ki se druga za drugo dvigujejo in na vrhu odlagajo. Meteorologi so odkrili, da se bodo ob pomanjkljivem kroženju zraka v montažni hali zbirali oblaki in da bo vesoljska ladja že pred startom izginila v njih. V zaprti hali bi utegnilo tudi deževati. Zato so potrebni številni ventilatorji. Potem so potrebne razne naprave za odvajanje strel. In ne nazadnje tudi velikanski žerjavi in ceste okoli tega »kolodvorca«: takih cest tudi še ni bilo! Vsak kvadratni meter vozne ceste bo izpostavljen pod težo natovornega raketnega vlačila obremenitvi 40 do 50 ton. Rezultat računov: asfaltno ceste morajo imeti več kot dvometrsko podlago.

Tako pa izstreljujejo raketo Saturn danes

Tako naj bi izstrelili raketo s prvimi astronauti na Luno — v ozadju je največja stavba sveta, ogromni montažni silos

Najdražja breznadstropna zgradba na svetu — visoka kot pedesetnadstropni nebotalnik, vendar brez vmesnih nadstropij — bo tvorila jedro startne naprave, kot si jo je zamislil šef ameriškega programa za polete na Luno Wernher von Braun skupaj s strokovnjakom za izstreljevanje Kurtom Debusom. Orjaške rakete, namenjene na Luno, ne bosta izstreljevala več s trdnih betonskih vznožij, marveč s pomičnimi lafet. Doslej so bile startne naprave gradjene še po principu penemindskih — gradil jih je Debus — s katerih so Nemci v letu 1942 izstreljevali svoje prve V-2; rakete so sestavili na trdnih startnih mišah pod vedrim nebom, jih prav tam pregledali, napolnili z gorivom in slednjic tudi prižgali. Kabli so povezovali kontrolne naprave v raketi z ustreznimi instrumenti v startnem kontrol-

nem bunkerju, tako imenovanem »Blockhaus«. Pri manjših raketah se je ta princip obnesel, za večje pa ne pride v poštev spričo tehničnih pomanjkljivosti in nevarnosti za ljudi, razen tega pa se bo število orjaških raket v prihodnjem desetletju zelo pomnožilo, montiranje na starih ploščadih pa je zelo zamudno.

Tehniki potrebujejo potentna-kem pravcati raketni »kolodvor«, ki bo omogočil starte v tesnem zaporedju, ljudem pa zagotovil varnost v primeru neuspeha starta oziroma eksplozije na zemlji. Nova startna naprava — »Startni kompleks 39« — je podobna velikanskemu ranžirnemu kolodvoru. V montažni hali bodo hkrati montirali tri do štiri rakete, jih kontrolirali in deloma tankali. Potem se bodo odprla 139 metrov visoka vrata in največje vozilo na svetu se bo po-

maknilo v halo. To bo specialni vlačilec oziroma premična jeklena ploščad, težka 2500 ton, nosilnost 8000 ton (toliko kot 160 težkih tankov), ki se bo počasno pomaknila pod montažno rampo in si jo z raketo vred pod oskrbovalnim stolpom hidravlično naložila. S povprečno hitrostjo 1,6 kilometra na uro bo prenesla tovor pet kilometrov daleč k startni stezi, ga odložila na pripravljeni železobetonski temelji, se nato zapeljala k par-

IZMIŠLJENI JUNAK WILHELM TELL

Ko so Svicarji nedavno v zelenem zakurili kresove, da bi proslavili 673. rojstni dan svoje države in se v toplih besedah spomnili svojega nacionalnega junaka Wilhelma Tella, so se po mnenju njegovega rojaka Marcela Becka klanjali spominu izmišljenega dne in izmišljenega junaka, Beck, 56-letni zgodovinar na žirski univerzi, podira s predavanji in članki dva izmed najstabilnejših stebrov švicarske države misli. Tako trdi, da zgodovinska ritliška prisega švicarskih kantonov ob Urnskem jezeru leta 1291 nikakor ne pomeni ustanovitvene zveze, in drugič, da legendarni junak s samostrelom in bojevniki za svobodo proti Habsburžanom Wilhelm Tell, v resnici sploh ni nikdar živel.

nem osvobodilnem boju Wilhelma Tella: leta 1314 so Svicarji po obojnem sporu navadili na samostan Einsiedeln, ki je bil pod habsburško zaščito. V voj-

ni, ki je temu sledila, je švicarska kmečka vojska leto dni kasneje premagala habsburško vojsko pri Morgartenu. Pred tem zgodovinsko dokazanim dogodkom pa kronike ničesar ne vedo o kakem vojškovanju s Habsburžani, niti o kakem Tellu. »Iz tega nujno sledi,« pravi Beck, »da take figure v tistem času ni bilo.«

Umetniki so ustvarili celo lik Wilhelma Tella, ki je bil na vseh slikah, na vseh kipih enak. Naš spomenik je iz švicarskega mesteca Aldortu, na vinjeti pa je obliče narodnega junaka, ki ga pozna vsak Svicar do zadnje poteze v odličnem moskem obličju z brado.

ČEZ UŽBO V SVANETIJO

Spotikamo se po kamenju, ki pokriva ledenik Sheldo, in s kapljicami potu izločamo iz telesa zadnje ostanke lenobe, ki se nas je že pričela lotevati ob lagodnem življenju v taborišču Elbrus. Se dva dni hoje nam je namenjeno do Uže in vreme ima dovolj časa, da se popravi.

Pozno popoldne dosežemo Nemški bivak — skalni pomol na desnem bregu Sheldingnega ledenika. Komaj razgneto sotočje, že padajo prve kaplje. Spravimo se na počitek v lesni sotočnici. Ljubo se vize k vhodu, mi trije z Vančem in Pavletom pa se kot sardine stisnemo v zadnji konec.

Se preden jutranje sonce omeha sneg, smo že sredi ledenih serakov med Ščurovskim in Sheldo. Ta del dostopa slovi po nevarnem padajočem kamenju in slabih snežnih mostovih čez ledeniške razpoke. Vse je laže kot po navadi, samo pred izstopom na Užbinski plato se zatakne. Šest metrov visok leden previs zapira prehod. Iz nahrbtnikov potegnemo ledne klinje in vrvi in Ljubo se loti ovire. Dva klina v led in trije cepini v sneg nad njim mu utrejo prehod in ko potem skupaj potegnemo preko še vse naše in ruske pizalce ter nahrbtnike, je problemov današnjega dne konec. Štirje sovjetski alpinisti, ki so določeni kot naši nadzorniki za primer nesreče, se poslovi in krenejo pod severni greben Uže, mi štirje pa se po platuju spustimo navzdol pod zahodno steno. Nad kotlom, kjer je vstop v steno, si uredimo bivak.

● NADALJEVANJE NA 4. STRANI

Pisce naših vrstic, udeležence letošnje odprave na Kavkaz, Tone Skarja

tt • telegrami

WASHINGTON — 22. septembra letos bodo Američani opravili prvo podzemeljsko poskusno eksplozijo vodivke bombe. V opuščnem rudniku soli, nekje ob Mississippiju, 823 metrov globoko. Področje bodo evakuirali zaradi morebitnih zemeljskih premikov po eksploziji; nepotrebni potresi.

ANKARA — Da bi maščevali dvoletno deklica, ki jo je ubil orel, so se prebivalci vasi Surnaslanli odpravili v lov na ujede. Ubili so jih kakih petdeset: represalije.

ZENEVA — V štiriindvajsetih urah so neznanec dvakrat miniral (drugič zelo uspešno) centralo podjetja »Sadje in zelenjava« v Saxonu. Policija meni, da gre za delo kmetovalcev, ki protestirajo zaradi prenikskih odkupnih cen paradižnikov: mirna Svica.

WASHINGTON — Skupina senatorjev predlaga, naj bi ameriški senat obsodil »antisemitizem v Sovjetski zvezi«. Gre v glavnem za isto skupino, ki je glasovala

proti zakonu o državljskih pravicah v ZDA. Vse jasno.

LINZ — Šestdesetletni kmetovalec je umrl zaradi pika ose. Pravzaprav sta ga picili dve osi, toda usoden je bil pik na vrat, zaradi katerega se je nesrečnik zadušil.

TANANARIVE — Enajst mrtvih in šest hudo poškodovanih — tak je bil nenadni konec žalovanja za pokojnikom v Am Bositih na Madagaskarju. Zaradi ritualnih plesov se je zrušila hiša.

TOKIO — Oblasti so ukazale kakim dva tisoč točilnicam v Tokiu, da morajo zapirati že ob trindvajsetih. Ukrep proti alkoholizmu. Produktivni gostincev: gostom so pričeli brezplačno deliti majhne porcije cene hrane. Tako naj bi se točilnice spremenile v restavracije, za katere ne veljajo omejitve o delovnem času.

KARLSRUHE — Vrhovno sodišče Zahodne Nemčije je odločilo, da ne bo znova proučilo »primerja Johns«. Tako je šla ena najbolj zapletenih volunskih afer povojnih let ad acta: prechuda ali prevrnava uganka.

VREME V SLOVENIJI IN OB JADRANU

TEMPERATURE IN PADAVINE V MINULEM TEDNU V NEKATERIH KRAJIH

kraj	Jutranje temperature	popoldanske temperature	solčine padavin
Ljubljana	9 do 16	21 do 25	20
Kredarica	0 do 4	4 do 8	23
Maribor	9 do 17	21 do 24	3
Novo mesto	8 do 15	21 do 25	13
Koper	15 do 20	24 do 27	10
Pula	14 do 19	25 do 28	39
Reka	11 do 18	24 do 28	24
Zadar	16 do 20	24 do 27	39
Split	15 do 20	24 do 28	38
Dubrovnik	17 do 19	23 do 29	32
Ulcinj	15 do 18	23 do 31	—
Zagreb	10 do 16	21 do 26	13
Beograd	12 do 16	18 do 28	4

Po večjem poslabšanju vremena, ki je bilo v nedeljo 9. avgusta, je bilo ves teden nestabilno in sorazmerno hladno vreme. Najvišje dnevne temperature so bile v notranjosti Slovenije pod 25, le ob Jadranu malo nad 25 stopinj, večraj je bil v vsem obdobju najtoplejši dan, tako so se v krajih ob Jadranu temperature dvignile do 28 stopinj. V soboto je nastalo nad severnim Sredozemjem slabotno področje nizkega zračnega pritiska in povzročilo padavine predvsem v Zahodni Sloveniji in ob Jadranu, zato so dobili ti kraji v Jugoslaviji v tem obdobju največ padavin, kar je za ta letni čas redkost.

IZGLEDI VREMENA ZA NASLEDNJE DNE: v prihodnjih dneh bo sončno in toplejše vreme. V sredini tedna pričakujemo poslabšanje s padavinami.

Tako silovito kot zdaj zgodovinar Beck, si doslej še noben Svicar ni upal napasti dragocenih legend, dasi je Tell kot simbol svobodoljubnosti vže dve stoletji ogrožen v svoji izični eksistenca, kakor piše Neue Züricher Zeitung. Prvic je to svetinjo oskrbnil leta 1760 župnik Uriel Freudenberger iz Ligerza ob Bielsškem jezeru. Trdil je, da je Tell švicarska verzija legende oziroma sage o Toku, ki jo je zapisal danski kronist Saxo Grammaticus. V nordijski sagi tudi prisli neki tiranski deželni knez samostrelskega junaka Toka, da naj bi odstrelil jabolko z glave svojega sina. Toko pa ubije tirana.

Svicarji so se hudo razjezili na župnika. Prebivalci kantona Uri, ki si lastijo švicarskega strelca za svojega, so zahtevali strogo kazen za župnika. In župnik je bil kaznovan. Se več, njegov mentor, neki bernski patricij, se je moral kasneje zelo potruditi, da je dokazal Tellovo »zgodovinskost«.

V švicarskih ljudskih solah še danes udijo male švicarje, da je Tell zgodovinska oseba, učne knjige višjih šol pa se zadovoljujejo le z odlomki herojskega dela iz Schillerjeve pesnitve, toda vsi žirski solarji morajo obvezno enkrat med učno dobo obiskati gledališko predstavo »Wilhelm Tell«. Tellu muzej v Bürglenju je nacionalno romarsko svetišče, kapele in spo-

meniki šrom po deželi pa še utrjujejo spomin na vrliga samostrelca. Podoba njegovega orožja je zaščitna znamka švicarskih proizvajalov, strelec sam pa krasi novce in pošne znamke.

Spričo državotvornega pomena se raziskovalci doslej niso spuščali globlje v preverjanje zgodovinskih dejstev okoli Tella, marveč so se omejili na primerjavo legend. Tako so našli podobnega škotskega samostrelca, ki naj bi tudi streljal jabolko z glave in se je pisal William Cloudey. Ta da je tudi posodil ime švicarskemu rodoljubu, ki je prvič pisмено omenjen samo s prilinkom (1470).

Beck pa je šel brezobzirno dalje: dokazal je, da so se Pravicarji 13. stoletja kar dobro razumeli z deželima poglavarjema Rudolфом in Albrechtom Habsburškima in da so se udinjali celo za strah zbujajoče habsburške vojske, in dalje, da ni nobenega zapisa o habsburškem oskrbniku Tillendorfu (pri Schillerju: Gessler), dasi je sicer iz te dobe izredno veliko dokumentov, in slednjic, da ritliška zaveza iz leta 1291 nikakor ni izjemna obrambna zveza švicarskih kantonov Uri, Schwyz in Unterwalden, takrat da so kmetje ustanovili zvezo po smrti Habsburžana Rudolfa do izvolitve novega cesarja in zaščitnika. Sožitje se je skalo šele dobri dve desetletji po domnev-

V JUGOSLAVIJI SO V PRODAJI NOVNI SILVER GILLETTE®

ODLIČNE IN KAKOVOSTNE ZILETKE, S KATERIMI SE BOSTE LEPO OBRILI

SILVER GILLETTE — NOVE ZILETKE, KI SO VZBUDILE V SVETU POZORNOST, LAHKO KUPITE SEDAJ V JUGOSLAVIJI. SILVER GILLETTE SO ZARVES VRHUNSKI DOSEZEK V RAZVOJU ZILETK ZA BRITJE.

ZILETKA JE IZDELANA IZ SPECIALNEGA KAKOVOSTNEGA, NERJAVEČEGA JEKLA, Z NJO SE BOSTE LAHKO OBRILI 3-4 KRAT VEČ KOT Z NAVADNO ZILETKO. ZILETKA JE KEMIČNO OBDELANA IN JE ZA BRITJE SE POSEBEJ UGODNA.

IN SEDAJ TAJNOST — NE BRUSITE SILVER GILLETTE — DALJ ČASA JO BOSTE LAHKO UPORABLJALI, ČE BOSTE PO BRITJU MALO ODVLILI APARAT, GA IZPRAILI, OTRESLI IN POSUSILI.

PREIZKUSITE NOVO ZILETKO SILVER GILLETTE, PREPRICALI SE BOSTE, DA SE NISTE NIKOLI TAKO GLADKO, BREZHIBNO IN LEPO OBRILI.

registrarani zaščitni znak

GENERALNI ZASTOPNIK SFRJ: YUGOSLAVIA COMERCE BEOGRAD, SARAJEVSKA 1-3

OBUP V ŠPANSKIH VASEH

EKONOMSKI POLOŽAJ ŠPANSKEGA KMETA JE IZ DNEVA V DAN HUIŠI, TAKO DA SO PRIČELE NANJ OPOZARJATI ŽE NA POL VLDNE POLITIČNE ORGANIZACIJE

Ze leta sicer prihajajo čez španske meje vesti, da je ekonomski položaj malega in tudi srednjega kmeta v tej državi izredno kritičen, toda dejstvo, da se je sedaj odločila, da nanj opozori tudi Katoliška akcija, španska klerikalno-politična organizacija, ki ima med svojimi 400.000 članov tudi veliko kmetov, ki pa se vendarle vse do nedavnega ni nikdar posebno eksponirala v kritikah Francovega režima, kaže, da mora biti polo-

žaj resnično nadvse porazen. Ob dveh deklaracijah, s katerimi je Katoliška akcija opozorila na stanje na španski vasi, ni sicer treba imeti nobenih iluzij. Organizaciji namreč ne gre toliko za to, da bi se zboljšal ekonomski položaj kmeta zato, ker bi bilo tako pravično, saj celo v svojih deklaracijah ugotavlja, da je pri vsem tem najhujše, da vladata na vasi mladoduše in obupa, da vsako leto tisoči družin zapuščajo kmetije ter se selijo v industrijska središča ali pa v tujino in da tako zlasti mladi zapuščajo tradicionalno krščansko vzdušje, da bi se spustili na pota in v tako religiozno življenje, sna katerega jih cerkev ni posebno pripravila. Z drugimi besedami: Katoliško akcijo se najbolj skrbi to, da se s pauperizacijo na vasi zmanjšuje tudi njen vpliv, oziroma na splošno vpliv cerkve.

ZNANO GESLO: vse za devize

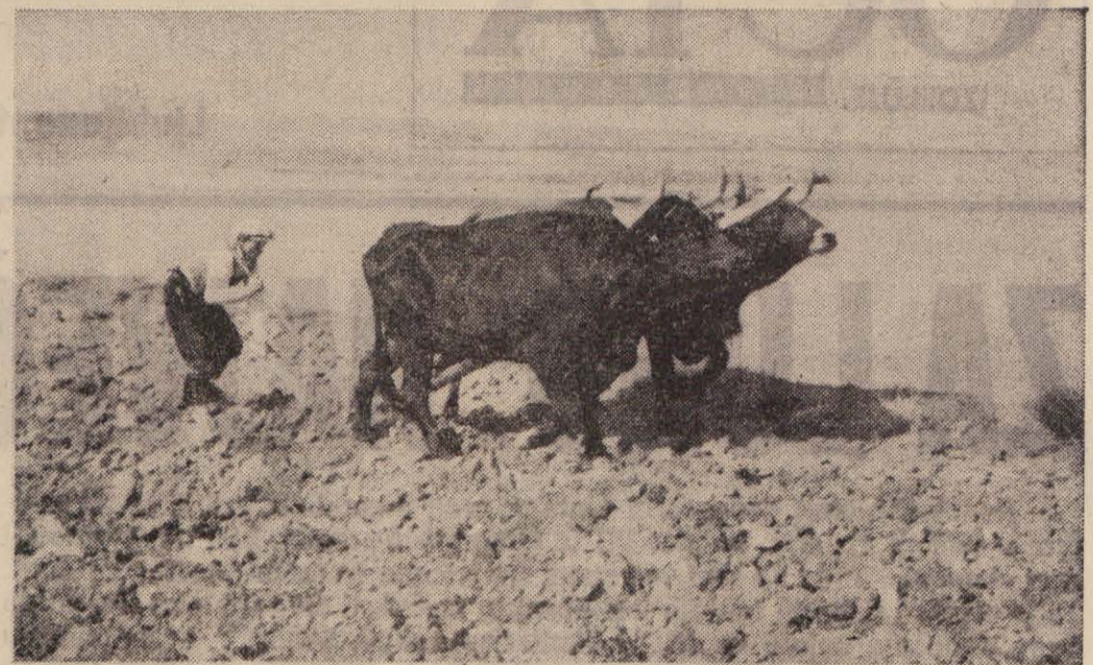
Neprijetni dogodek je bil brez primere v zgodovini odnosov med Poljsko in Bolgarijo. Je pa značilen za današnji čas, čeprav je vzhignil v Varšavi val protestov. In v čem je stvar: skupina poljskih turistov je rezervirala in plačala penzijo v nekem hotelu A kategorije v Varni (Bolgarija), in to ob morju, namestili pa so jih v nekem hotelu C kategorije v središču mesta. Zvedeli so tudi za vzrok: najboljši hoteli so rezervirani za zahodne goste, ki plačajo v dragocenih devizah.

«Zrtev lova na dolarje,» komentira s tridim besedami varšavski dnevnik «Zycie Warszawy», kateremu so ogorčeni turisti poslali protestno pismo. Nekateri izmed njih so iz užaljenosti zaradi odnosa Bolgarov takoj pripravili kovčke in se vrnili domov, drugi pa so se pravedno vseh petnajst dni dopusta in zahtevali svojo pravico. Bolgari niso hoteli popustiti in sobe za Poljake so zasedli Nemci in Avstrijci.

Iz vsega tega se je izcimil malodane diplomatski spor. Protestom posameznikov se sledil uradni protest poljske državne turistične agencije «Orbis», ki je organizirala potovanje v Bolgarijo. Bolgari so morali priznati, da niso imeli prav, razložili pa so to s potrebo po dragocenih devizah ter s tem, da je bil dotok turistov iz zahodnih držav nad pričakovani in da so zato morali žrtvovati rezervacije turistov iz socialističnih držav.

«Orbis je sporočil, da bo vsem prizadetim turistom plačal obškodnino ne ve se pa, ali jo bo ta agencija dobila povrnjeno od Bolgarov.

«Le Monde», «The Times»

Španska vas: beda in zaostalost

PORTUGALSKA ZAPIRA ZA JUŽNO AFRIKO

PIDE, portugalska tajna policija je že aretirala britanskega državljana in ga potem izročila južnoafriški policiji, da ga je po tem ona lahko obsodila in spravila v ječo. Če sedaj britansko zunanje ministrstvo ne bo kar najbolj odločno posredovalo, bo v kratkem se en britanski državljani, romal skozi portugalske v južnoafriške zapore. Lani septembra je bil žrtev temnopolti Dennis Brutus, ki je skozi Mozambique hotel priti v Evropo. Tam pa ga je aretirala portugalska kolonialna policija in ga potem izročila južnoafriški oblasti. Ko je Brutus skušal zbežati iz johannesburškega zapore

so ga ranili (taka je vsaj uradna verzija), tako da so ga prinesli v sodno dvorano na nosilih. Zaradi političnih deliktov so ga obsodili na 18 mesecev ječe. To da britanski «The Guardian» meni, da je le malo verjetno, da ga bodo po prestani kazni izpustili na prostost, saj se to v Južnoafriški uniji kaj redko dogaja.

Sedaj pa grozi podobna usoda Nevillu Rubinu, britanskemu državljanu, ki pa je bil predsednik ene izmed organizacij protirasističnih južnoafriških študentov in urednik revije, ki se je bojevala proti apartheidu. Zaščilna pobornost: revija je morala izhajati samo vsak teden, da bi

se tako izognila cenzuri, ki velja za dnevnike, tednike in mesečnike. Rubin se je pred aretacijo umaknil v Anglijo, toda tam je nadaljeval z bojem proti rasistični politiki južnoafriških oblasti. Pred nekaj tedni pa ga je londonska univerza poslala v Swaziland, da bi tam vodil nek raziskavo. Toda do tja ni mogel priti drugače, ko da se je ustavljal v Laurencu Marquese, kjer so ga takoj aretirali organi portugalske tajne policije. Britanskemu konzulu v tej portugalski koloniji niso dovolili, da bi govoril z aretirancem, hkrati pa mu sploh niso hoteli pojasniti motivov aretacije. Možno je sicer, da se je mladi mož na kak način prebrisl proti portugalskim zakonem, toda veliko verjetneje in hkrati veliko huje pa je, da je portugalska policija aretirala preprosto zato, da bi ga izročila Južnoafriški uniji.

Tam pa si ne bi mogel veliko pomagati s svojim britanskim potnim listom. Južnoafriški zakoni o sabotaži — tega pa bi mladega moža verjetno obdolžili — veljajo namreč za vse ljudi, ki pridejo na južnoafriški teritorij, ne glede na njihovo državljanstvo. Zato meni «Guardian», da lahko britanske oblasti pomagajo Rubinu samo tako, da ga rešijo se iz portugalske policije bi morala biti pozna. Toda zaradi tesnega sodelovanja južnoafriške in portugalske policije, bi morala biti britanska akcija izredno odlo-

HITLER? — NAJVEČJI NEMŠKI DRŽAVNIK

Zahodnonemški Gallup — Deutsche Institut für Demoskopie — je nedavno tega objavil laskonsko ugotovitev: večina nemškega prebivalstva sodi, da so Nemci, ki so bili nasprotniki nacizma, ravnali demokratsko ter koristili svoji domovini.

Za to golo suho ugotovitev pa se skrivajo podatki, ki prikazujejo to svečeno nemškega prebivalstva v nekaj drugačni luči. Prvo vprašanje je bilo: «Ali so ljudje, ki so skušali ubiti Hitlerja ter s tem napravili konec nacizmu, napravili koristno dejanje?» Res je sicer, da je 52 odstotkov anketiranih odgovorilo: «da». Torej večina. Vendar pa je mnogo bolj zaskrbljujoče dejstvo, da dandanašnjih 48 odstotkov Nemcev meni, da Hitlerjevi atentatorji niso opravili koristnega dela. Se hujše je to, da je tretjina teh spontano dodala, da sodi, da so ti ljudje morda jadalci nemškega rajha.

Na vprašanje: «Ali mislite, da je mogoče odobrati dejavnost

organizacije nemškega odpora med vojno?» je odgovor še bolj jasen: «odobrava» le 29 odstotkov anketiranih.

Neko drugo vprašanje se glasi: «Mislite, da je bila nacistična vladavina zločinski režim?» 47 odstotkov anketiranih je odgovorilo z odločnim «ne». Večina, 53 odstotkov je bolj teoretična, zlasti se, če pomislimo, da je vprašanje postavljeno tako, da spodbuja k pozitivnemu odgovoru.

Dvomi v sodobnega Nemca postanejo še hujši, če razčlenimo odgovore po poklicih: Proti odporu in proti Hitlerjevim atentatorjem je večina uradnikov: med temi je kar 57 odstotkov obdobil polkovnika Stauffenberga in njegove sodelavce kot »izdaljalce».

No, in naposled se vprašanje: «Ali bi smatrali Hitlerja za enega največjih nemških državnikov, če ne bi bil začel vojne?» 30 odstotkov vrlih Arjcev odgovorja: «da». V tolažbo navzvedamo, da je bilo leta 1955 48 odstotkov pozitivnih odgovorov na isto vprašanje...

Težave varnosine službe

(Kako nevarne utegnejo biti predsednikove razvade in kako nevarna je predvolilna kampanja)

»Povsem naravno je, če se hoče predsednik Združenih držav Amerike, posebej v času pred volitvami, srečati s kar največjim številom ljudi. Toda prvi varnostni ukrep, za katerega je treba skrbeti, je v tem, da nihče ne ve, kam bo šel, vsaj do tistega trenutka, ko se odhaja iz Bele hiše, sicer ni več moč nadzorovati osebne varnosti predsednika ZDA. S temi besedami je težave okoli varnosine službe, ki naj bi bedela nad predsednikom ZDA, označila ena od največjih ameriških avtoritet na tem področju, bivši šef CIA in sedanji član Warrenove komisije, ki se ukvarja z okoliščinami umora pokojnega predsednika Kenedyja, Allen Dulles. Po njegovih besedah je Johnson vedno izpostavljen nevarnosti, češ da ima prepogoste nenadzorovane stike z množico. Dulles pravi, da bi morali Johnsona vedno varovati pripadniki tajne službe in da se, kadarkoli bi se pojavil v javnosti, ne bi smel odpraniti od svojega oklopljenega osebnega avtomobila.

»Vzemite Johnsona in premislite, kako je ta človek ranljiv,« je dejal A. Dulles novinarjem. »Ne samo, da je predsednik ZDA, marveč je tudi vodja demokratske stranke. V predvolilni kampanji, kot je naša, se je težko upreti želji, da bi govoril s komerkoli, da bi se ustavljal v vsakim, ki mu pride nasproti... Ne povzroča mi skrbi predsednikova navada, da vabi turiste, ki obiskujejo Washington, naj se sprehodijo z njim po travnikih Bele hiše. To se zgodi nenadoma in nihče nima časa, da bi karkoli pripravil.

Zadeva pa postane nevarna takrat, kadar se vnaprej ve, kam odhaja predsednik in ko množica obkroži enega samega, praktično nezaščiteno človeka.

L'EXPRESS

INFLACIJA ODLIKOVANJ

Zahodnonemški tednik «Der Stern» je ob petdeseti obletnici prve svetovne vojne objavil bilanco vse odlikovanj, ki so jih v Nemčiji podelili za hrabrost na bojnem polju v obeh svetovnih vojnah. V prvi svetovni vojni je bilo odlikovanih 218.736 nemških vojakov, v drugi pa kar 425.231. Med letom 1939 in 1945 so podelili »elezni križ« (ki je predstavljal »navadno odlikovanje«) 400.000 ljudem.

NAPITNINA PROTI GOLDWATERJU

Nihče ne mara govoriti o tem, vendar vsi vemo, da vsakdo mnogo razmišlja o tem, kakšno psihološko metodo naj bi uporabil v politični vojni. Obe stranki zelo pazorno poslušata glasove iz nasprotnega tabora ter sta pripravljeni uporabiti kakršnokoli taktiko, da bi uničili sovrainika.

Imamo prijatelja, zagrizenega demokrata, ki vsako leto, ko so pradedniške volitve, z otročje preprosto potego zagotovi vročo glasovo za svojega kandidata. »Vsakokrat, kadar se peljem s taksijem, dam vozniku pet centov napitnine ter rečem: volite republikanca!»

Neki demokrat, ki ga poznamo, pravi, da je njegovo z avtomobilom po Washingtonu, v divji vožnji šuga tik mimo pešcev, trobi kot nor ter kraje prostore na parkirnih mestih. Na avtomobilu ima privezan velik transparent: »Goldwater predsednik!»

Neki demokrat, ki ga poznamo, pravi, da je njegovo metodo, ki dela čudeže, vsaj tako pravi. Iz telefonskega imenika izbere imena nekaterih demokratov ter jih nato kliče opolnoči: »Govorim v Johnsonovem imenu. Ali bi mi lahko posvetili trenutek svojega dragocenega časa?»

Neki demokrat, ki ga poznamo, pravi, da je njegovo mater, ki se sicer ni nikdar zanimala za politiko, Goldwaterjevo imenovanje tako pretreslo, da se noč in dan trudi, da bi pripomogla k njegovemu porazu.

»Kaj pa počne?« smo vprašali. »V starih teniških copatah in v velikem Goldwaterjevo značko hodi po Georgetownu ter zmerja po vrsti vse trgovce.»

»Ni slabo. Kaj pa počneš ti?« »Ne kdove kaj — je priznal — Omejim se na to, da na vsaki party, kamor sem povabljen, nosim Goldwaterjevo značko, nato pa se vsiljujem ženam neopredeljenih. Moj brat pa stori mnogo za Johnsonov ugled pri gostiteljih. Vsakokrat, ko ga povabijo kam na večerjo, glasno pove, da podpira Goldwaterja. Nato pa polije vino po novem prtu gostiteljice.»

Rekel je še: »To bo vsekar ostro bitka. Poznamo neko sosedo, ki podpira Goldwaterja ter nenehno telefonira zdravnikom in zobozdravnikom ter jih sprašuje, ali vedo kaj o Johnsonovem načrtu o državnem zdravstvu.»

Medtem ko postaja bitka vedno silovitejša, obe stranki vse bolj uporabljata psihološke metode, da bi pridobili glasove tistih, ki se še niso odločili. Mnogi ljudje se zgražajo nad tako vrsto političnega boja, neki specialist za politiko pa nam je dejal: »Skrajnost, ki pridobivanju volivcev ni slaba lastnost.»

ART BUCHWALD

BOJ ZA „DOBROTNIKOVO“ ZAPUŠČINO

KRATEK »IZLET« V ZAPOR ENEGA IZMED SINOV BIVŠEGA DOMINIKANSKEGA DIKTATORJA TRUJILLA, TODA LE MALO VERJETNO JE, DA BO DOMINIKANSKA DRŽAVA DOBILA NAZAJ VSAJ DEL OGNOMNEGA BOGASTVA, KI SO GA RAZNI TRUJILLI PO DRŽAVNEM UDARU ODNESLI V TUJINO

Konec julija letos je dominikanski državjan Rhadamés Leonidas Trujillo, sin nekdanjega dominikanskega diktatorja, zamenjal svojo sileno srjaco za manj udobno uniformo francoskih zapornikov. Ta trenutek je pomenil začetek novega obdobja v boju za zapuščino pokojnega dominikanskega diktatorja. Bitka se je začela tokoj po diktatorjevem umoru. Aretacija Rhadamésa Trujilla je zmaga veje Trujillov, ki je pobjegnila v Združene države Amerike. Toda zmaga v bitki še ne pomeni zmage v vojni.

Najmlajši Trujillo sedaj že na prostosti čaka, kako se bodo odločile francoske oblasti. Švicarske sodne oblasti so namreč na zahtevo Trujillov iz Miamija razpisale mednarodno zaporno povelje za Rhadamésa Trujilla. Obtožen je zlorabe zaupanja, sleparjenja, ponašanja in še marsičesa nezakonitega. Prizivno sodišče v Rouenu sedaj proučuje njegov dosje, nalog za ekstradicijo pa bo v zadnji instanci podpisal predsednik de Gaulle.

Zadeva Trujillo se je začela spomladi 1930. leta, ko se je z državnim udarom prikopal na najvišji stol v Dominikanski republiki general Rafael Leonidas Trujillo Molina, star desetintrideset let, mož poln ambicij in brez vseh predsodkov. Od tistega dne dalje je zgodovina Dominikanske republike tako rekoč isto kot zgodovina družine Trujillo, vse skupaj pa je na

moč podobno romanom iz črne serije.

Kar mimogrede so cele gospodarske panoge postale last Rafaela Leonidasa Trujilla Molina, po domače »Dobrotnika«. Da pa ne bi bilo vse skupaj le preveč na očeh svetovne javnosti, si je Trujillo v ta namen sposojal tudi tuja imena. Industrija cementsa, tekstilna industrija, kemična industrija, rudniki soli, vse to je bilo v rokah družine Trujillo. Leta 1960 je bilo premoženje Trujillov med brati vredno milijardo dolarjev, katere večji del je bil na varnem v ameriških, kanadskih in švicarskih bankah. Skratka, Dominikanska republika je gotovo najpoboljšji primer, kako si neko lahko prisvoji državo.

Sredstva za dosego tega cilja seveda niso bila najboljša izbrana. Dominikanska varnostna služba je hladnokrvno morila, kadar je bilo le potrebno. Iz tega arhiva je značilen primer iz leta 1960. Ko se je takratni venezuelski predsednik Betancourt peljal po Caracacu, je nenadoma eksplodiral zelen oidsmodile. Predsednik je bil ranjen, trije člani spremlstva mrtvi. Preiskava je segala vse do polkovnika Abbesa Garcia, šefa varnosine službe Dominikanske republike.

Tudi volitve v Dominikanski republiki so poglavje zase v posmehovanju demokraciji.

Ce pa je že bil Trujillo takšen z ljudstvom in z njegovimi interesi, mu kaj takega niti najmanj ne bi mogli očitiati pri rodbini. Brat

Rafael Leonidas Trujillo

je, svaki, strici in nečaki so delali prav lepo politično, vojaško, diplomatsko ali poslovno kariero. Očetova smrt pa je seveda hudo prizadelja kariero nadobudnih sinov.

Ramfis, najstarejši, je bil s petimi leti (šteto od rojstva!) polkovnik. Pri svojih devetih letih je napravil domovini že toliko uslug, da so ga morali povišati v generala. Nakar se je pri štirinajstih letih Ramfis vprašal, čigava zasluga je pravzaprav njegova bliskovita kariera in ko si je temeljito izprašal vest, je odstopil. Ta prostovoljna odpoved pa ni škodovala njegovi karieri. Kot šef dominikanskega letalstva je pri svojih trindvajsetih letih pristal v Hollywoodu pri Sza-Szi Gabor in Kim Novak, neki ameriški senator je potem izjavil, da bi bilo najbolj preprosto, ko bi bil ameriško pomoč Dominikanski republiki nakazati kar Kim Novak.

Trujillov mlajši sin Rhadamés je imel manj blestečo kariero. Z desetimi leti je bil šele major... 30. maja 1961. leta je bil Trujillo ubit. Toda učinek je bil skromen. Čez nekaj dni je bila njegova družina že nazaj in represalije so bile strahotne. Vendar so Trujilli čutili, da jim gori pod nogami in so pravočasno naložili blagajne in dragocenosti in se odpeljali. Denar so varno naložili v Švici.

Zdaj se Trujilli v Franciji in v Španiji močno trudijo, da bi pomagali na nekdanje dni, pri čemer si pomagajo z razkošnim življenjem. Le sem ter tja jih zmoti kakšno neprijetno vprašanje francoske ali švicarske policije.

Rhadamés se gre tudi poslovnega člona. V Franciji je investiral že precej denarja. Kupil si je tudi velikansko šrebčarno. In tam so ga konec julija letos aretirali. Dominikanska republika je poskušala dobiti nazaj vsaj del bo-

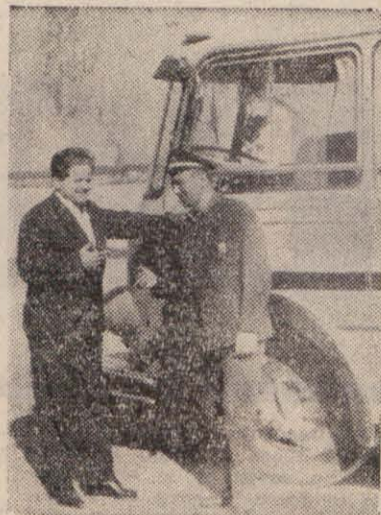
gastva, ki so ga odnesli Trujilli. Ko je bil prejšnji predsednik Bosch v Parizu, so sekestrirali, kar je ostalo bogastva Trujillov v Franciji.

Stvar se je zapletla, ko so se oglašili polbratje iz Miamija. Trujillo je namreč malo pred smrtjo plemenito priznal za svoje pet otrok, ki jih je imel z eno izmed svojih uradnih priležnic. In teh pet polbratov je zaupalo svoje interesu City Bank v Miamiju, ta pa je naročila pravni pisarni Nizon, Stern, Baldwin in Todd, naj se ukvarjajo s to zadevo. Julija lani se je ta advokatska pisarna obrnila na švicarske oblasti, kar je bila hudo precizna poteza.

Večji del kapitala Trujillov je namreč danes ob Lemanskem jezuru. Trujilli so ustanovili za jasado več družb in dobili precej besede v bankah. Se več, precej donhodov dobivajo s pomočjo posrednikov tudi iz Dominikanske republike. Njihove niti segajo celo v Beirut, poslovanje pa je tako smeljavno, da so jih v mednarodnem zapornem povelju obtožili tudi ponašanja. Zaporno povelje so poslali v vse države, švicarske sosedje, in tudi v Španijo. »Dosegite pa je bil doslej samo Rhadamés Trujillo.

Ker je Trujillo najmlajši precej investiral v Franciji, ni malo vplivnih ljudi, ki se zanimajo za njegovo usodo. Pravitjo, da so se iz istih razlogov tudi švicarske oblasti tako dolgo obotavljale z zapornim poveljem. No, usoda Rhadamésa Trujilla je zdaj v rokah francoskih oblasti. Interesi obstajajo tudi v nekaterih francoskih poslovnih krogih — kot pri nekaterih ameriških posebnih službah na visoki ravni. Prav zato so ga tudi izpustili iz zapore, ko je položil jamstvo 2 milijona dolarjev. Zato zadeva še nikakor ni zaključena.

Vozni listki namesto premoga

— Delava sicer več (časovno), toda služba je le boljša in zanimivejša ter manj nevarna. Zasluži pa se precej več... — pravita Rajko Majcen in Franc Završnik.

Telefonski pogovor s »SAP« se je odvijal takole:

— Oprostite, prosim, slišali smo, da so se pri vas zaposlili rudarji iz Zagorja kot sprevodniki. Zapustili so svoj poklic in rudnik in raje odšli drugam, se pravi k vam! Predvsem zaradi zaslužka! Je to res?
— Bo držalo. Veste, precej jih je, ki žele priti k nam in obesiti na klin rudarsko lučko in premog ter jo zamenjati za vozne listke. Zaslužek je res boljši, vendar so težave. Predvsem z zavodom za zaposlovanje, ki jim ne da odpustnice.
— In kako to, da lahko kljub temu pridejo k vam v delovno razmerje?
— Po ovinkih, bi dejal — so rekli v personalni. — Pridejo v Ljubljano, tu se začasno prijavijo, vozijo tudi na določeni prog, nato pa čez kak mesec zaprosijo za premostitev v Zagorje, kjer imamo tudi poslovalnico. Mi jim, seveda, to odobrimo, ker v Zagorju potrebujemo kader...
— Pri vas bolje zaslužijo?
— Seveda. Skoraj se enkrat več. Delovni čas pa traja tudi skoraj še enkrat več! Delo pa je manj nevarno...

Ko stopiš v Zagorju z vlaka, te pred postajnim poslopjem že čaka zagorski »tramvaj«. Sapov avtobus, ki vozi na lokalni prog skozi Zagorje, tja do Kisovca in Izlake.

S Sapom torej — do Sapa!
Do Kisovca, kjer imajo garaže in poslovalnico...
Tovariš, ki nadomestuje šefa poslovalnice, pove, da bo treba malce počakati, ker sta šofer in sprevodnik (izmed mnogih), ki sta se zaposlila pri njih in odšla iz rudnika, še na prog. Da pa bosta prišla!
Nekolikaj negotovo in močno previdno se je pričel pogovor najprej s sprevodnikom RAJKOM MAJCNOM.
— Zakaj ste zapustili rudnik in prišli k Sapu?
— V rudniku sem delal šest let in bil sem na odkopu. Zaslužil sem bore malo. Okoli 28.000 do 30.000 dinarjev. To mi je bilo premalo!
— Pa sicer?
— Prepozno tudi prideš do kvalifikacije. Bil sem na primer izučen tesar, nato sem se zaposlil v rudniku najprej kot nekvalificiran delavec, dokler nisem po šestih letih prišel do polkvalificiranega delavca.
— Koliko pa zdaj zaslužite?
— Okoli petdeset tisočakov. Tudi več. Kakor pride in kakšne proge vozim. Je pa res, da sem ves dan v službi. Tudi zunaj doma je treba dostikrat prespati, čakati. Veste, vozni red...
— Pa vam je žal, ker ste zapustili rudnik?
— Ne rečem, da se ne bi vrnil, če bi imel vsaj take osebne dohodka, kot jih imam zdaj. Tudi na stalno nevarnost v rudniku bi pristal. Osem ur bi »odbil« in konec.
Tako pa...
● Tudi FRANC ZAVRSNIK, šofer Sapa, prej pa šofer v rudniku, je povedal podobno...

— Od petih zjutraj do enajstih zvečer sem v službi. Seveda s prekinitvami, ker vozim rudarje na delo iz Podkuma do Zagorja. Urnik je sicer zadržan, zasluži pa se kar dobro, da lahko družini malo več nudiš!
— Koliko na mesec?
— Osemdeset tisočakov ni problem.
— Ste torej odšli iz rudnika zaradi osebnih dohodkov?
— Seveda. Tam sem vozil tridesetonski kamion. Prevažal sem premog s Kisovca. Plača? Hm... 24 tisočakov osnovne plače, voznaja ob nedeljah pa je navrgla še nekaj zraven. Več kot štirideset tisoč dinarjev nisem nikoli zaslužil... Večkrat sem rekel, kot član delavskega sveta, da so dohodki precejšnji in da imajo šoferji drugje več. Toda nisem uspel, ker nisem mogli povečati dohodka zaradi tega, ker bi bile med nami in rudarji v jami prevelike razlike.
No, potem so mi ponudili pri SAP in sem odšel...
— Služba je naporna...
— Seveda je. Toda tudi zaslužek je boljši. Danes pa vsak gleda, da bo več zaslužil in ustvaril družini boljše pogoje...

Iz rudnika odhajajo precej ljudi. Tudi po novih ukrepih in sprostitvi cen premoga, kar je bilo storjeno zavoljo tega, da bi se materialni položaj rudnikov izboljšal, položaj ne bo kdove kako ugodnejši. Rudarjem so povečali dohodek sicer za okoli dvajset odstotkov v povprečju, vendar sodijo, da je še to premalo.

Vodja kadrovske-socialne službe rudnika v Zagorju JOZE ZALETEL, pove o tem naslednje:
— K Sapu nam uhajajo. Tam jim dajo še enkrat višje osebne dohodka in to ni prav. Od šestdeset do osemdeset tisočakov zaslužijo na mesec in jim kar godi. Ni prav, da nam jemljejo delovno silo, saj bi bile lahko ženske sprevodniki, se vam ne zdi?

Nisem odgovoril, ker sem pri Sapu izvedel, da imajo z ženskami sprevodniki precejšnje težave in da se jim to ni obneslo...
— Fluktuacija je torej velika?
— Seveda je. Predlanskim nam je fluktuiralo štiristo, lani pa kar šeststo delavcev. To so precejšnje težave v proizvodnji... Kljub povečanim osebnim dohodkom bo treba verjetno še enkrat povečati dohodek za nadaljnjih dvajset odstotkov... Na ta način bomo lahko malce bolj ustali delovno silo...
— Novi ukrepi vam to na brž omogočajo?
— Veste, smo kar na istem... Čeprav so cene sproščene, se je pa vse drugo tako podražilo, da nismo nič na boljšem: električna energija, les, strelivo, svinec, baker in vse reprodukcijski material, ki nam je nujno potreben.

— Torej — nič bolje? So osebni dohodki najpogostejši vzrok zapuščenja rudnika?
— Rudarski poklic ni več »modernej«, če lahko tako rečem. Po analizah sodijo pa so vzroki fluktuiranja naslednji (pri visokokvalificiranih in kvalificiranih delavcih): — Na prvem mestu je pomanjkanje stanovanj, sledijo odhodi v JLA, upokojitve in šele na četrtem mestu so premanjani osebni dohodki. Pri polkvalificiranih in nekvalificiranih pa so na prvem mestu osebni dohodki, pa naporno delo in pomanjkanje stanovanj...
V rudarstvu bo treba nekaj radikalno ukreniti, če ne, ne bomo prišli nikoli na zeleno vejo... — je povedal kadrovik zagorskega rudnika.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

— Tudi FRANC ZAVRSNIK, šofer Sapa, prej pa šofer v rudniku, je povedal podobno...
— Od petih zjutraj do enajstih zvečer sem v službi. Seveda s prekinitvami, ker vozim rudarje na delo iz Podkuma do Zagorja. Urnik je sicer zadržan, zasluži pa se kar dobro, da lahko družini malo več nudiš!
— Koliko na mesec?
— Osemdeset tisočakov ni problem.
— Ste torej odšli iz rudnika zaradi osebnih dohodkov?
— Seveda. Tam sem vozil tridesetonski kamion. Prevažal sem premog s Kisovca. Plača? Hm... 24 tisočakov osnovne plače, voznaja ob nedeljah pa je navrgla še nekaj zraven. Več kot štirideset tisoč dinarjev nisem nikoli zaslužil... Večkrat sem rekel, kot član delavskega sveta, da so dohodki precejšnji in da imajo šoferji drugje več. Toda nisem uspel, ker nisem mogli povečati dohodka zaradi tega, ker bi bile med nami in rudarji v jami prevelike razlike.
No, potem so mi ponudili pri SAP in sem odšel...
— Služba je naporna...
— Seveda je. Toda tudi zaslužek je boljši. Danes pa vsak gleda, da bo več zaslužil in ustvaril družini boljše pogoje...

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

Vsakdo ima pač pravico poiskati si boljše delovne pogoje in za služek. O tem ni dvoma. Vzroki zapuščenja posameznih poklicev so torej različni. Če jih bodo tam, kjer je fluktuacija problem, temeljitejše proučili in tudi ukrepali, se ne bodo dogajale tudi tako nenavadne reči kot je primer z rudarji, ki so zamenjali rudarsko svetilko in premog za vozne listke na avtobusih...
I. A.

1. PARADA NAIVNOSTI

SERIJA AKCIJSKIH REPORTAŽ —
REPORTER „TT“ — VELIKI KOMBINATOR

LAHKOVERNOST NA MOSTU

— POBIRALEC MOSTNIN!

Postal sem veliki kombinator. Kakšna čast! Ampak samo službeno. Zares, strogo službeno, če hočete — žrtev poklica, kramar na »štantu« vsakdanjega življenja z veliko razprodajo naivnosti. Babice in mlilčniki imajo popust! Gremo dalje.

Javno prisegam, da se kot veliki kombinator nisem in ne bom osebno okoriščal (razen tarifno osebnih dohodkov), stroške nosi TT, odvzete reči in denar častno vračamo. Vse ostalo (tekst in slike) poklanjam skupnosti, razen honorarja. Pošteno zaslužena!

Uvodni uvod: — poznate Ostapa Benderja, velikega kombinatorja?

Ostap Bender je namreč glavni junak v znamenitih književnih delih ruskih satirikov Ilfa in Petrova »Zlato tele« in »Dvanajst stolov«. Veliki Ostap je namreč kar se da prebrisan lisjak, duhovit in bister potepuh, ki je s svojimi širokopoteznimi dejanji živel na račun ljudske naivnosti.

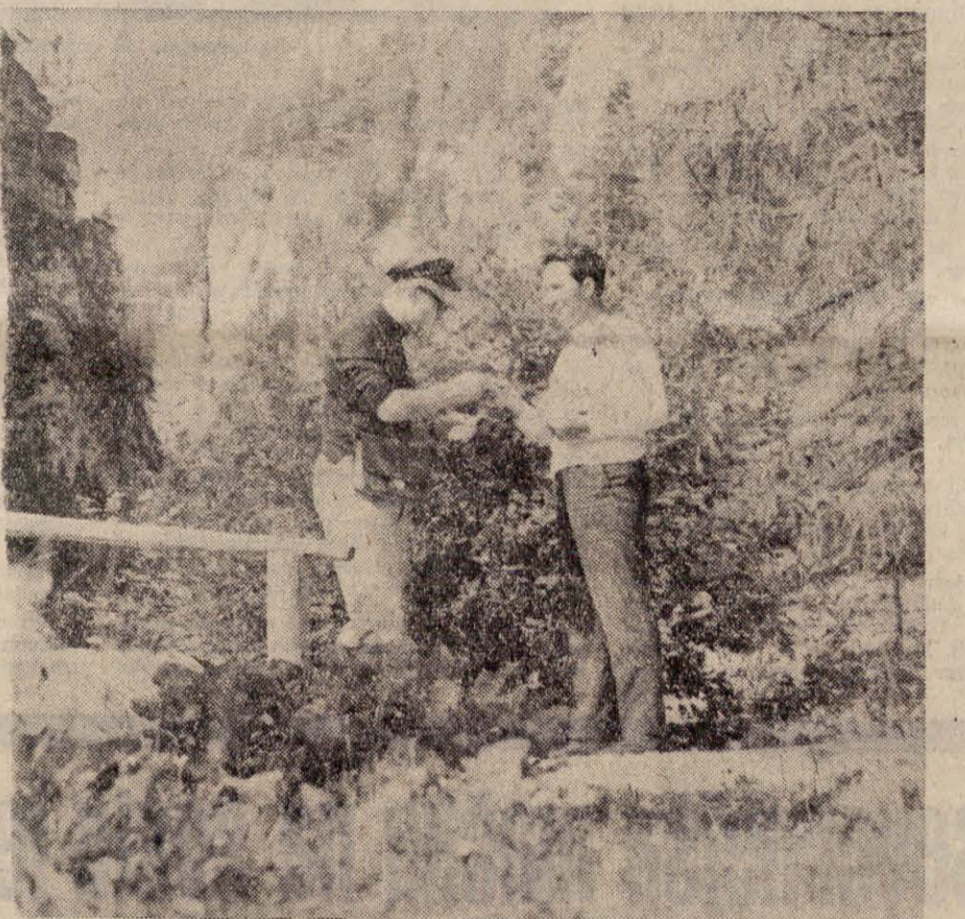
NAIVNOST — botra premetenim goljufijam, je bila osnovni povod za serijo Ostapovih akcij, prav tista širokodušna, ljudska naivnost, na račun katere zviti goljufji snujejo svoje nepoštenne plane.

Odprite oči!

— Med mojimi štiristo načini častnega odvzema ni ropa, nsem napadalec, kvečjemu idejni borec za denarne vrednotnice ali kaj podobnega! Je zatrjeval veliki kombinator, mi pa vas lahko potolažimo, da naša serija prav zares ne bo imela štiristo akcij, precej manj, zelo veliko manj, pa vendar dovolj, da bo lahko vsakdo našel v njih tudi deleček svoje kristalno čiste naivnosti.

— Gospodje porotniki, led se je premaknil. Parada — naprej!

Parado naivnosti začnemo s prvo iz serije akcijskih reportaž: reporter TT — pobiralec mostnin.

Vsak začetek je težak. Ozarjeni špič obeta lep dan. Streljaj od betonkega mostu v Martuljku stoji velika poslikana tabla z rdečo puščico in napisom: SLAP MARTULJEK. Ozka cesta zavija s ceste čez železniško progo, se zvijuga skozi iglast gozd in pripelje na jaso, od koder gre pot čez množico mostičkov in silkovit Martuljov vintgar vse do bučnega slapu.

Lep dan je obetal veliko turistov. Stal sem sredi prvega mostička s postarsko čepico na glavi, namesto značke na čelni strani kape sem zataknil svetleč pokrovček od jogurta. Preko rame mi je visela inkasantska torbica iz rjavega usnja in to so bili pravzaprav vsi rekviziti prve akcije.

Pobiral sem mostnino.

Potrdil (še ponarejenih ne) nisem imel, pač pa sem imel v torbici oštevilčen blok, kupljen za sto dinarjev v Državni založbi, na lističih pa z gumijastimi črkami, ki jih je moč kupiti kot otroško igračko, žigosane črke TDM (kar naj bi pomenilo Turistično društvo Martuljev, ki ga sploh ni). Zraven je bila

dobro, to traja malo dlje. Za vse, kar naredim, tudi jamčim. Moje stranke trdijo, da sem najboljši čistilec v Ljubljani.

— Takole na pločniku sponate mnogo ljudi. Komu vse ste že čistili čevlje?
— Titu in Hruščovu. Pa tudi drugim našim voditeljem. Na vseh elitnih plesih in prireditvah čistim. Trenutek, moja stranka...

— Zdalj pride glavno, je dejal in vzel krtičo z zelo dolgimi resami, ki je bila močno zakrivljena.
V nekaj trenutkih so čevlji stajali. Kurtiš jih je pogledal in jih še narhlo obrisal z zametasto krpo.

— Sto dvajset! — je povedal.
— V Ljubljani čistim čevlje že 19 let, mi je spet pripovedoval, in poznam veliko ljudi. Imam stalne stranke, ki hodijo le k meni. Tisti mi plačajo le sto din.
— Kje ste čistili prej?
— Začet sem doma, v Skopju. Potem sem čistil v Beogradu, Zagrebu, na Reki, v Novem Sadu, Somboru, od osvoboditve sem pa v Ljubljani.

Starejša ženska se je ustavila pred »delavnico«. Iz mreže je vzela bel čevlj in ga pomnila čistilcu. Lak na konci je bil razkopan.

— Namažil — je rekla kratko.
Kurtiš je pogledal razpoke, položil čevlj v vrsto k drugim in dejal:
— Ob dvajsetih bo gotovo. Lak se mora posušiti zelo počasi.

— Vidiš! Ljudje mislijo, da se da vse tako. Pa ne gre. Če hočem, da bom naredil

še napisana številka 100, to je bila cena, sto dinarjev torej.

Nestrpno čakam prve davkoplačevalce.

Iz gozda po poti proti mostičku jo primahata fant in deklet z nahrbtniki na ramah.

— Dvesto dinarjev, prosim, — rečem z blokom v roki in odigram dva listka.
— Ima li za članove planinskega udruženja popust?
— Nema!

Plačala sta, dal sem jima listke, ki ju je fant stlačil v žep in odšla sta. Ograjeni krst je mimo. Počutim se že bolje.

Nekaj minut kasneje sta prišli dve starejši ženski.

— Po sto din na osebo.
Medtem ko ena izmed njiju brska po torbici za bankovci, se druga obreigne:
— Kaj ste pa naredili, da pobirate vstopnino?

— Mostove, gospa, mostove!
Plačal sta in odšli. Kmalu za njima pripelje na jaso lička. Nedeljski izletniki, očka, mamica, pa nekolikaj mlajša mamica in dva fantka se zbašejo ven in se še dobršen čas motovillijo okrog avtomobila. Zapirajo okna, zaklepajo vrata, pod kolesa postavljajo kamne, potem se le odpravijo. Družinski glavar pride na most že z denarnico v roki.

— Pobirate parkirnino.
— Ne, parkiranje je zastoj, samo mostnino, po sto din na osebo.
— Kaj pa otroci? vpraša on.
— Koliko sta stara?
Oče ju kritično premeri.
— Se nista sedem let.

Čutim, da ni vse tako, kot pravi, pa vseno ne vprašam za krstne liste. Odigram tri listke, glavar plača in vsi odidejo.

Čez čas se pred »mojima« mostom zvrsti skupina turistov s torbami in »boršami«; sindikalni izlet najbrž. Sindikalisti so disciplinirani. Brez opazki in medlečev plačajo pristojbino, le eden izmed zadnjih, kaže da je vodja, me pobara:

— Koliko pa je do slapa?
Tristo zelenih, nepričakovana zadrega, pojma nimam, koliko je do slapa.
— A do slapa? O, do slapa... ja, kakor hitro greste. Če boste južinali vmes, bo pol ure več!

Kislo se zasmjeje, jaz tudi in hvala bogu, brez nadaljnega konverziranja odidejo.

Sledi zatíšje in potem pridejo trije Francozi. Lepa reč! Eden izmed njih mi pomoli nekaj papirnatih frankov.

— Dinarji, dinarji! — rečem in maham z blokom.
— Nows n'avons pas de dinars.
Kaj sedaj? Res ne gre, da bi pošten inkasant delal devizne prekrške. Široko

● Akcija je bila mimo, v glavnem je uspela. Ljudem je plačevanje v tej množici tako od parkirnin, čuvajnin, do tisoč drugih pristojbin že tako pre. Šlo v meso in kri, da sploh ne pomislijo več, komu in kaj plačujejo, čeprav imajo pravico slehernega, ki pobira kakršnokoli pristojbino ali članarino, zahtevati ustrezno uradno potrdilo ali pooblastilo in tako preveriti ti, komu dajejo svoj denar.

■ V prihodnji številki reporter TT — sanitarni inšpektor!

TONE FORNEZZI

NEVSAKDANJI NAŠ POKLIC VSAKDANJI

V številnih mestih po svetu in v skoraj vseh večjih mestih pri nas sedijo na posebnih zabojih, ki so postavljeni na pločnike, predstavniki nenavadnega poklica, ki ga opravljajo kar na ulici.

O čistilcih čevljev je beseda. O ljudeh, ki ti za dvanajst desetakov (taka je tarifa v Ljubljani) tako sloječijo čevlje, da se lahko pogledaš v njih.

Enemu izmed njih sem pol-ure asistiral. Včasih ni pol ure nič, včasih pa zelo veliko...
Moj mojster je bil Kurtiš Rakipović, ki ima »delavnico« v pasaji med Copovo in Nazorjevo ulico.

— Petdeset let mi je, je pripovedoval, čevlje čistim že 35 let. Se najhjen sem bil, ko sem prvič prijel krtičo.

Pogovor je prekinita stranka. Možak z brki je pomembno položil nojo na zaboj pred čistilcem.

— Čisti! — je ukazal in velikodušno ponudil cigareto.

Kurtiš je vzel v roke krtičo za obeko in najprej okrtičil hlače.
— Tako je treba začeti, mi je povedal.

Za dvanajst desetakov sijaja

NEKAJ IZ JUGOSLOVANSKE KINOTEKE

Spoštovani tovariš urednik, da gre neki mladenič v Pariz, da ga impresionira mesto in vse, kar tam vidi pa da se mladostniško in snobotno obnaša po vrtni v svojo domovino in svoje mesto, deleč svojega mnenja in svoje nasvete vsem in vsakomur, to utegne biti razumljivo. Toda, da se takim mnenjem in takim kavarnskim cenencam odpirajo stolpci nekoga uplednega časopisa v neki kulturni sredini, donolite, da recem, to je najmanj neokusno.

Članek »Iz Pariške kinoteke« je napisan očitno s tendenco, in spirirano v tej ustanovi, da bi se umazal ugled Jugoslovanske kinoteke v lastni deželi. Ta poškusi z istega mesta ni osamljen. To je tradicionalna metoda Francoske kinoteke, to je njenega direktorja gospoda Langloisa, pomnožena v več primerih in v več deželah.

Tokrat neki mlad študent, mislec, da je odčrti Ameriko, ko je obiskoval kinematografije Francoske kinoteke, in izkoristil svoje sposobnosti in neobseščenost dojenih ljudi pri nas, smatra seboj za poklicanega, da deli lekcije Jugoslovanski kinoteki in objavlja o njej napaberkovana kaverijska obkrovanja direktorja nekake inozemske institucije. Toda za dajanje lekcij je treba imeti neko elementarno znanje in poznanje vsaj tisto, kar je lahko najti pred nosom v lastni deželi. Kaj, na primer, ta študent ve o Jugoslovanski kinoteki? Kaj je zvedel o Francoski kinoteki, ko je obiskoval njene projekte? Kaj sploh ve o tem, kaj je to kinoteka in katere so njene naloge in njeni cilji?

Iz vsega, kar je napisal, je očitno, da ne ve ničesar o kinotekah in da mu je samo nezmer-na doza prepotence dovolila so-

dit, Vaša blagonaklonjena neobseščenost pa, da jih psišitavo šteti Vase republike. To lahko samo obalujemo in podkrepim svoje misljenje z naslednjimi dejstvi:

1. Trditve, da je Jugoslovanska kinoteka »na zelo slabem glasju pri g. Langloisu in neki gospe Meerson.

Cenprav ta trditve za nas ni važna, zastavljam vprašanje: zakaj?

Jugoslovanska kinoteka ne dolguje Francoski kinoteki ničesar. Francoska kinoteka pa, nasprotno, dolga leta ni vrnila neke aparate in kopije filmov, ki si jih je spopadla iz Jugoslovanske kinoteke. Polematically je Francoska kinoteka na slabšem glasju pri Jugoslovanski kinoteki (in ne samo pri njej!), kot pa bi Jugoslovanska kinoteka sploh imela razloge, da je na zelo slabem glasju pri Francoski kinoteki. Francoska kinoteka po volji 42 članic Mednarodne federacije filmskih arhivov (FIAP) ni več član te federacije, ker so kongresi, ki so bili od leta 1960 do danes v Amsterdamu, Budimpešti, Rimu, Beogradu in poslednji v Moskvi, odbodili poleg drugega metode dela gospoda Langloisa v Federaciji, kakor tudi njegovo vmešavanje v delo drugih kinotek, in to na način, ki je podoben tistemu, za katerega je našel posrednika v nekem študentu.

Ne vem, kakšno je Vase mnenje, spoštovani tovariš urednik, toda zame je nedržljivo z do- drim okusom (francoskim ali ne!), da si direktor neke inozemske institucije jemlje pravico, govoriti o drugi instituciji z neobseščenim in slučajnim obiskovalcem, in to na način, kakor ga je Vaš sodelavec interpretiral v članku, ki ste ga objavili.

Take insinacije ne bremenijo Jugoslovanske kinoteke, marveč nekoga drugega.

Donolite mi, da bolje poznam in gospoda Langloisa i to gospe Meerson i Francosko kinoteko kot pa Vas samozvani eksperti, vendar mislim, da mi to ne daje pravice govoriti o metodah dela in postopkih Francoske kinoteke pred anonimnimi obiskovalci naše institucije.

2. Mladenič trdi, da je silsil v Francoski kinoteki, da je direktor Pogačić v nemilosti pri Francoski kinoteki, oziroma pri gospodu Langloisu.

Zakaj bi bilo potrebno, da je direktor neke naše institucije »v milosti pri direktorju neke inozemske institucije, pa naj bi bila to, po tem smešnem mnenju, tudi Francoska kinoteka. Francoska kinoteka, po mojem mnenju, ni svetovni arhiv niti svetovni center za oceno dela filmskih arhivov in za porazdeljevanje milosti in nemilosti. Ni naša navada, da bi iskali milosti pri inozemskih institucijah.

Jaz kot direktor te institucije sem za enakopravne odnose med kinotekami, pa tudi med funkcionarji teh kinotek, ne glede na to, ali so meni všeč metode dela gospoda Langloisa, njegovi pogledi na življenje in njegovi odnosi z ljudmi, njegov način odnosa ustanove in njegov odnos do drugih institucij. Sprito tega jaz sem bil in sem z 42 kinotekami, vključenimi v Federaciji, za proklamirane principe enako-

pravnih in fair odnosov med vsemi kinotekami na svetu.

Mimogrede bodi rečeno, da mi je gospod Langlois ponudil vabljivo »retrospektivo filmov Vladimira Pogacicia v Francoski kinoteki (ki sem jo odklonil), — imam pa njegova pisma, v katerih mi zagotavlja (ob spopadu v FIAP), da sem »edina oseba, ki ima moralni čul...« Ce je točno, kot to piše ta študent, da sem danes (očitno od večera) pri njem v »nemilosti«, potem je to v glavnem zaradi istega »moralnega čula«, ki se pri meni ni spremenil. Da je to tako, se vidi iz naslednjega:

a) V osmih letih dela v tej instituciji sem, razen enkrat ali dvakrat, član Izvršnega odbora Federacije;

b) zadnja tri leta sem namestnik generalnega sekretarja Federacije;

c) sem predsednik Mednarodne komisije za pospeševanje izmenjave filmov Federacije;

d) Federacija mi zaupa specialne pošte pri urejanju odnosov v arhivih Avstrije in Grčije.

Mimogrede pripominjam, da sem bil na zadnjih dveh kongresih izbran v Izvršni odbor z največjim številom glasov, letos pa, v Moskvi, enoglasno (edini). Pripominjam, da sem dobil večje število glasov kot sam gostitelj kongresa in kot predstavnik Angleske kinoteke, ki je ustanovitelj Federacije. Noben član Fe-

deracije pa noče glasovati za osebnosti, ki so na »zelo slabem glasju«.

Potem takem je Jugoslovanska kinoteka na zelo dobrem glasju v Federaciji 42 kinotek.

Kaj torej, ponavljam, hoče ta mladenič s svojim sestavkom v Vašem listu?

Očitno, da bi z izmašanjem kavarniških razgovorov kompromi-

triral našo institucijo in mene, kot njenega voditelja, v obeh neobseščenost, Taka rabota, tovariš urednik, ni nikomur v čast.

Vnaprej se Vam zahvaljujem za prostor, ki mi ga ljubezljivo odstopate v Vašem listu.

VLADIMIR POGACIĆ
Beograd, 30. julija 1964.

PABERKI

Pravijo, da je Los Taranos španska verzija Zgodbe z zahodne strani, film, poln ljudskih plesov in pesmi, očarljiva ljubezenska zgodba o dveh mladih ciganih. Rafaelu in Juani, Romeu in Juliji. Režiser razplet zgodbo z žarom, ki bi mu ga zavidal sam Shakespeare.

Trini Lopez, popularni pevec mehiško-ameriskega porekla — (»Ko bi imel kladivo«, se nekoč dejal: »Mi Teksanci imamo radi otroke. Moje štiri sestre imajo že deset otrok. Če bi le hoteli hitreje rasti, pa bi lahko kmalu osnovali lasten zbor.«

Posneli bodo še en film o Jamesu Bondu, tajnem agentu iz romana Jana Fleminga, »Zlati prste. Režiral ga bo Guy Hamilton, vloga Jamesa Bonda bo spet igral Sean Connery. V nasto-
vni vlogi pa bo nastopil Nemeč Gert Frobe. To bo njegova prva vloga v angleščini.

Laurence Olivier je dobil novo počastitev. Potem ko ga je kraljica odlikovala s pridenkom »sir«, je zdaj postal še častni doktor. V de Laurentisovem filmu o Bibliji bo Laurence igral nadanega.

HENRI-GEORGES CLOUZOT, 56, imenovan »veliki hudi volk«, je zaposlen s pripravami za film »Pekele«. Zdalj izbira izmed 450 francoskih zvezdic petero deklet za manjše vloge — eno glavnih igra Romy Schneider — in sicer se to dogaja od polnoči do štirih zjutraj v pariškem hotelu Georges V., kjer režiser stanuje. Dekleta morajo biti v bližini, rjavo namazana, pred branjem vlog morajo popiti več kozarcev konjaka.

V Sofiji je bila pred kratkim premiera barunega, monumentalnega filma »Lajalov«. Film pripoveduje o punktu bolgarskih tlačanov 1277. leta. V glavnih vlogah so se predstavili znani meon, Luna Davidon in Gince Stancev.

ciklame rastejo za plavalaske

SOLEA
toaletno milo
z vonjem, ki traja in traja...

filmi, ki jih gledamo

SMRT SE IMENUJE ENGELCHEN

Po istoimenskem romanu Ladislava Mnačka scenarij napisala Jan Kadar in Elmar Klos. Režija Jan Kadar in Elmar Klos. Kamera Rudolf Milič. Glasba Zdenek Liška. Igrata Pavel — Jan Kacer; Maria — Eva Polakova in drugi. Produkcija Československy statni film, 1962. Distribucija: Vesna film, Ljubljana.

Srečanje s českim filmom je vedno srečanje na najvišji ravni. Nič drugače ni na filmskih festivalih. Od vsepovsod prihajajo sporočila o visokem vzponu česke kinematografije, o nagradah, hvaleh in o neizpodbitnih dokazih, kje stoji danasnja česka kinematografija v sodobnem filmu: da je znala pretrgati mejo lastnega sveta po izrazu in misljenju in našla pot do gledalca kjerkoli, a pri tem ni izgubila nacionalnosti. Če jih primerjamo z večino naših domačih filmskih del, iz katerega filmskega zornega kota, nam drži zrcalo v marsikaterem vprašanju, ki ga mi še nismo znali rešiti...

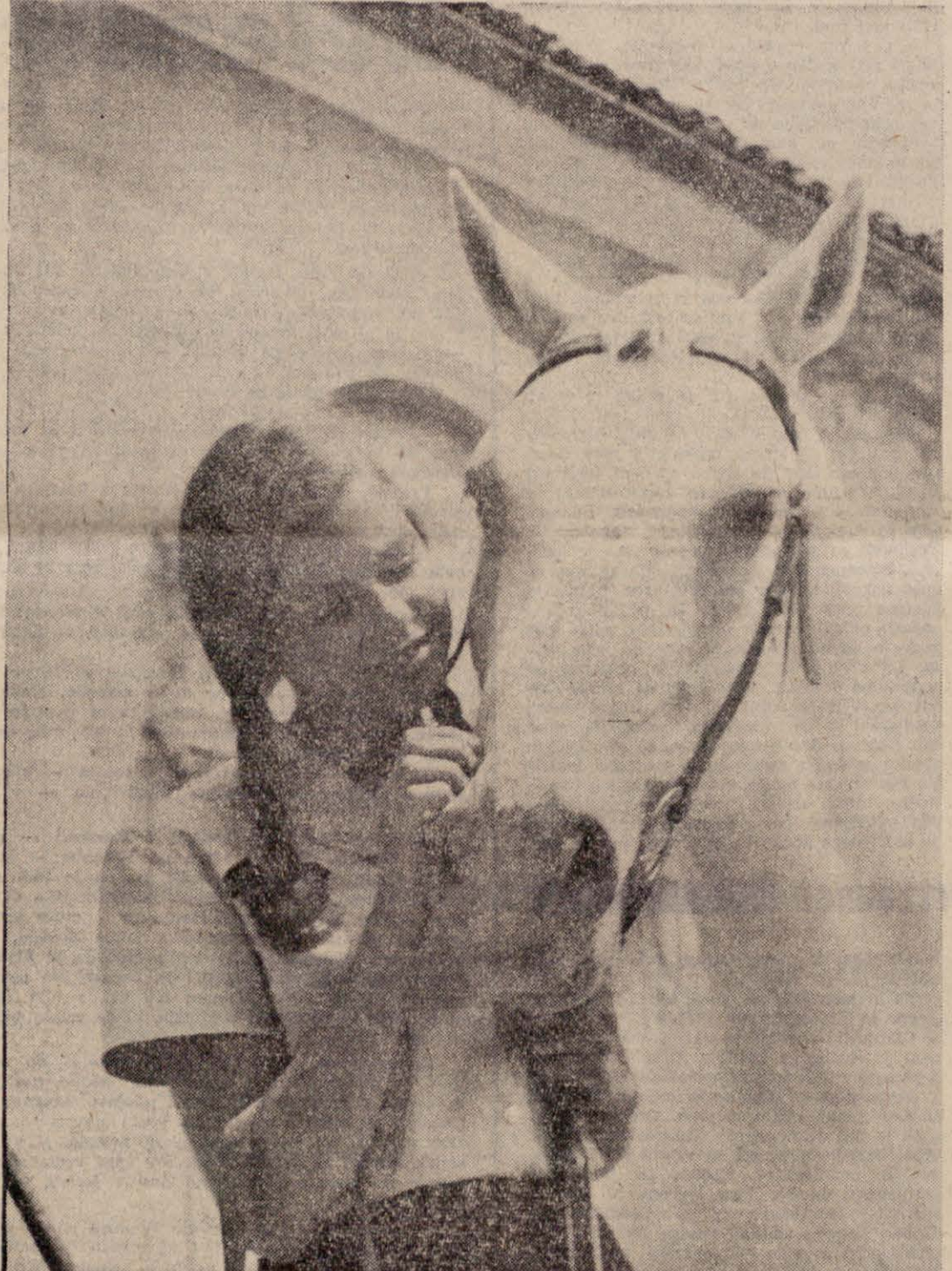
Česki film seveda ni nobena abstrakcija in ne nastaja kar sam od sebe, kot tudi nikler drugi ne. Za njim stoji tradicija, močna filmska industrija, ki zna podpirati želje ustvarjalca, a tu je tudi umetnost, ki jo družba podpira in od nje zahteva, ker ve, da lahko zahteva manj so v ospredju posameznik brez pravega zaledja, več je ustvarjalnih osebnosti, ki so moralno odgovorne družbi in se tega dobro zavedajo. Za temi filmi čutis, kaj filmska umetnost lahko je. V filmu Smrt se imenuje Engelchen je razmišljanje o smrti, o uničenju in vzrokih tega zla. Vse to se razkriva skozi notranji monolog ranjenega partizana Pavla, ki si pred sedanjostjo ne zakriva pogleda, ko hoče priti do dna, do resnice. Ni treba imeti mnogo poguma, da iz spomina lastne protikosti porine Nemeč pred požgano vas in mu reče, vidiš, kaj ste strelili; toda mnogo več je treba imeti poguma, da sam stopi pred požgano vas, pade na kolena, prosi odpuščanja, materi polubi nogo, leži v prahu in se zave lastne krivde do vseh stihih nedolžnih, ki gredo mimo mimo. Zave se krivde, čeprav ta krivda morda ni niti tako velika kot v resnici, toda prizna jo, postane velik, ko kleči v prahu in vse to zaradi življenja jutrišnjega dne.

Partizan Pavel je ranjen, leži v bolnišnici, leži na trebuhu, simbolno gleda nazaj, mora gledati nazaj. In lastno preteklost vidi, v kateri je imel oblast nad življenjem drugih, sam je lahko delil smrt zaradi smrti. Pozneje, po smrti, gleda naprej, leži na hrbtu, gleda v prihodnost ali preteklost iz očij očij. Zdalj vidi, da je tudi sam bežal pred smrtjo, pred uničenjem. Silna je želja, da bi ji ubežal, da bi se dvignil iz groba nazaj v življenje zaradi življenja. In vstane. Koliko preleteli filmski metafor je uporabljenih v službi ustvarjalčevega stališča. Kot daljni spomin.

Zunaj nje je to zgodba o partizanu Pavlu. Iz nje ne bi bilo daleč do partizanske storije za domačo rabo, niti ne tako daleč do politične agitacije, ki bi izrabila trenutno situacijo, se bližje pa bi bilo do sentimentalne zgodbe o neki nepoštešeni ljubezni, toda: posamično se prepleta s splošnim, realno z realnim in človeško skoraj že z mitičnim. Dva munda mojstra sveteza poklica, ki nosita v sebi in svojem filmu najlepše iz česke filmske šole in vse utrujeno iz sodobnega filmskega izraza, sta ustvarila filmski manifest.

Kot film na gledalca spremlja, postupa in gleda to Pavlovo razmišljanje in občutje, kot bi mu nekdo razkril svojo notranjost, svojo najbolj intimno stran srca in duše, in to zato, da bi se ob njegovem osvoboditju osvestil tudi gledalec sam.

Na mednarodnem filmskem festivalu v Moskvi je film dobil Zlato nagrado.

»Rahlo prismslunjena zgodba, ta Giulietta duhova: režiser Federico Fellini, Valentina Cortese, Cilvana Jachino

TV filmi o Lipici

Vitki beli lipičanci so že večkrat paradirali v filmih tujih filmskih družb, v kratkem pa jih čaka še nastop na televizijskih ekranih. Ne mene se za domače prepire okoli Lipice, ponosno korakajo pred tujimi kamerami.

V Lipici se zdaj mudi TV ekipa iz Münchna, ki skupaj z ljubljansko TV snema serijo trinajstih TV filmov. Zanimanje za Lipico in lipičance je očitno naraslo... Glavna junakinja poleg lepih belcev je mlada nemška filmska in televizijska igralka Helga Anders (na sliki). Foto: STANE JERKO

»Vsa naša stvarnost je pošaste Giulietta Masina

DUHOVI V FELLINIJEVI DRUŽINI

V San Pellegrinu snemajo nov film, Fellinijev film, okrog katerega je že spet vrsta ugibanj, vprašanj, domnev. Kaj hoče Fellini z »Giulietto duhov« (tak je namreč naslov njegune najnovejšega filma)? Tega ne ve Fellini niti sam, izbral je šele igralce: svojo ženo Giulietto Masino, odlično gledališko igralko Valentino Cortese, imenitno filmsko odkritelje zadnjih let Sandro Millo, potem si je zamislil sodelovanje rimske slikarke Elene Fondra in uspel je pritegniti k filmu celo ženo pesnika Quasimoda, moške vloge pa je podelil predvsem televizijskim igralcem, kot sta Mario Pisu in Mario Carotenuto, oba znana predvsem po svojih komičnih vlogah.

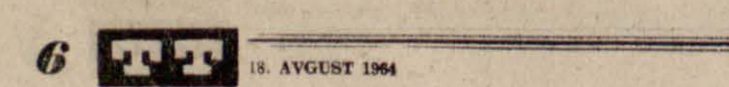
Film bo posnet v barvah, vse naj bi bilo na pol resnično, na pol absurdno, in barve bodo močne, kričeve in oblike Giuliettinih spremljevalk še toliko bolj nemogoče, neresične, smešne. Toda tak je Fellini, vsak njegov film je še pred začetkom snemanja zavrt v temo in ko so ga vprašali, kaj vendar hoče povedati s tem filmom, je spet odgovoril, da ne ve!

Hotel je snemati že v novembru: »Zgodbo sem imel v glavi, čutil sem jo, toda potem zaradi producerskih zapletitjav do filma ni prišlo. Minili so meseci, prazni, utrujajoči... Ne potrebujem dokončno izdelane ideje, ki jo hočem dati filmu, vračam se k njej med snemanjem, vtem ko sem v njem, in zato bo zgodba, ki se poraja sedaj, povsem drugačna od tiste, ki sem si jo zamislil pred novembrom, in povsem drugačna bi bila tudi tista, ki bi se rodila čez dva meseca. Morda se počutim tako kot ladja, ki je izgubila smer vožnje, vendar je tisto, kar me privlači, draži, kar povzroča v meni samem premik, vprav nadaljevanje moje zgodbe in njen konec.«

»In kaj bi rekli o vlogi vaše žene?« so ga še vprašali novinarji. »To je pravzaprav nora zgodba o ženski iz srednjega meščanskega stanu, inteligentni, toda ne preveč, rahlo klerikalni, ki se nenadoma, skoraj nehote znajde v labirintu, labirintu tega našega sveta... Zgodba mi je sedaj izredno pri srcu... Torej labirint... da, gre za labirint, toda jaz ne bežim iz njega, pač pa prodiram k njegovemu središču... Pravzaprav ženske vodim tja, k Minotavru, k tej mitološki pošasti. Toda pošasti ni. Pošast je ona sama, ta ženska, taka kot je. V središču labirinta je neke vrste zrcalo in ženska se vidi v njem, toda vidi se kot pošast, se pravi, taka kot je. Saj je vsa naša stvarnost svojevrsten Minotaver. Toda v tem odkritju, da je stvarnost povzstaj, je tudi neka osvoboditev, osvoboditve, saj se lahko le tako rešimo more neznanja. Do osvoboditve pa ne moremo priti, če bežimo iz labirinta, pač pa samo tako, da se vračamo nazaj, k samemu sebi, k svojemu bistvu. Razumete, rad bi pojasnil ženskam in mogoče tudi vsem človeškim bitjem, da taka oblika osvoboditve obstaja, da je nek način osvoboditve. Mogoče bom videti domišljav, toda potrpljenje... V bistvu je vse skupaj rahlo prismslunjena zgodba, nekateri se bodo zabavali in bodo zadovoljni, saj se nočem iti nobene filozofije...«

Pravijo, da bodo nekatere prizore posneli še v Rimu in da bo film »Giulietta duhova« na sporedu italijanskih kinematografov verjetno že to zimo.

Najbolj iskana gramofonska plošča

6 18. AVGUST 1964

ZNAMENJA ČASA IN LJUDI

»Res, naša zemlja ne premore katedral iz pornelega kamna, premajhna je zanje in kaj bi tudi z njimi? Ima pa zato vse polno po sebi umerjenih pomnikov, ki jih je stoletja ustvarjala in varovala, da jo še zdaj napolnjujejo z lepoto, ki je ni nikoli preveč. Skladno se pridružujejo njenemu naravnemu obrazu in ustvarjajo iz nje kulturno pokrajino...«

Ta odlomek iz predgovora bi bil lahko tudi motto razmeroma lepe knjige »Znamenja na Slovenskem«, ki jo je napisal umetnostni zgodovinar dr. Marjan Zadnikar in izdala Slovenska Matica. Posvečena je tistim mnogim neznanim umetnostnim in etnografskim spomenikom, ki jih navadno prezremo, pa si vendar skoraj ne moremo predstavljati idealne slovenske krajine brez nje. Gre za številna najrazličnejša znamenja, ki so jih naši ljudje že pred stoletji postavljali na naši zemlji iz najrazličnejših pobud: bodisi kot pokopališke svetilnike, kužna znamenja — ta so čisto tu — ali neke vrste priložnostni nagrobniki, ker so pod njimi večkrat našli kosti umrlih za kugo, pa votivna znamenja, raznovrstni »kerleži« — pod katerimi pogrebci počijejo, in neštivilna razpela ter kapelice, postavljene ob najrazličnejših priložnostih iz vseh mogočih namenov.

Avtor se razmeroma malo pomudi pri njihovem zgodovinskem in sociološkem — etnografskem pričevanju. Njegova pozornost je usmerjena predvsem na njihove umetnostne značilnosti,

njihove tipe in arhitekturo ter izvor, razvoj in zato posameznih vrst znamenj. Tako lahko z avtorjem zasledimo pojav teh znamenj daleč tja v prelom tisočletja in prav gotovo bi jih našli vsebinske vzornike v mnogih antičnih nagrobnikih, votivnih arah — oltarčičih in morda tudi v nekaterih mejnikih. Toda naša — vsaj ohranjena — znamenja ne segajo tako daleč nazaj; antična ali še predantična zora evropskih znamenj je torej samo zanimivost, ki naravnost ne osvetljuje nastanka in tipov naših. Zato poseže avtor samo tako daleč nazaj, kolikor je za razumevanje našega zaklada umetnostno pomembnih znamenj potrebno. Osvetli nam zanimivo razvojno pot posameznih tipov: od pokopaliških svetilnikov preko stebričastih znamenj pozne gotike in renesanse in še XVIII. stoletja, ki to stereotipno obliko bogati z nekaterimi podrobnostmi in celo z bistvenimi arhitektonskimi potezami; takrat najdemo celo znamenja s trikotnim prerezom! Na takih znamenjih se čisto razvije nastavek z odprto nišo — kar je lahko po eni strani zametek poznejše kapelice, ki pa tudi po drugi poti — z mediteranskih dežel — počasi osvoji naše ozemlje in prevlada med različnimi tipi znamenj.

Seveda bi bilo preveč površno, če ne bi v tem shematičnem opisu omenili še vrsto drugih tipov znamenj, med njimi zlasti zelo razširjena, trdoživa in arhitektonsko zanimiva slopasta, pa kamnite križe, figuralna znamenja in tako imenovane

»Marijine stebre« po mnogih naših mestnih trgih iz baročne dobe — in seveda nešteto »božjih mater« in slikanih tabel na hišah, križiščih, ob poteh, včasih kar na drevesih.

Podrobnemu pregledu, tipološki opredelitvi in ugotovitvi razvoja je dodal avtor tudi zanimive zemljepisne preglede koncentracije posameznih vrst znamenj, kar dobro pojasnjuje tudi geografsko-miljejski vpliv na umetnostno ustvarjanje. S katalogom najvažnejših spomenikov, številnimi opombami in navedbami uporabljenih virov, povzetkom v francoščini in bogatim fotografskim gradivom bi se lahko uvrstila ta knjiga med naše umetnostno in kulturno zgodovinske izdaje. Pravim, bi se lahko. A žal temu ni tako: reprodukcije po večini zelo lepih posnetkov so izredno slabe, kar je v tovrstnih izdajah Slovenske Maticе menda že pravilo. Vprašujemo se, ali ni škoda gotovo precejšnjega truda in izdatkov za sicer lepo, celo zelo lepo izdajo, če jo povsem pokvarijo in razvrednotijo tako slabe reprodukcije, ki bi morale biti nosilec in jedro celotne publikacije? Po drugi strani je morda to nov dokaz propadanja kvalitete slovenske grafike. A naj bo že kakorkoli: s to prakso je treba prenehati, če se založba in tiskarna nočeta osramotiti, če želi založba prodati čim več izvodov in če naj bi naši, žal, vse prehitro izginjajoči spomeniki dobili dostojne in dokumentacijsko uporabne epitafe.

J. MESESNEL

Slojno znamenje sredi polj in z Uršljo goro v ozadju, Smartno pri Slovenjem Gradcu

Jana Crnčević

PIŠI KOT MOLČIŠ

V zastrašenem svetu je vsak škandal pripevek k svobodi. Pokvarjenemu ni potrebna ura. Drugače si meri čas.

Zgubljenec mi je dovolj. Presenetila bi me novica, da so človeka našli.

Hudo je miru med dvema vojnama.

NOVOSTI ZALOŽB

● H. L. Humes: V PODZEMLJU. Druga in tretja knjiga. Prevedel Jože Fistrovič (Obzorja, Maribor).

● N. V. Gogolj: PLAŠČ IN DRUGE POVESTI. Izbral in prevedel Severin Šali. Sprememno besedo napisal dr. Bratko Kreft (Mladinska knjiga, Knjižnica Kondor, zvezek 66).

● V. G. Calderon: KONDORJEVO MASČEVANJE. Zgodbe iz Peruja. Prevedel Karel Dobida (Mladinska knjiga, Školjka).

● Mario Tobino: ILEGALA. Prevedel Silvester Škerl (Prešernova družba, Ljudska knjiga).

● Panait Istrati: KIRA KIRALINA. Prevedel Silvester Škerl (Prešernova družba, Ljudska knjiga).

● H. G. Wells: ČASOVNI STROJ. Prevedel Svetko Škok (Prešernova družba, Ljudska knjiga).

6 PAR ZA VOZEL

Na obisku pri skenderskih tkalkah preprog

Velikih, moderno in okusno urejenih izložbah in trgovinah doste našli izdelke njihovih rok. Veščina je stala pozajzo in pripoved barv in ornamentov, ki zdaj zaplesajo pred očmi v veselim atriju, zdaj spet umirjeno nizajo zeleno rumena črta skidnosti in spoštivosti.

Dvojno nebo Ljubljana Branka Žigerj.

Ljubljana Branko Žiger je najboljši letalec med pevci, najboljši pevec med letalci, mož dvojnega neba in vedrega nasmeha z obiljem optimizma in modrih oči. Pogledje v njegove zenice, poskušaj v njih odkriti dolgo bojno pot pilota lovca in spomin na profile kril. Oči, vajene iskati na nebu osvojiteljske letala in jih jemati na muho, doživljajo svoje drugo nebo v svodu polmračnega gledališkega odra. Kdo bi dejal, da je tale mornariški častnik Pinkerton, ki plave po daljnjih morjih in po katerem kopri žakosna Čo-Čo-San, pilot Letalske zveze Jugoslavije, ki je bil še prej, med dvema predstavama, na letališču, da bi opravil svoj plan letenja?

Koliko časa je prebil na gledaliških deskah, s kolikermi junaki je živel? To najbolje vedo gledalci, in poslušalci Opere Reškega narodnega kazališta Ivan Zajca. Zanje je človek aplavza: Janko iz Prodane neveste, Juranič iz Zrinjskega, Mantovski vojvoda iz Rigoletta, Degrieux iz Manon Lescaut, Ricardo iz Plesa v maskah, princ Lilotaro iz Havajskega cveta, Pinkerton iz Madame Butterfly. Branko Žiger je ljubljene reške publike. In kritika pravi, da je »zgovoren primer, kaj je mogoče doseči z zdravim in lepim glasom pa z vztrajnim delom in solidno pedagoško pomočjo. Žiger je prijetno odkritje, ki je toliko pomembnejše, ker gre za tenorja, ki jih je pri nas najmanj. Suvereno obvlada visoki fortel! Njegov glas ima pravo italijansko mehko...«

PREBIL SE!

Kako se je Branko Žigerju posrečilo, da je svojo letalsko stezo prepletel z umetniško, da sta letalec in umetnik ostala vsak zase celovita, ko pa eden in drugi zahteva celega človeka? Pojdimo na odgovor domov, namara k njegovemu očetu, saj včasih je treba zaiti v domačnost človeka, da bi ga v spominnih zagledali, kako je rasteel, postajal. Na kraj prvih tger, prvih obzorij in prve sprostitve fantazije.

Mala je poti; ali k ovcam na pašnik ali z malo več sreče v tkalnicu preprog. Druge izbire za dekleta ni. Moški gredo lahko na žago, v mesto, v Slovenjo, kamorkoli, kjer potrebujejo ne-kvalificirane delavce.

Večno ukvarjanje z volno in tkanjem je rodilo izkušnje in vgojilo naravni čut, ki kaj hitro povzame zapletenost perzijske ornamentike in prodre v skrivnosti vadnjaške domišljije in dojemanja lepote.

Tenki dekliški prsti čarovniško večje vežejo vzole volnenih nit; barve se izmenjavajo in nihajo. Nastaja ornament. Roke v brezkončnosti ponavljajo iste gibe. Prsti prijemljejo nit podloge in nit volne, zvežejo vozle, potem spet isto in spet novi vozle. Vozel do vozla. Pet tisoč, sedem tisoč vozlov in enem deseterom dnevu, to je največ, kar zmorejo. Pri poslednjih tisoč vozlovih otrpne roke in prsti otrde; barve se razlijejo in zatrepajo. Tečejo kakor mavrična reka.

Črte in barve so zapustile svoje življenje v spominu tkalk. Za vedno so se vtisnile vanje in zato predloge, risbe niso več potrebne. Roke in oči delajo,

ustvarjajo na pamet. Stirideset tisoč vozlov za en kvadratni meter!

Pred mojimi očmi nastaja najbolj dragoceni izdelek skenderskih »preprogarka«. Razkošna in imenitna je pisnjava »buharar«, pisana je kakor pomlad in radostna kakor zvok zurla. Razigrana je smirna, vsa mlečna je in kakor jutranje nežni travnik. Mehkoba godnega mahu, skrivnostna in tih misel večno zelenih gozdov se skriva v »širazus«.

In razgrniti bodo to človeško domišljijo in sanje, te privede in trdo delo po podih in nekoga noga bodo stopile na vsa in speša jutra, v uso to mehko in toplino. Misel nekoga bo usa zaplesala v glasbi teh barv in črt. Nekoga oko se bo tu odprilo. Lepota bo dalje živela svoelje življenje, rojevala bo morda še novo lepoto, udobnost in prijetnost nekje daleč od teh hribov, od tega črno-pepelatega kosa kruha in postnega sira med odmorom na začetem »širazus«, daleč od deklet, ki dobe šest par za en vozle ali dvanaest tisočakov na mesec, seveda če prsti, povsem obdelajo otpeletost in oči trepetanje mavrice.

In vendar je tkalnica redka priložnost. Pomeni življenje med ljudmi, prepuše pred divjino in puščobo gluhega pastirskega bivanja, prvi korak v svet je: brez usi in dolh. Analizatski tečaj je in prvi razred osnovne šole. In še kvalitacija.

Toda tudi to okno v svet zakriva oblak strahu. Morda pri nas ni preprog, ki bi bile lepše in boljše od teh, je pa dovolj cenjskih, uvoženih, industrijskih. V tej tekmi s strojem — roke nedno zaostanejo. Travnost in izredna kakovost pač ni so pravilo današnjega časa. Življenjska raven tistih, ki bi radi imeli v lihi tako preprogo, ne prenese številke devetdeset ali stodeset tisoč. Zato se tukaj v skenderu na tihem dije boj. Boje se usode, ki je zadela drniško, zagorsko in še nekatere druge tkalnice preprog.

Za sedaj so prodali vse, kar so naredili. Vozel do vozla, preproga do preproge. Vedro, a zakrbljeno gledajo dekliške oči, medtem ko njihove »buharar«, »širazus«, »horosamie« rastejo, se daljšajo in čakajo na svoje kupce iz Zagreba in drugih mest.

VERA ROJC

Skenderska preprogarka: koliko časa še?

Propad zahodnonemškega študentskega odra

Bilo je lansko leto na Mednarodnem festivalu malih odrov v Zagrebu, ko se nam je predstavilo študentsko gledališče Univerze J. W. Goetheja iz Frankfurta ob Maini. Bilo je prijeto srečanje s pogumno skupino, ki se je kljub te danjemu bojkotu Brechtovih dram v domači deželi odločila za izvajanje Brechtovih recitativov. Njihov nastop pred publiko, ki je le malo večja tujeja jezika, je bil vsekoli uspešen. Tako ohrabreni so nadaljevali z napredno tradicijo in uvedli v svoj program dela sodobnih nemških pesnikov Enzensbergerja in Walserja. Toda videti je, da je najnovejša uprizoritev te mlade skupine, »Ozri se na Nemčijo«, na festivalu v Erlangenu tudi poslednja. Konkurs je neizogiben.

S tem v Nemčiji ne bodo izgubili enega zadnjih politično angažiranih odrov, tudi študentski oder nasploh stoji pred zatonom. To je težka izguba. Saj je osnovna naloga študentskih odrov po vsem svetu, da izzovejo profesionalne odre, ki delujejo v povsem drugačnih pogojih, v napredno, novo smer. »Težave, ki se vedno spremljajo študentski oder, niso predvsem finančne narave, pač pa je njih bistvo v duhovnem območju.« pravi Karlheinz Braun, vodja »Novega odra« v Frankfurtu, ki ima dolgoletne izkušnje s študentskimi igralskimi skupinami.

V svoji diagnozi Braun finančne težave prav gotovo podcenjuje, saj je moral »Novi oder« gostovati na podstrešju študentskega centra in mu je le malokdaj uspelo, da je za generalke dobil na razpolago veliko dvorano. Dolgo časa so improvizirali v neki zapuščenih tovarni in končno v podstrešni sobici. Če pa Braun meni, da tiči glavni vzrok drugje, potem študentskemu odru gotovo bje zadnja ura. Na primer: večina študentov hoče čimprej dokončati študij, služiti denar, položaj na nemških univerzah pa tako gledanje samo še podpira. Četrtna igralcev frankfurtskega »Novega odra« že davno niso študenti. Režiser dela pri neki založbi, vodilno vlogo v delu »Ozri se na Nemčijo« pa tolmači mlad profesor. Če se že kakšen študent odloči za sodelovanje, odneha, ko spozna, da študentsko gledališče ni oder za laika, pač pa zahteva angažiranost, predvsem politično angažiranost. Zato se največkrat raje uvrsti med gledalce.

Teško bi bilo analizirati vzroke propada in prenostavno bi bilo trditi, da je temu vzrok visok življenjski standard in etični materializem družabnega življenja. Študenti drugih dežel so dokazali nasprotno, n. pr. v Angliji, Italiji, Grčiji zlasti pa Slovaki.

H. P. R.

PILOT PEVEC

To je Ljubljana. Brankov oče z ljubeznijo hrani vsak članek o svojem sinu, vsako fotografijo, vsako notico. Vse to ima skrbno urejeno in z nasmehom zadovoljne strasti prelistava papirje.

Z ženo sta poslušala arije iz oper, ki jih poje njun Branko.

Tovariš vojvoda Mantovski: Branko Žiger

Tako smo začeli govoriti o Branku.

Pred 20. leti je Branko začel svojo veliko potovanje, ko je odšel v partizane.

»Pridi, prebij se iz mesta, čakam te!« mu je sporočil oče, tedanj politični komisar čete.

In deček je postal partizan. Bil je drzen in pogumen. Skojevski organizacija ga je kmalu izbrala za svojega sekretarja. Nove naloge so ga popeljale na nova potovanja. V maju 1944 je odšel na otok Vis, od tam pa s skupino borcev v Italijo.

Ko je deček zrasel v mladeniča, je zaželel, da bi letel, da bi bil letalec. To je bila življenjska želja. Zaradi nje je moral na dolgo pot v Sovjetsko zvezo. Krenil je čez Severno Afriko, Port Said, Haifo, Basro in Teheran v Krasnodar, v letalsko vojno akademijo. In leta 1947 se je

prej, ampak zraven si šolaj glas.

In ko je vojna res minila in je bil Branko spet doma v Ljubljani, je nekdo na nekem mitingu — ali pa je že bila veselica — zapel pred svojim očetom, dolgoletnim članom nekoga pevskega društva. »Lej ga no,« je rekel oče, »pojerbal je glas po meni in mehko po materi!«

MOZ DVOJNEGA NEBA

Predzadnjič sem videl Branka na letališču. Bilo je to pred kakimi desetimi leti. Pristal je z letalom. Izstopil je iz kabine harvarda in videti je bil utrujen pa nejevoljen.

»Da se ti ni kaj zgodilo?« sem vprašal.

»Se je...« Povedal je, kako je na višini 3000 metrov malce zapel, kako ga je potem zaneslo, pa se je razvel in zapel na vse grlo arijo iz opere te pa te. Pozabil je, da ima ob grlu laringofon. Psem se je z radijskimi valovi prenesla v eter.

»Kaj pa to?« je zagrnel komandant polka, navajen v svojem šlemofonu slišati le rezke glasove sporazumevanja med piloti. Vojska je vojska.

Zadnjič sem videl Branka pred kakimi desetimi dnevi. V polmrazu, na odru. Stal sem zadržaj, za kulisami Mantovski vojvoda je dostojanstveno prikoral k odru.

»Zdravo, tovariš vojvoda mantovskil« sem vzkliknil. Imenadil se je. Potem se je glasno zasmel. Ta njegov stari nasmeh, ki ga ne more prikriti nobena šminka.

Danes na odru, jutri v zraku. Stezi se prepletata. Zdaj vernjuno sečiše je v prilaganju. Novi in novi momenti, ki jih je treba mojestriti, bodisi v pilotski kabini pod žarkim soncem, bodisi med kulisami odra pod pisanimi žarometi.

Zato pa drži tista prva ugotovitev: najboljši pevec med letalci, najboljši letalec med pevci. DRAGAN KLJAKIČ

OBETAJOC GLAS

Letal je in pel. Ze v Krasnodaru, na predstavi, ki so jo jugoslovanski gojenci priredili krasnodarskim mešanom, je Branko med našimi mladinci vzbudil pozornost, ko je pel arilotski kabini pod žarkim soncem, bodisi med kulisami odra pod pisanimi žarometi.

Zato pa drži tista prva ugotovitev: najboljši pevec med letalci, najboljši letalec med pevci.

DRAGAN KLJAKIČ

ZDRAVJE VAŠEGA OTROKA..

OPTODENT pasta za zobe s FLUOROM čuva in neguje vaše zobe

TRAJEN OBČUTEK UGODNE SVEZINE NEVA ZAGREB

Nikola Pilić, jugoslovanski prvak — na naslovi strani največje teniške revije sveta — World Tennis. Tudi komentar k sliki je spodoben: Pilić in Jovanović sta bila med najslabjšimi udeleženci letošnje karibske turneje. Nista pa se odlikovala zgolj na igriščih, marveč sta tudi sicer s svojim nastopom zapustila odličan vtis...

Blišč in beda našega tenisa

- V letih 1936—1939 enkrat prvak, skupno trikrat finalist in še četrti polfinalist v evropski coni tekmovalca za Davisov pokal;
- V sezonah 1938 in 1939 Punčec polfinalist največjega turnirja sezone — wimbledonskega, 1939 četrti na svetovni lestvici;
- 1946—1947 dvakrat drugi v tekmovalcu za Davisov pokal v Evropi;
- 1946—1947 jugoslovanski prvak Mitić med desetorico najboljših igralcev sveta;
- 1962 Jovanović in Pilić wimbledonska finalist v igrah parov;
- 1963 Jugoslavija zmagovalec tekmovalca za pokal švedskega kralja;
- 1963 Jovanović po zmagah nad wimbledonskim šampionom Mc Kinleyem in najboljšim Avstralcom Emersonom na svetovni lestvici najboljših teniških igralcev;

● 1964 Pilić po vrsti sijajnih uspehov na karibski turneji, v tekmal za Davisov pokal, na švedskem, v Nemčiji itd., kandidat za mesto med desetorico elitnih igralcev sveta.

To je blišč našega tenisa. Štirje supersampioni (v šahovskem jeziku bi bili velmojstri), še nekaj šampionov (mednarodnih mojstrov), v obdobjih razvete zvezni rezultati v vseh vrstah tekmovalca. Ugled in priznanja njihovih organizatorjev, da bi naše najboljši pridobili za nastope. Visoke startnine za šampione (v markah in dolarjih seveda)...

Med trenutni slavi pa stema obdobja, ko jugoslovanski tenis nasazuje na mednarodnem odru ne pomeni nič. Leta slabih zvezov navreže največje porazne leta 1962, ko smo že spet na tvoj navkreber komite za Davisov pokal zaradi prevlečke števila prijav v evropski coni zavrne udeležbo Jugoslavije (ki je bila več let izločena v prvem kolu) in jo napoti v ameriško.

A postavitv bede je še več:

- leta 1964 brez Pilića in Jovanovića na balkanskih igrah ne moremo premagati Romunov niti Bolgarov;

- še ne usahne odtek igralcev srednje kvalitete v Zahodno Evropo, kjer si služijo kruh kot klubski trenerji: Plečević, Milošević, Presečki, Nadali, Tomljanović, pa tudi najuspešnejši povojni slovenski igralec Aleksander Skušin in še cela vrsta drugih gre do po tej poti. Teniški klubi v Jugoslaviji nimajo sredstev, da bi zaposlovali trenerje, turnirski tenis pa — razen najboljšim — ne prinaša dovolj;

- mladi igralci navzile pogojem, kakršnih še niso imeli (mnogi turnirji v tujini, vsako leto celo gostovanje v ZDA, skupni treningi) ne napredujejo tako, kot bi bilo želeli;

- sploh nobenega koraka naprej pa ni med dekleta, deloma zaradi ne dovolj resnih igralk, deloma pa tudi zaradi skoraj popolne brezbratnosti odličnih čimteljev za ženski tenis.

XIX. povojno državno prvenstvo v Mariboru teriz mednarodnih turnirjev, ki mu bodo sledili (mednarodno prvenstvo Jugoslavije v Zagrebu, III. mednarodno prvenstvo Ljubljane in druga), bodo nova prilagoditev za inventuro v našem tenisu. Ta tekmovalca ne bodo le nov obratnem med našimi najboljšimi igralcema Pilićem in Jovanovićem, marveč tudi dragocena prilagoditev za mlade, ki pri nas pravzaprav brez odpora srednjih (ki so večinoma v tujini) prodirajo pod vrh. Mariborski rendez-vous pa bo po sedmih sezonah spet nov prvenstveni start slovenskih izbrancev na domačem igrišču in tako več kot vsakdanja možnost za kolkortolko dober plama, čeprav seveda ni realnih možnosti, da bi kateri med igralci lahko ponovili Skušjev podvig iz leta 1959 (tretje mesto), medtem ko bi se tak met pa lahko posrečilo kateri izmed slovenskih igralk. Za slovenski tenis nasploh pa velja: dobri rezultati v pionirski in mladinski konkurenci (tudi letos prva mesta na državnem prvenstvu) kasneje ne sledijo ustrezne uvrstitve tudi pri članih. In zakaj? Ker se noben slovenski igralec doslej še ni dovolj (bori povsem) posvetil tenisu...

EVGEN BERGANT

Finalisti dosežanih državnih prvenstev

1948 Zagreb	m	Mitić	Punčec	6,0	7,5	6,1
	z	Crnadak				
1947 Beograd	m	Mitić	Palada	3,6	6,2	7,5
	z	Crnadak	Mogorović	6,2	6,1	
1948 Ljubljana	m	Mitić	Branovič	6,3	7,5	4,6
	z	Crnadak	Mogorović	6,3	6,3	
1949 Novi sad	m	Mitić	Branovič	3,6	6,10	6,1
	z	Crnadak	Lazso	6,4	6,1	
1950 Maribor	m	Mitić	Branovič	6,4	7,9	4,6
	z	Crnadak	Lazso	6,0	6,1	
1961 Beograd	m	Branovič	Mitić	3,6	6,2	6,4
	z	Crnadak	Đukić	6,0	6,1	
1962 Zagreb	m	Palada	Petrović	6,2	6,3	6,4
	z	Crnadak	Maire	8,6	6,2	
1963 Maribor	m	Petrović	Milošević	6,1	6,4	2,6
	z	Crnadak	Križanić	6,4	6,2	
1964 Beograd	m	Petrović	Palada	6,3	6,0	6,3
	z	Lazso	Zamanja	6,3	6,2	
1965 Subotica	m	Palada	Panađotović	9,7	6,2	6,9
	z	Crnadak	Lazso	6,0	6,1	
1966 Zagreb	m	Plečević	Nikolić	6,3	6,4	6,0
	z	Crnadak	Genčić	6,1	6,2	
1967 Maribor	m	Kerić	Panađotović	12,10	5,7	6,2
	z	Crnadak	Lazso	6,4	6,1	
1968 Beograd	m	Kerić	Jovanović	6,2	1,6	9,7
	z	Genčić	Martinec	6,4	6,3	
1969 Beograd	m	Panađotović	Jovanović	6,4	6,3	7,5
	z	Crnadak	Đukić	6,4	6,3	
1960 Beograd	m	Plečević	Presečki	6,4	6,3	6,4
	z	Đukić	Đukić	6,3	6,2	
1961 Subotica	m	Jovanović	Pilić	4,6	6,1	6,4
	z	Đukić	Kokeza	6,2	6,3	
1962 Zagreb	m	Pilić	Jovanović	9,7	1,6	6,1
	z	Đukić	Kokeza	6,3	6,2	
1963 Beograd	m	Pilić	Jovanović	6,3	6,2	4,6
	z	Đukić	Martinec-Berženi	6,1	6,3	

— Stavek Murray Rose — večni mladenič — v prihodnji številki!

Padala s šestih celin

VII. SVETOVNO PADALSKO PRVENSTVO — LEUTKIRCHEN (ZRN) — 31. VII. — 17. VIII. 1964

Vlak, ki od Memmingena vozi proti Bodenskem jezeru, prav občno priznava redke potnike in me prijetno spominja na našega doljenca, s katerim se vozim domov v Belo krajino. Tu di pokrajina je podobna in zaman iščem značilnosti, ki bi kazale na bližino letališča. Šele na zadnjem ovinku pred Leutkirchom se nam prikaže majhna ravnina z letališčem, hangarji, tribunami, množico sotorov in parkiranih avtomobilov.

Na letališču srečujemo znance: Pierra Lara in Monique la Roche, zmagovalca prvega svetovnega padalskega prvenstva, ki je bilo pred trinajstimi leti pri nas na Blecu. Pierre nosi rumeno-črno majico sodniškega zbora,

na oblast (župan Leutkircha je bil reden obiskovalec tekmovalca) in prav posebej nemška in ameriška vojska. Prav slednja je dala domala vse tehnično opremo — od avtobusov za prevoz tekmovalcev in letal do vojaške godbe, ki je z igranjem kratkočasila tekmovalce in gledalce.

Takoj za tem smo že na letališču, kjer opazujemo program. V borih treh dneh, kolikor nam je dovoljeval, pičlo odmerjeni čas obiska, smo imeli srečo, da smo opazovali tekmovalce v vseh štirih disciplinah: skoke posameznikov na cilj z višine 1000 in 1500 metrov z zadržanim odpiranjem padala, figurativne skoke in skupinske skoke na cilj. Tekmovalce je organizirano z nemško pedantnostjo. Edine pripombe, ki jih imajo tekmovalci (in padalci niso obdarjeni s skromnostjo), omenjajo počasno odvijanje tekmovalnega programa. Organizatorji trdijo, da jim gre predvsem za varnost tekmovalcev, sam pa menim, da bi ta program, ki prilega gledalci in s tem veča dohodek organizatorja. Dohodek, ki se ga ne brani noben prireditelj na svetu...

Prav posebej sem si zapomnil skoke padalca na cilj. Stali smo ob 25-metrskem krogu, zapolnjenem z mehkim peskom, ko je utrjeni napovedovalec objavil začetek druge serije skokov. Posebej je opozoril na francosko tekmovalko Bera, ki je v prvi seriji dosegla izreden rezultat in če se bo pri drugem skoku pri-

popisane, filmski trakovi ne osvetljeni, vprašanja neizrečena. Kmalu za njo doskoči dvajsetletna madžarska tekmovalka Erzebet Stanek, ki je bila lani tudi pri nas v Portorožu. Natanko v sredo cilja — oddaljenost nič, večja, nič, nič... Madžarski tekmovalci vzključijo od navdušenja. Trener steče k tekmovalki in jo poljublja, pri tem pa vpje nekaj, kar mi prevedejo za »državni rekord! Padalka smeta čelado in ko ji padejo sveti lasje na prepoteno čelo, se oglasi napovedovalec: »Svetovni rekord, svetovni rekord! Članica madžarske ekipe Stanek Erzebet je postavila nov svetovni rekord v disciplini...»

Cez letališče se razprostre ploščanje gledalcev, zabrijno filmske kamere in novinarji ustvarjajo gmedo, ki bi bila podobna samo tisti pred stolnico, kjer bi zastoj delili teletimo.

Svetovni rekord je osvojila tudi ameriška ekipa v sestavi: Brydon, Bourquin, Fortenberry, Mac Donald (vsi štirje so bili lani v Portorožu) in Sewell.

Tekmovalce v tej disciplini pa je pokopalo vse upe naše reprezentance. Do tedaj smo lahko še upali na razvrstitev okrog desetega mesta, kar bi bil vsekakor uspeh. V prvi disciplini je do tedaj Brezar na 44., Dimić 46., Dečić 56. in Bosnić na 68. mestu. To še zdaleč ni bilo slabo, saj je bil najboljši Poljak na 63. mestu in Šved na 70. mestu in celo največji favoriti so zasedli šele 90. mesto (Mally, CSSR).

točko. Petnajst tisoč gledalcev jih pozdravlja z navdušenim ploščanjem, ki kar ne more prenehati.

Tudi Avstrijci so dobri in njihov trener poudarja, da sploh nimajo letala, s katerim bi lahko trenirali skupinske skoke. Odlični so seveda Čehi, ekipni zmagovalci zadnjega svetovnega prvenstva in ravno tako znanci iz Portoroža. In tedaj so na vrsti Jugoslovani...

Dedič doskoči poldrugi meter od cilja, Brezar nekaj čez osem metrov, ostala dva pa na zeleni travnik izven 25-metrskega kroga... Skačejo svetjski tekmovalci. Kazakov, ki ima svoje ime napisano z velikimi črkami na padalu in je v prvi disciplini zasedel drugo mesto, je dokaj dober, toda ostali se morajo zadovoljiti ravno tako s travnatim terenom. Enako se pripeti tudi Bolgarom, Švicarji pa doskočijo pol kilometra vzhodno od cilja. V ozračju se je pojavila plast močnega vetra, ki zameša vse proračune tekmovalcev.

Madžari spreminijo smer naleta in ponovno skačejo tekmovalci v okolico križa.

Vsi pričakujejo, da bodo vodje nesrečnih ekip vložili pri sodniškem zboru zahteve za ponavljanje skokov, toda zvečer zvezno, da se ni nihče pritožil. Prav vsi so športno prenesli svojo smolo in poskušajo nedoizvedlj zamolčati v naslednjih serijah skokov. Američani postavijo celo svetovni rekord, naša ekipa pa tudi tokrat nima sreče!

Organizatorji nam zatrjujejo, da ves čas tekmovalca niso prešli niti enega protesta! Sicer pa vodi tekmovalce eden najavtoritativnejših zborov mednarodnih sodnikov: na čelu zbora je Jacques Istel, sam predsednik padalske komisije FAI, člani pa so prvi svetovni prvak Pierre Lar, dosedanji svetovni prvak Jim Arender, nekdanji svetovni rekorder Janko Lutovac itd., itd.

VEDNO ZNOVA ZADOVOLJSTVO V VASI HISI PO ZASLUGI »OSKARJA«. SREDI SEPTEMBRA BO »OSKAR« ZOPET NAGRADIL TISOCE POTROŠNIKOV Z NAGRADAMI PO VASIH ZELJAH:

1. BOGATE ZLATORGOVE KOLEKCIJE
2. GARNITURE GOSPODINJSKIH POTREB-SCIN
3. GARNITURE OTROSKIH IGRACK (ZA DEČKE ALI DEKLICE)

SVEŽE, BELO — OSKARJEVO DELO!

POSILJTE TUDI VI NAJMANJ 5 ZETONOV IN UVRSTILI VAS BOMO V NAGRADNO ZREBANJE SREDI SEPTEMBRA. IZIDI ZREBANJA BODO OBJAVLJENI V »NEDELJSKEM DNEVNIKU«, »BORBI« IN »VUS-U«.

ZETONE POSILJITE NA NASLOV: »OSKAR« Zlatorog MARIBOR

Značka VII. svetovnega padalskega šampionata

Monique pa še vedno padalsko obleko. Prirčno nas pozdravijo znanci iz Portoroža — dosedanji svetovni prvak Jim Arender in vodja češkoslovaške ekipe Jan Hošek, ki je med tem postal predsednik češkoslovaškega aerokluba. Stiskanje rok kar ni kosca, saj je poleg 174 tekmovalcev in tekmovalk iz 30 držav (na Bledu je tekmovalo 18 padalcev iz 6 držav) prišlo vse, kar danes nekaj pomeni v padalskem športu.

In ker je z nami Ivan Gorjup, sedaj pilot »Adria avioopreme«, včasih pa član in celo sekretar padalske komisije mednarodne letalske organizacije (FAI), nam on predstavi Jacquesa Istela, predsednika padalske komisije FAI, ing. Richarda Kohnkeja, predsednika nemške padalske komisije (ing. Kohnke, ki ima sedaj 67 let, je 1913 položil pilotski izpit, tri leta kasneje pa izvedel skok s padalom iz prostora letalskega balona. 1930. leta je skočil po naročilu Medicinskega inštituta iz višine 7.800 metrov in zadržal odpiranje padala za 142 sekund (!). V svoji knjižici ima vpisanih 398 skokov in in mnoge druge pomembne osebnosti padalske stroke.

Sam obiščem novinarski center, kjer me prijazni vodja, ki sicer v aktivni nosi majorsko uniformo, saj je spremljevalca I. zahodnonemške divizije, obdaru z množico podatkov, ka-ja-

Zalostna ni le francoska padalka Bera — tudi na obrazu trenerja se zrcali razočaranje

bližala cilju pod 2,50 metra, bo s tem dosegla nov svetovni rekord.

Okrog cilja se prične zbirati množica reporterjev, fotografov in televizijskih ter filmskih snemalcev. Letalo je že nad ciljem. Množica na tribunah se omenja in tisoče pogledov se upirajo v višino, kjer se od letala odglobi majhna črna pika in pada v globino. Kmalu se razpotegne za tekmovalko padalko, ki ga večje

Tudi naša tekmovalka, diplomatka glasbene akademije in lastnica diamantne značke, Nataša Stefanović se je dokaj dobro držala v stri, konkurenci, kjer suvereno vodijo ameriške, vzhodnonemške in sovjetske padalke. Kot edina Jugoslovanka je v prvi disciplini (stilski skoki) pustila za seboj vse avstralske, bolgarske, britanske in večino poljskih tekmovalk.

Toda sončna nedelja je bila črni petek za našo ekipo...

Prčela se je disciplina skupinskih skokov na cilj za moške ekipe. Prvi skačejo veliki favoriti Američani. Na cilju se zbirajo trenerji, vodje delegacij in reporterji. Odpirajo se padala »Zlatah« vitezov, kot se imenuje ameriška armijska padalska skupina. Trije se lepo približujejo cilju, toda četrti uroja iz bližine cilja Razširi roka in s tem naznanja, da nekaj ni v redu z njegovim padalom. Doskoči izven 25-metrskega kroga. Medtem ko ubijajo, če bo sodniški kolegij dovolil ponovitev skoka, zapre trener ameriške ekipe svoje bežnično in brez besed zapuščala letališče. Skačejo Nemci z zaboda in požanjejo dokajšno odobravajo občinstva. Napovedovalec najviš vzhodnonemsko ekipo (da, prav tako: vzhodnonemsko in zahodnonemsko!). Med njimi je zmagovalec prve discipline, portoroški znanec Schall, ki je to mesto zasedel z dvema skokoma v samo središče cilja in maksimalnim številom točk. Bera padala se v vzorni razporeditvi bližajo cilju in tekmovalci skakajo v najneposrednejšo bližino beže desetimetrske točke, eden med njimi celo na samo

najboljšemu - plaketo branka ziherla

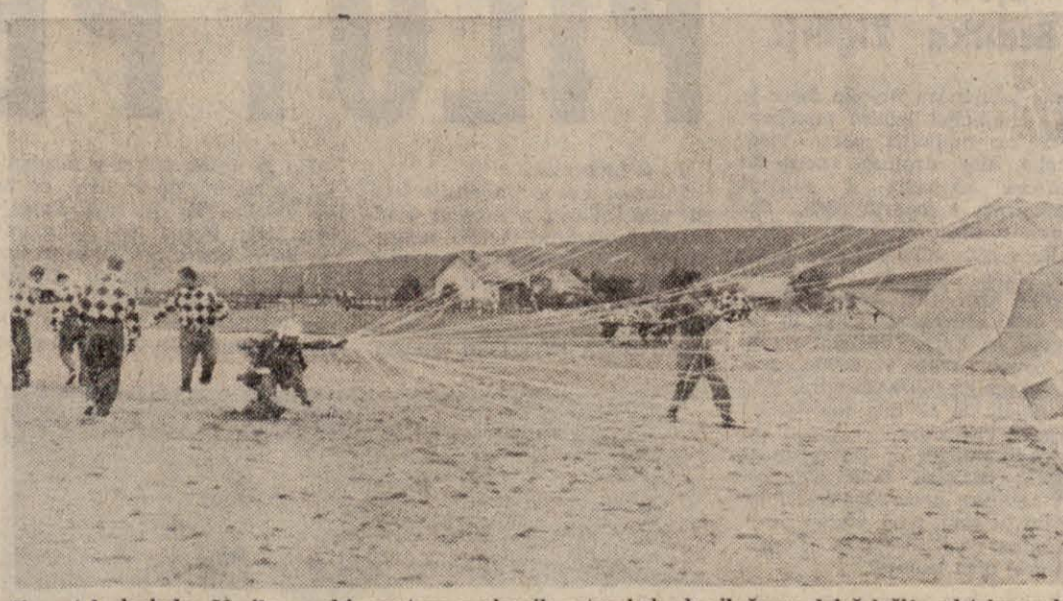
SPET MIRO CERAR

Pregledno tekmovalce jugoslovanskih tekmovalcev, prvenstvenih atletskih mladih v Celju in nekatera druga tekmovalca na zvezni ravni so bila minul teden sredi pozornosti.

1. Cerar (Ljubljana) — gimnastika, 11, 2. Valentič (JLA) — kolestarsvo, 10, 3.—4. Vrvod (Kladivar) atletika in R. Kostorik (Ljubljana) — skoki v vodo, po 8, 5. Šrot (Slovo) — gimnastika, 7, 6.—8. Vazič (Kladivar) — atletika, Stamejčičeva (Kladivar) — atletika in Peternel (Kranj) — streljanje, po 6, 9. Brodnik (Ljubljana) — gimnastika, 5, 10.—12. Lubejceva (Kladivar) — atletika, Mikolič (Lj.-Vr.) in Vrbin (Lj.-Vr.), po 4, 13. Petokarjeva (Lj. Center) — streljanje, 3, 14.—17. Reboljca (Lj. Center) — streljanje, Corn (Olimpija) — nogomet, Spaninger (Eranik) — kolestarsvo in Pere (Kladivar) — nogomet, po 2 točki.

gov, prospekti in modrim trakom z napisom »press«. Obenem pove, da so nemškemu aeroklubu prizadevo pomagali pri organizaciji tako velikega prvenstva prav vsi. Za razširitev majhnega športnega letališča je odstopil svoje posestvo predsednik aerokluba Georg, vojvoda Waldburg-Zell, katerega grad je na hribu v neposredni bližini, civil-

upravlja proti cilju. Vsem zastaja dih — tik pred doskokom na rabel sunek vetra zarese tekmovalko in vsakomur je takoj jasno, da je doskočila dokaj dalj od zaželenega poltretjega metra. Sodniki zaključijo doskok, posmočniki zlagajo padalo in tekmovalci se približajo novinarjem. Vendar je za njih zrak, ničla, nihče... Beleške so ostale ne-

Trenutek doskoka. Merilno osebje nastopa v pisanih vetrovkah, da jih že na daleč ločijo od tekmovalcev

merx

KAVA

MOJ DOBRI IN ZVESTI PRIJATELJ!

kratko toda novo

Najstarejši aktivni nogometni na svetu, Anglež Stanley Matthews, ki bo prihodnji spomlad dopolnil 50 let, pojde tokrat končno v pokoj. Domači kraj Stoke mu bo v počastitev pridelal slavnostno poslovilno tekmo, na katero namerava povabiti celo oha slovitava Brazica — Peleja in Garrincho. Enega izmed njih bodo postavili v igro zraven Matthews, da bo ljubiteljev nastop ostal meščanom v se lepšem spominu.

Neki industrijec na Bavarskem (iz tekstilne stroke men- da) je nekdanjega olimpijskega zmagovalca v klasičnih kombinacijah Georga Thoma povabil na obisk olimpijskih iger v Tokio in mu v ta namen poklonil 10.000 DM. Mož je darilo sprejel, toda še potem, ko so mu pristojni zagotovili, da se zaradi tega ne bo pregrešil proti amaterskim predpisom iz olimpijskega kodeksa.

Sloviti avstralski plavalci in lastnik več zlatih kolajnz iz

Melbourne in Rima Murray Rose brezkrone ni bo mogel v Tokio braniti naslova na drugi 400 m prosti, ker se sploh ni udeležil svojevrstnih olimpijskih kvalifikacij. To novico je potrdil eden odgovornih funkcionarjev avstralske plavalne zveze, potem ko je Rose pred kratkim odplaval 1500 metrske proge v carstvu in drugem najboljšem času 17:19,5.

Zahodnonemška ligaska enastorica FC Köln je prešla iz nogometne zveze Bolgarije preko laskavo povabila, naj pride za nekaj časa na dopust v Varso ob Crnem morju. Do tega izleta pa ni prišlo, ker je klubovo vodstvo obvestilo Bolgare da zaradi bližajoče se sezone ni kazno, da bi se igralci izpostavili naporom dolgega potovanja. No, zajec pa je po vsem videzu tical z drugim grmu... Kajti gospodje iz vodstva so svojim članom rajši privrili se lepi in predvsem solidnejši odmor na francoski rivieri nekje v Biskajskem zalivu — v družbi njihovih žena. To potovanje je bilo gotovo manj težavno kakor tja dol do daljnega jugovzhoda Evrope.

Kako je mogoče sestaviti najboljši osmerek z vesli — na to javno odgovarja neki vzhodnonemski »Šaljivec« nekako ta-

Kole: vzeti je treba osem zelo dobrih posameznikov in jim dodati še krmarja. Res pa so tudi, drugače možnosti, vzeti osem velikanih, ki so najmanj 130 m visoki in tehtajo najmanj 90 kg ali pa izbrati štiri velike in štiri prilikeve, ki se dobro izpolnjujejo med seboj. Vse napredne veslaške države v Evropi pa se strinjajo v tem, da je najboljšie, če je v osmercu osem prijateljev, ki se dobro ujemajo in razumejo med seboj...

Prejšnjega svetovnega prvaka v boksu Floyd Patterson so v Ronnebyu na Švedskem, kjer je v elshibelskem matču po četih premagat tempopotega rolača Machena, postavili kakor se nobenega športnika do sedaj. Prireditelji so mu poklonili njegov lastni kip v mavcu.

Trikratni svetovni prvak v kotalkanju Karl Heinz Lisch (ZRN) je bil suspendiran tja do leta 1966. To strogo kazen so mu napravili zatezatelji, ker se je kot član neke nepriljavljene nemške ekipe udeležil t. l. svetovnega kriterija v kotalkanju v znanem ameriškem turističnem centru Nevada Las Vegasu pod okriljem neke na novo ustanovljene konkurenčne zveze za to športno zvrst.

BOMBAŽ IZ RAN

Predavanje se je začelo s šolsko modrostjo. »Na splošno prevladuje mnenje,« je povedal japonski kemik prof. Ziro Nikuni mednarodni znanstveni publik, »da škrob in celulozo proizvajajo samo rastline.« Toda nadaljevanje je spravilo v osuplost ves auditorij: z besedo, fotografijami in barvnim filmom je prof. Nikuni demonstriral pojav fenomena, ob katerem jim je zastajala sapa. Štirim japonskim ženam namreč poganja čisti bombaž iz kože. Peti Japonki pa rastejo iz robov ran rezancev podobne tvorbe z visoko vsebnostjo škroba.

Pacientke s to nenavadno bolelostjo so že nekaj let v raznih japonskih bolnišnicah. Toda šele v začetku letošnjega leta se je Nikuni, direktor Inštituta za znanstveno in industrijsko raziskovanje na univerzi v Osaki, povezal z zdravniki, ki imajo bolnice v oskrbi, da bi raziskali to medicinsko kuriozitetu. O dosedanjih rezultatih raziskav je potem prvič predaval na mednarodnem simpoziju o kemiji ogljikovih hidratov, ki je bil prejšnji mesec v Münstru v Zah. Nemčiji.

Dejansko je pojav, ki bo prišel v medicinske letopise pod nazivom »watauki byow« (bolezen proizvajanja vate), eden najnenavadnejših in najneverjetnejših, kar jih pozna zgodovina medicine. Prvič so se japonski zdravniki soočili z njo pred sedmimi leti, ko je prišla v okayamsko bolnišnico danes 50-letna kmetica: iz številnih ran njenega telesa so do danes napukali nič manj kot tri kilograme bombaža. Vsak dan ji poženejo iz ran približno trije grami čistih bombažnih vlaken. Seveda so vsi zdravniki osupli pred neresljivo skrivnostjo.

Dr. Tajiri, zdravnik v okayamski bolnišnici, je čakal polna tri leta, preden se je v uglednem japonskem medicinskem žurnalu upal poročati o tem primeru. »Tajiri« primerja ameriški Newsweek, »je bil v kočljivem in brezupnem položaju človeka, ki je prvi zagledal le-teče krožnik.«

Da Tajiri ni imel prividov, se je izkazalo kmalu nato, ko so tudi drugi japonski zdravniki jeli poročati o svojih opazovanjih bujne rasti nepojmljive uganke. Druga pacientka, 20-letno dekle, je prišla z vnetjem slepica v akashijsko bolnišnico, nedaleč od Osake. Operacija ni bila nič posebnega, toda rana se je le slabo celila. In nenadoma je iz »male brazgotine« začelo poganjati bombažno tkivo, sicer v manjši količini kot pri kmetici v Okayami — dnevni pridelke samo nekaj miligramov — zato pa v pisanih barvah: rdeče, modro, rjavo, rumeno in zeleno...

V drugih japonskih bolnišnicah so medtem odkrili še dve pacientki, ki proizvajata bombaž; tudi ti dve sta ostali v zdravniški oskrbi, da ju lahko opazuje. Vse štiri pacientke, je povedal prof. Nikuni, so doma z japonskega otoka Honshu. Vendar doslej niso mogli ugotoviti, ali so geografski čimtelji tudi vplivali na nastanek bolezni.

Uganke okoli rastlinskih produktov človeškega tkiva so se pomnožile, ko je dr. Tamura, zdravnik v nagoyški bolnišnici, leta 1960 odkril bolnico, ki se ji je z rane na prsih izločal rastlinski škrob. Kasneje so se tej rani pridružile še enake na obeh nogah. Celo leto se je iz odprtih ran cedila bela masa, toda zdravniki so jo imeli vseskozi za gnoj. Ko pa je Tamura izloček po naključju testiral z jodom, je lahko opazoval nenadejano kemično reakcijo: prepat se je obarval modro. Tamura je poslal izloček v nadaljnjo raziskavo prof. Nikuni v Osako. Rezultat analize: masa je sestavljala dve tretjini vode, 60 odstotkov izparjenega ostanka pa so bila zrna škroba, po obliki in velikosti podobna krompirjevemu škrobu. Tudi raziskava pod polarizacijskim mikroskopom je potrdila, da gre za rastlinski škrob.

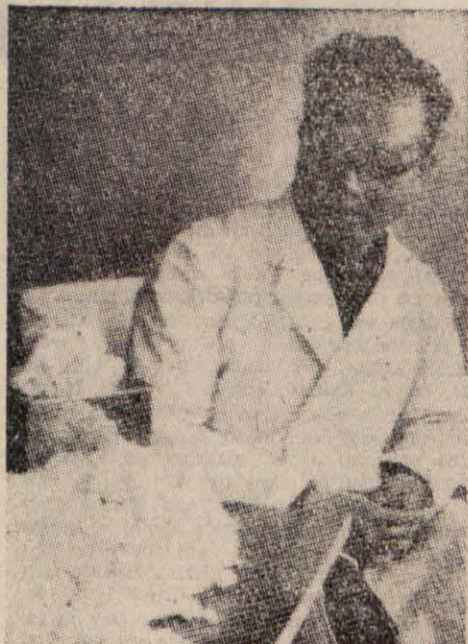
Za to »škrobovo bolezen« je imel Ni-

kuni na simpoziju pripravljeno nepotrebno razlago: nenavaden pojav je pripisati izirjeni presnovi ogljikovih hidratov — človeškem organizmu. Normalno se hranila, ki vsebujejo škrob in sladkor, pri prebavi spremenijo v grozdni sladkor, ki služi za gorivo v celicah. Del celicega goriva začasno zastane v jetrnih celicah, in sicer v obliki glikonega (jetrnega škroba), kemičnega vmesnega produkta lastne telesne proizvodnje grozdnega sladkorja. Pri škrobovi bolezni, sklepa Nikuni, so ti presnovni procesi moteni: telo producira namesto glikonega rastlinski škrob. Ker pa ga telo ne more uporabiti, ga logično izloča kot gnoj iz odprtih ran. Pri pacientki da gre za trajno prebavno

motnjo, saj izloča dnevno 15 do 20 gramov bele paste, ki poganja v obliki rezancev iz njenih nezacelejenih ran.

Z veliko zadržanostjo so poslušali na simpoziju sprejeli še Nikunijevo tezo, da gre tudi pri bolezni proizvajanja bombaža za podobno presnovno iztirjenje. Resda obstaja sorodnost med sladkorjem in celulozo, vendar pa ostane uganika, zakaj se bombažna celuloza ne izloča prav tako v obliki bele kašaste mase, ampak se dejansko izloča v tekstilni vlaknasti strukturi. Kosmi, ki jih zdravniki puka-jo iz ran, so tako podobni kosmoma vato, da bi jih lahko zamenjali.

Diskutanti na simpoziju so tudi posumili, če si pacientke same ne vtkajo vate v rane. Take manipulacije so že bile in jih je še dovolj v bolnišnicah. Bolniki si sami injicirajo nečisto vodo ali se inficirajo z umazanimi iglami, da bi ostali dlje ukvarjali z njimi, in podobno. Prof. ske bi rade prisilile zdravnike, da bi se dlje ukvarjali z njimi, in podobno. Prof. Nikuni pa je te pomisleke odločno zavrnil. Njegovi zdravniški kolegi so sprva tudi posumili in so zato pacientke neprestano opazovali. Navzlic strogi kontroli

Doktor Tajiri ob kupu človeškega bombaža

pa je po njegovem mnenju sploh nemogoče leta in leta neopazno goljufati.

Tudi domneva nekaterih diskutantov, da so se v rane utegnili naseliti rastlinski mikroorganizmi, denimo glive ali bakterije, ki so potem začele proizvajati izrojene izrastke, je Nikuni zavrgel. Neki mikrobiolog, ki se je udeležil raziskav, je našel tu enake mikrobo kot pri zdravih ljudeh.

Seveda japonski učenjak še ni mogel pojasniti posameznih stopenj kemične izrodne reakcije, ki jo ima za povzročitelja bolezni. Pojav bodo še temeljito raziskovali.

STONEHENGE - UGANKA V POLKROGU

Natanko 40 sekund je brnel stroj za izračunavanje datumov v astro-fizikalnem observatoriju ameriške univerze Harvard. Potem je profesor Gerald S. Hawkins vzeml rezultat računskega robotov v roke in spoznal: najpomembnejši angleški spomenik iz kamene dobe, Stonehenge je bil — računski robot.

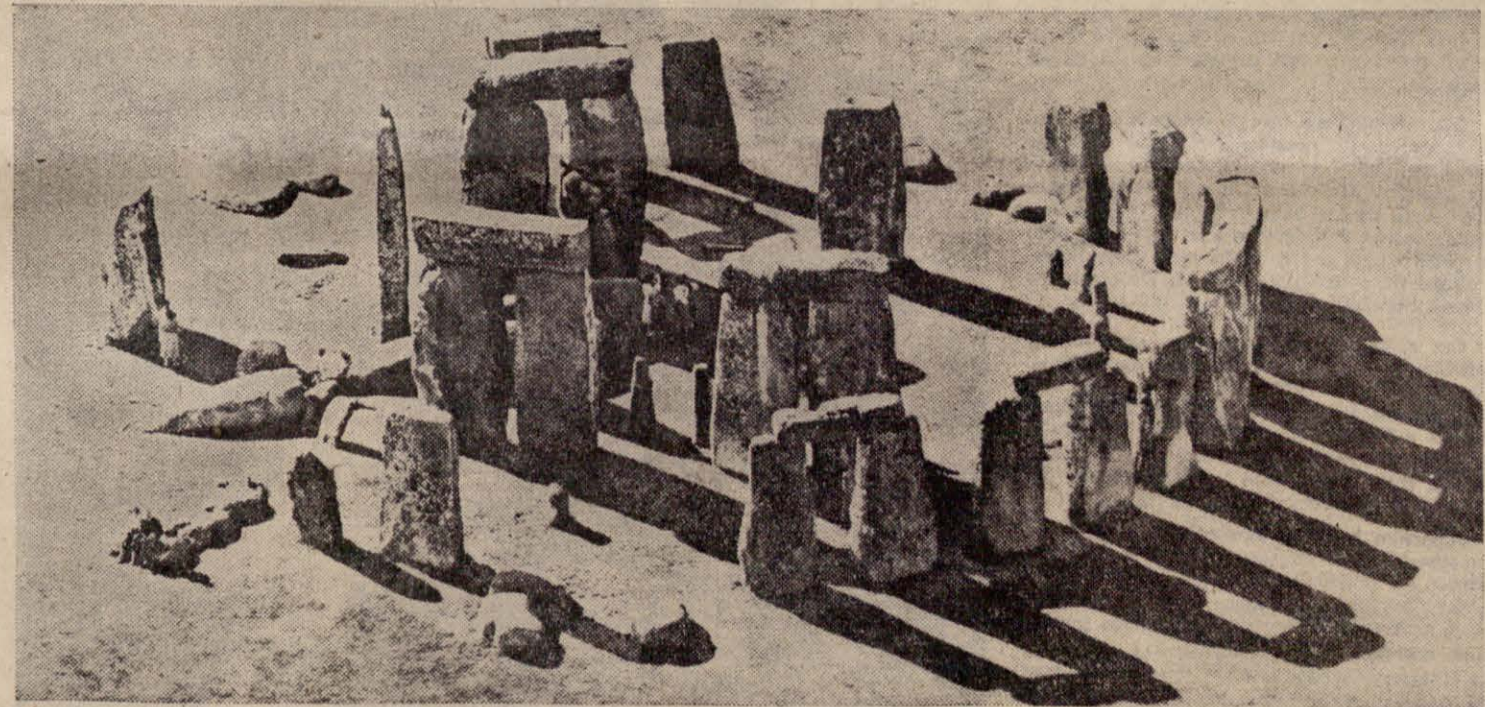
Iz njegovega poročila v britanski znanstveni reviji »Nature« lahko povzamemo tole: Na salisburyjski ravnici v južni Angliji so alibijski pradedje pred okroglo 3.000 leti zgradili računski center, ki jim je omogočal natančno napoved sončnih in luninih mrkov. Gradnja je trajala verjetno kakih deset let, če ne več, z njo pa je bilo zaposlenih najmanj 1.500 mož. Da je veličanska kamenitina ograda megalitske kulture imela tudi svoj praktični smoter, je bilo arheologom že dolgo jasno, le da niso mogli razvozlati, kakšen je bil. Stonehenge je v zahodni Evropi edinstven tak kamniti tempelj.

Ime — »Viseči kamni« — označuje poglavito značilnost templja: krožni stebrični hodnik in polkrog v obliki podkve (ki so ga čas in vandali hudo zdelali) iz bazaltnih podpormikov, na katerih so »viseli« prečni kamniti kvadri. Druga posebnost: polkrog se odpira proti vzhodu in na dan poletnega sončnega obrata vzhaja sonce — gledano iz središča spomenika — natanko izza stebra, ki stoji samoten zunaj kroga, tako imenovana heel-stone.

Do nedavnega je bil Stonehenge za raziskovalce preteklosti uganika. Tako niso mogli z gotovostjo povedati oz. pojasniti, kdo je zgradil to kamnišče, niti čemu ga je zgradil. Domnevali so izmenoma, da so to bili normanski, danski ali rimljanski osvajači. Orodje, nakit in črepinje iz bližnjih gradov so slednjim pomagale določiti starost spomenika; nastanek med kameno in bronasto dobo. Seveda pa je ta določitev še poglabila

»skrivnost Stonehengea«, kajti v tej dobi tukaj ni bilo niti sončnega kulta, na tem področju pa takrat kamnitih skladov tudi niso gradili z mlinskimi kamni, kakor so zglajeni stonehengski. Zlasti je čudno, da so bili vodoravno ležeči skladi z zatiči povezani z navpičnimi — tehnika, ki naletimo nanjo pri grških gradnjah mikenskega časa. Arheologi se tudi niso mogli zediniti, kaj je ta reč pravzaprav bila: nekaj časa je Stonehenge veljal za budistični tempelj, potem za nagrobni spomenik britanskega kralja, ki so ga potolkli Saksi, pa spet predzgodovinski sodni prostor, kot kraljevski dvor ali druistični kulturni prostor. Se danes se belo obleceni duhovni druistiške sekte vsakega 21. junija zberejo v Stonehengu in opravijo sončni ritual pred verniki in neverniki.

Da keltski Druidi niso imeli prstov pri gradnji, govori dejstvo, da so Kelti prišli na otok šele okoli 800 pred našim

ti in avto - tokrat drugače

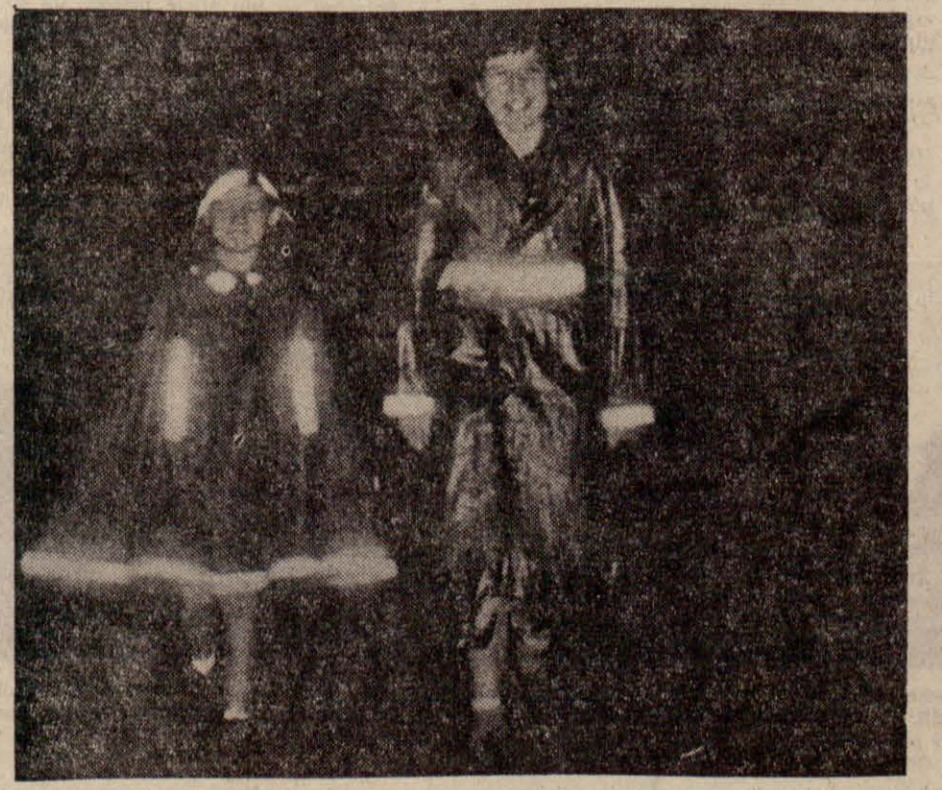
SVETLEČI PASOVI PROTI AUTOMOBILSKI SMRTI

Kaže, da postaja pešec na cestah nekaj manjprejetelega, nepomembnega in da ne zasluži kake večje pozornosti, strahota — prepričan je na milost in nemilost naključju. Po vsem svetu je krvavih davkov, ki ga plačujejo pešci naraščajoči motorizaciji, vedno večji. Statistični podatki povedo, da je med cestno prometnimi žrtvami vse preveč pešcev (20 do 50%). Procent je

grozljivo visok, če pomislimo, da je cesta danes namenjena predvsem vozilom. Samo v sosednji Italiji je bilo v preteklem letu 40.000 poškodovanih pešcev in med njimi 2000 smrtnih primerov. Večina je vzrok nediscipliniranost, vendar ne vedno!

Kljub temu pa smo začuda brezbržni. Sirom po svetu je na tisoče tehničnih iz-

vedencev, ki proučujejo automobile, pre-mišljajo o ugodni in varnosti voznikov — samo na pešce pa pozabljajo. Kajpak ti niso trgovski artikeli in so torej komercialno nezanemljivi, ne moreš jih prodati ali kupiti, z njimi, preprosto povedano, ni dobička. Premišljevanje o varnosti pešcev je torej potrata časa. Kakor je grobo povedano, pa je vendarle resnično, čeprav je pešec prav tako element cestnega prometa kakor avtomobil, kolo ali katerokoli drugo vozilo. In prav pešec je tisti, ki je najmanj zaščiten in najbolj brez moči. Zaradi vsega tega bi bilo potrebno, da bi se strokovnjaki, ki sicer tako skrbijo za izpopolnjevanje vozil, končno pozanimali tudi za preventivne varnostne ukrepe, od katerih naj bi imeli koristiti ljudje-pešci. Problem gotovo ni neresljiv. Podatki iz ustreznih statistik kažejo, da se največ nesreč primeri ponoči in pozimi, ki so vidljivost najmanjša, pri tem pa ne smemo pozabiti predvsem na otroke, ki so žal prepogoste žrtve na cestah. Očitno postane, če pustimo ob strani nepazljivost in brezobzirnost, da gre predvsem za to, da voznik vidi pešca. Zadoštvale bi torej že primerne svetilke ali še bolj predmeti oz. materiali, ki bi reflektirali svetlobo. Nekaj podobnega že z uspehom preizkušajo na Švedskem. Če se vozite po tamkajšnjih cestah, lahko opazite svetleče pasove, ki se premikajo v temi kot kresnice. Te cestne kresnice pa niso nič drugega kot pešci, ki so si pritrudili na obleko, čevlje ali pokrivalo svetleče trakove, tako da jih zlahka opazimo že na večje razdalje. Res je, da so za zdaj tako opremljeni v prvi vrsti prometnike in cestne delavce, vendar tudi številni nobičajni pešcevi, ki so si nabavili svetleče trakove, ni več majhno. Morda med njimi koga moti, da se je spremenil v kresnico, na pa dvoma, da je boljše biti moten pa živ kot nemoten in mrtev.

šetjem, torej približno tisoč let po nastanku kamnitne ograde. Prvi uporaben namig za nastanek pa je dal leta 1901 angleški astronom sir Norman Lockyer. Dejal je, da kaže osrednja os kamnitne zgradbe na dan sončnega obrata točko sončnega vzhoda. Z malenkostnimi spremembami sončne poti si je razlagati tudi razpon teh točk na kamnih: danes vzhaja sonce — gledano iz središča kroga — malo bolj levo od heel-stona. Natanko iznad tega kamna bo vžilo spet čez kakih tisoč let. Lockyer je izračunal, da je bilo tako tudi v letu 1840. pred n. št., in predvidel v tem letu tudi nastanek Stonehengea (z natančnostjo plus ali minus dve sto let). Moderne fizikalne metode so pol stoletja kasneje potrdile račun sira Normana.

Kot rečeno je šele Hawkins lani ugotovil, da je Stonehenge služil za izračunavanje sončnih in luninih mrkov. Namig mu je nudil zgodovinar Diodorus, ki je kakih 50 let pred n. št. v svoji »Zgodovini starega sveta« omenil tudi sončni in lunin tempelj na britanskem otoku, ki utegne biti identičen s Stonehengeom.

Ze babilonski astronomi so opazili, da si sončni in lunini mrki sledijo v rednem ciklu 18 let in 7 mesecev — »saros« perioda. Se natančneje pa se ponavljajo po vsaki tretji »saros« periodi, torej v razmaku 56 let. Natanko 56 jam pa obdaja tudi stonehensko stebrišče. Po Hawkinsovemu mnenju je bilo treba samo šest opornikov v rednih presledkih postaviti v teh 56 jam in jih vsako leto za jarno postaviti kot urni kazalec — pa je Stonehenge lahko služil za avtomatično računsko napravo pri napovedi vseh sončnih in luninih mrkov.

Nerednost poti teh dveh nebesnih teles so seveda morali upoštevati in od časa do časa napraviti korekturo, kakor je še danes potrebna tudi pri elektronskih računskih datumov. Taka korektura, ko so premaknili kamne za dve jami, pa je bila v Stonehengu potrebna samo vsakih — tristo let.

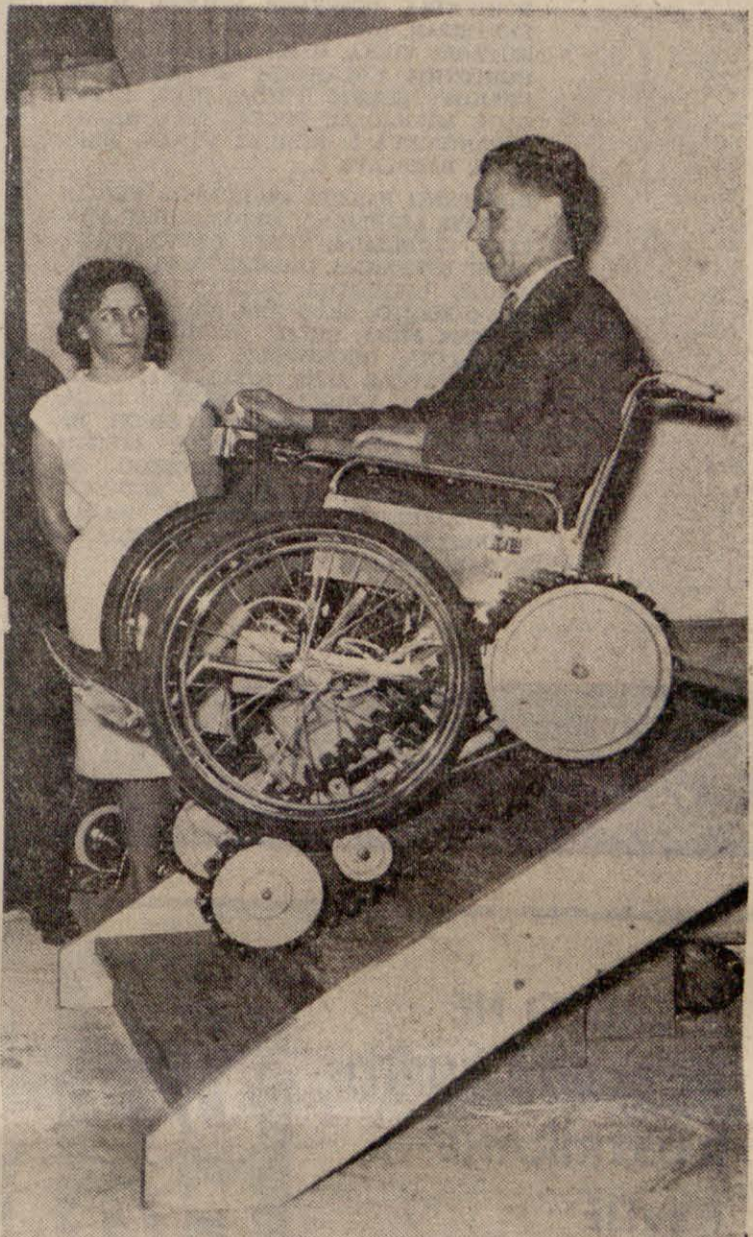
iz znanosti in tehnike nam poročajo

Ljubezen pomlaja. To velja tudi za čmrleje. Leta 1962 je prof. Lüscher ugotovil, da se ljubezni žejni čmrliji na določenih krajih v naravi zberejo v skupino in ta prostor markirajo s številnimi dišečimi atočkami na vejah in bilkah. Potem čakajo, da vonjave privabijo čmrlejevke. Zdal je dr. Stein pojasnil še drugo skrivnost te ljubezenske vonjave. Pravi, da gre za alipatični alkohol z imenom farnesol, ki vpliva na ljubezensko pozešenje čmrlejev. Samci pa tega »napoj« ne morejo sami proizvajati. Farnesol je v mnogih cvetnih oljih. Od tod ga pridobivajo samci čmrliji in si ga nalagajo v žlezo. Razen tega se je izkazalo, da ta ljubezenski alkohol pomlaja čmrlejev organizem.

Sovjetska zveza je v Coloradu, ZDA, nakupila sto parov činčile. Te pare bodo imeli najprej v kirovskem okrožju, da se bodo aklimatizirali, nakar jih bodo spustili na Krimu in Kavkazu.

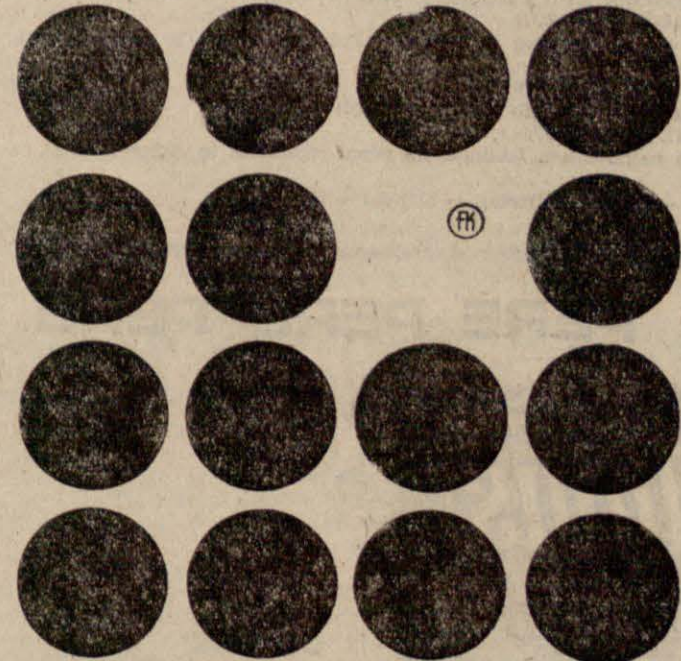
Številno ljudi, ki tudi pri najmanjših temperaturnih spremembah pozitivno ali negativno reagirajo, narašča od leta do leta. Po raziskavah stockholmskega zdravnika za živčne bolezni prof. Lindholma reagira 88 odstotkov vseh ljudi pozitivno pri visokem pritisku, 76 odstotkov pa se slabo počuti pri nizkem pritisku. Skoraj 100 odstotkov ljudi pa trpi pri nizkih deževnih oblakih in megli. Ze zdaj je očitna zveza pritiskov in glavnih živcev, zlasti pri tistih ljudeh, ki so malo na zraku.

Kitajski zdravniki so na nov način začeli odkrivati abscese na jetrih. Bolnika obsevajo z ultrazvokom, katerega odmev registrira posebna naprava. Z ehogramom, ki ga tako dobijo, lahko ugotovijo mesto in velikost abscesa. V šestindvajsetih primerih izmed tridesetih so lahko z ultrazvokom točno določili diagnozo.

Bolniki se lahko v bolniškem stolu peljejo po stopnicah. Seveda so v ta namen skonstruirali nov bolniški stol, opremljen z dodatnimi kolesi, ki poganjajo gosenco.

KAKOR DA VAM MANJKA DEL VAŠEGA ŽIVLJENJA...

Ko boste gledali album vaših fotografij, vam bo žal, če ne boste našli slik iz vaših mladih dni, slik staršev, otrok in prijateljev, slik vaših doživetij, lepših spominov kakor da niste našli del vašega življenja kakor da nekaj manjka. Fotografirajte, ker je fotografija del življenja, eFKe film pa čuvar lepih trenutkov. Fotografirajte in uredite album spominov — album vašega življenja!

VESELITE SE ŽIVLJENJA — FOTOGRAFIRAJTE!

Fotokemika ZAGREB

VOJNA NA MORJU

Ali je bil še čas, da se britanska eskadra umakne? Admiraliteta odgovarja pritrdilno, kajti britanske ladje so bile hitreje od nemških, razen tega pa Nemci niso mogli razviti maksimalne hitrosti, ker so bili njihovi stroji spričo dolgega križarjenja po Pacifiku že iztrošeni. Toda zapletlo se je pri pomožni križarki »Otranto«. Ta je zmogla največ 18 vozlov na uro, zaradi razburkanega morja pa ni dosegla več kot 15 vozlov. Ker je »Otranto« iz nepojasnjenega vzroka plul v predhodnici skupaj z »Glasgowom«, je bila takrat, ko so Britanci opazili Nemce, samo 17 milj oddaljena od sovražnika. Toda kljub vsem tem okoliščinam bi Cradock še vedno lahko pobegnul z vso eskadro, kajti Nemci bi potrebovali najmanj dve uri, da bi razvili maksimalno hitrost. Toda kontraadmiral sploh ni razmišljal o tem, da bi se umaknil, marveč se je odločil sam spustiti v bitko. Ob 6,18 uri popoldne je sporočil 300 milj oddaljenemu »Canopusu«: »Pripravljam se, da napadem sovražnika.« Ta odločitev je zapечатila njegovo usodo in usodo vse eskadre.

Sonce je zašlo ob sedmih in takrat je von Spee odprl ogenj na britanske ladje, ki so bile dobro vidne v odsevu zabajajočega sonca, medtem ko so imeli Nemci za hrbtom temno črsko obalo in jih je bilo le s težavo razločiti. Nemci so dobili veliko prednost. Morje je bilo neverjetno razburkano. Topovi na »Mountmouthu« in »Good Hopeu« so bili močno izpostavljeni besnečim valovom, medtem ko so imele nemške ladje topove montirane na moderni način na gornji palubi. Boj je trajal slabo uro. Rezultat je znan iz brzojavnega sporočila, ki ga je poslal britanski generalni konzul iz Valparaisa...

Moštvu obeh sovražnih eskader pa je povzela skupna usoda. Obe sta izgubili devet desetih svojih ljudi; Britanci v tej bitki, Nemci pa v bitki, ki je sledila čez en mesec...

Von Spee plača račun

Von Spee je imel po tej zmagi na izbiro več možnosti. Lahko bi se vrnil na Pacifik in sejal negotovost in strah med britanskimi konvoji, ki so pluli proti Evropi. Lahko bi se obrnil proti severu in ogrožal vhod v Panamski prekop. V tem primeru bi se izpostavil nevarnosti, da se zaplete v boj s kombinirano britansko — japonsko eskadro. Lahko bi se obrnil proti jugu, obšel skrajni južni del Južne Amerike in potem nadaljeval pot ob vzhodni obali južnoameriškega kontinenta, ogrožajoč življenjsko važne trgovske poti. Tu bi prej ali slej naletel na admirala Stoodarta: dve nemški križarki proti trem močnejšim britanskim križarkam. Von Spee pa bi lahko zavil tudi na Atlantik, spotoma napadel Falklandske otoke in se znenada pojavil ob južni obali Afrike, kjer so bile v teku britanske ekspedicije proti nemškim kolonialnim posestim. To bi bilo posebno neprijetno zato, ker brodogojev teh ekspedicij ni imelo primerne zaščite.

Britanska admiraliteta je torej znova bila pred težavno nalogo, zbrati na vsakem izmed možnih bojišč širom brezmejnih oceanov zadostne sile, ki bi bile kos gusarskemu admiralu. Z mrzlično naglico so začeli iskati razpoložljive ladje in jih premeščati na izpostavljene in verjetno ogrožene sektorje, kar je bilo vse prej kot lahko delo. Znova so se začeli dnevi napetega pričakovanja in globoke negotovosti.

Dne 30. oktobra 1914 je prispela prva razveseljiva vest: nemška križarka »Königsberg« se skriva v ustju reke Rufiji v nemški vzhodni Afriki... Tja sta takoj odpluli dve enako močni bojni ladji, da bi prikovali »Königsberg« v njegovem skrivališču in tako sprostil druge ladje, ki bi sicer morale patrolirati na področjih, ki bi jih »Königsberg« utegnil ogrožati.

Cez nekaj dni, 9. novembra, so dobili v Londonu še veliko bolj razveseljiva poročila. Dan prej, 8. novembra, je avstralski križarka »Sidney«, ki je spremljala avstralski kontingent v Evropo, prešla od brezlične postaje na Kokosovem otoku vest, da je v tamkajšnjem zalivu vplula tuja ladja. Potem je postala na Kokosovem otoku območnika.

Japonska križarka »Itukus«, ki je prav tako spremljala avstralski konvoj, je povečala hitrost do maksimalne meje, razvila bojno zastavo vzhajajočega sonca, njen komandant pa je zaprosil nadrejenega britanskega poveljnika, naj mu dovoli pogledati, kaj se dogaja na Kokosovem otoku. Ker transport ni mogel ostati brez zaščite, je to nalogo dobil »Sidney« in z vso hitrostjo odplul proti otoku, kjer se je očitno nekaj dogajalo. Ob deveti uri je zagledal nemško križarko »Emden«. Začela se je prva pomorska bitka v zgodovini avstralske mornarice. Boj je trajal nekaj sto minut in izid je bil lahko samo eden: »Emden« je naselila in se kmalu spremenila v kup gorčevca in skrivljenega železa. Ves Indijski ocean je postal svoboden! Churchill se takole spominja dogodka:

»Ne glede na to, da nam je »Emden« povzročal kopicno preglavic, se njegova posadka, vsaj kar je admiraliteti znano, ni pregrešila proti človečnosti in proti pomorskim zakonom, kakor smo jih mi pojmovali. Zato sem brzojavil vrhovnemu komandantu pomorskih sil na Daljnem vzhodu: Kaže, da za služijo poveljnik, njegovi oficirji in mornarji z »Emdena« vse vojaške časti. Če vam ni so znani razlogi, ki bi ovrgli tako mnenje, je treba kapetana »Emdena« in njegovim oficirjem dovoliti, da obdrže svoje sablje...«

To kavalirstvo pa je bilo kmalu grobo poplačano.

S tem da je bil očiščen ves Indijski ocean, so bile proste vse ladje, ki so se prej podile za »Emdenom« in »Königsbergoma«. Večji del eskadre, ki je varovala avstralski transport, se je razšel. »Emden« in »Königsberg« ni bilo več, von Spee pa je bil na drugem koncu sveta!

Medtem, ko se je vse to dogajalo, sta »Invincible« in »Inflexible« priplula v Devonport (Anglija) na popravilo. »Sklenili smo namreč, da bo admiral Sturdee zapustil položaj šefa pomorskega štaba, se preselil na »Invincible«, razvil na križarki svojo zastavo in prevzel poveljstvo nad našo južnoameriško bazo ter s tem poveljstvo nad vso operacijo proti von Speeu. Komaj smo čakali, da bodo njegove ladje izplule iz ladjedelnice, kajti kakor hitro se ladja zateče v dok na popraviljanje, bodo na njej odkrili tisoč in eno napako.« Tako opisuje takratni položaj Churchill in nadaljuje: »Tistega 9. novembra je bil v mojem kabinetu admiral Fisher, ko so mi prinesli sporočilo od admirala, ki je bil vrhovni komandant v Devonportu: »In-

Po zmagi pri Coronelu se je von Spee obnašal kot gentleman. Ni se dosti zmenil za navdušene ovacije, ki mu jih je priredila nemška kolonija v Valparaisu niti ni spregovoril besedice o svoji zmagi. Sicer pa si ni delal nikakih utvar glede svoje varnosti. Ko so ga pri sprejemu na obali počastili z lepim šopkom rož, je rekel: »Prav lepe bodo za moj pogreb.«

Potem, ko se je v Valparaisu oskrbel z vsem potrebnim, je spet izginil v modrini oceanskih prostranstev.

Britanski admiraliteti še danes ni znano, kakšni razlogi so ga pripravili do tega, da je napadel Falklandske otoke in kakšne na-

Churchill se spominja tega dogodka takole: »Istega dne ob petih popoldne sem sedel v svoji delovni sobi v admiraliteti. Vstopil je admiral Oliver in prinesel brzojavko: admiral von Spee je danes ob zori prispel z vso svojo floto in vsilil boj celi eskadri admirala Sturdeja, medtem ko se je oskrbovala s premogom.

Imeli smo že toliko neprijetnih izkušenj, da so me te zadnje besede dobesedno zmrazile po hrbtu. Da nas niso spet presenetili in nas zasidrane potolikli kljub naši premoči? Kaj če naznanja ta telegram prav to, sem rekel Fisherju. »Nadam se, da ne«, je odvrnil.

Dve uri zatem so se vrata mojega kabineta spet odprla. Tokrat Oliver ni bil mrk kot ponavadi. Če si ga podrobno pogledal, si na njegovem obrazu odkril rahle obrise nasmeha: »Vse je dobro, sir. So že na dnu«. Z izjemo ene ladje je bilo to tudi res.«

Kako se je odigravala drama pri Falklandskih otokih?

Ko so prišla prva obvestila, da so bili Nemci opaženi na odprtem morju, so se ladje admirala Sturdeja zares oskrbovale s premogom. Po poročilih, ki jih je dobival, je admiral domneval, da je von Spee v Valparaisu, pa je zato sklenil izpluti naslednjega dne v upanju, da bo prišel okoli rta Horn, še preden bi ga nemške križarke lahko zdelale. Od trenutka, ko so Nemce prvič opazili na dotlej, ko so zakurili kotle na ladjah in bili sposobni za manevriranje, sta potekli dve uri. Prve strele je izstrelil »Canopus«, ki je zaradi okvare nepokreten ležal v plitvem pristanišču. »Gneisenau« se je še kar naprej približeval, dokler ni opazil 12-palčnih »trinožcev«, se obrnil in v spremstvu lahke križarke s polno hitrostjo odplul k glavnini nemške eskadre. Medtem, ko je nemška eskadra plula z vso hitrostjo proti zahodu, so britanske ladje druga za drugo izplule iz pristanišča in jim prav tako z največjo možno hitrostjo sledile. Nemci so bili oddaljeni kakih 15 milj. Britanci so pluli 20 milj na uro, Nemci, ki so imeli po dolgi plovi po Pacifiku iztrošene stroje, pa niso zmogli več kot 18. Izid dirke je bil torej vnaprej odločen.

Ob enih je »Inflexible« odprl ogenj na »Leipzig«. Tedaj je von Spee ukrenil nekaj, kar bi bilo v čast vsakemu mornarju. Boječ se, da bodo Britanci postopno uničili njegovo brodogoj, ladjo za ladjo, je ukazal lahkim križarkam, naj pobegnejo, kolikor jim moči dajo, proti južnoameriški obali, sam pa se je s »Scharnhorstem« in »Gneisenauom« obrnil in počakal zasledovalce.

Bitka, ki je sledila, za Britance ni bila razburljiva. Von Spee jih je skušal zvabiti bliže, da bi lahko uporabil svoje drugorazredno 5,9 palčno topništvo, toda britanske križarke so ostale ravnvo v pravilni razdalji, da so zastopale Nemce s svojimi 12-palčnimi topovi, in da niso prišle v doseg njihovih.

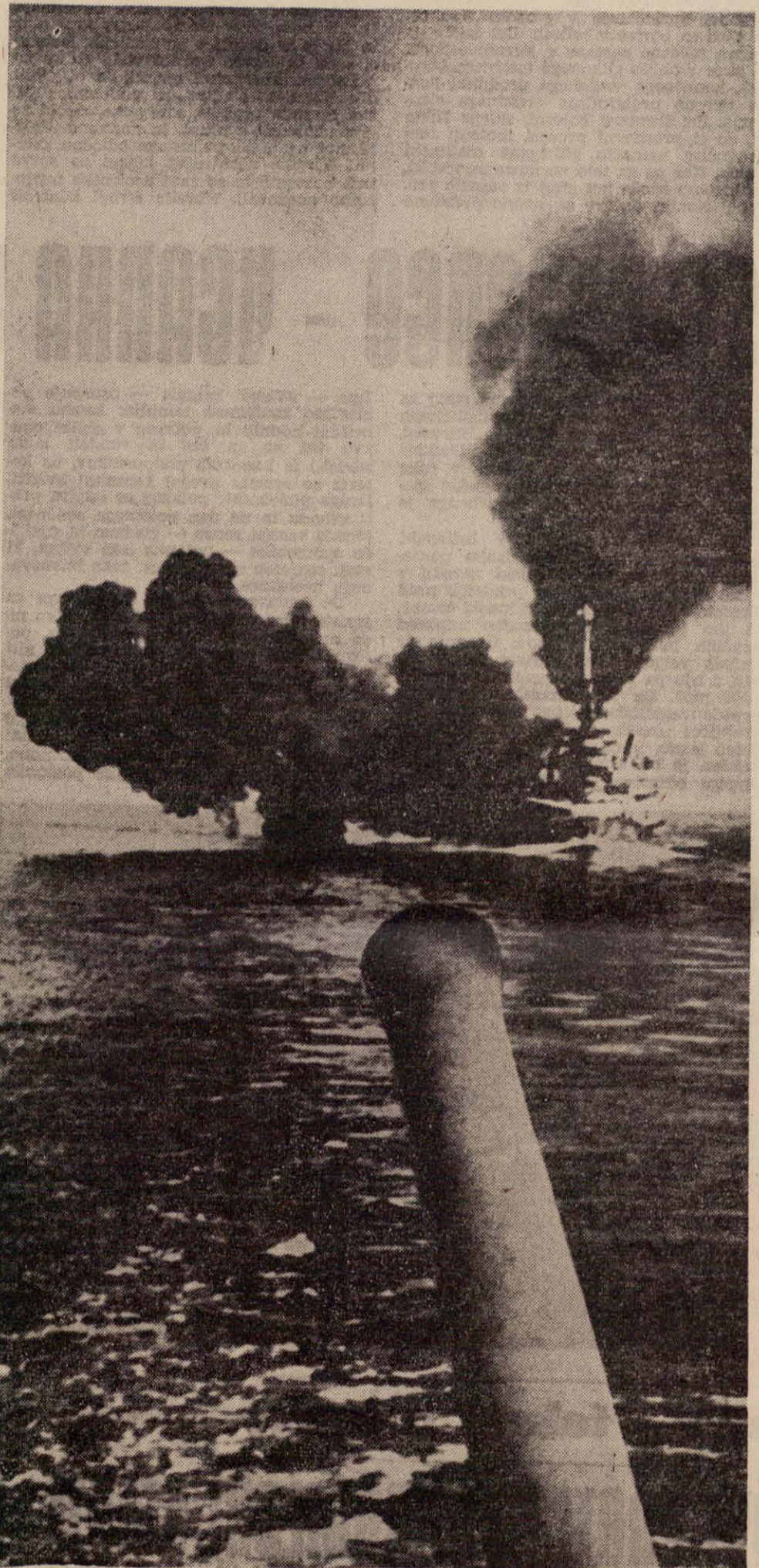
Zaradi velike razdalje je bilo potrebno precej municije, preden sta bili nemški križarki uničeni. »Scharnhorst« se je z admiralom in posadko potopil ob 4,17 popoldne. Zadnji ukaz, ki ga je izdal von Spee »Gneisenau« se je glasil: »Rešujte samega sebe!«

»Gneisenau« se je boril do 6 ure zvečer. Ko je bil že popolnoma onesposobljen za boj, je posadka odprla zaklopke, razvila zastavo in ladjo sama potopila. Britanci so s svojih ladj spustili rešilne čolne, ki so iz ledeneja morja rešili okrog dve sto Nemcev. Mnogi so že naslednjega dne zaradi ran ali zaradi izčrpanosti umrli. Ko so valovi pogoltili križarko »Gneisenau«, je imel »Inflexible« samo še za 30 plotonov municije za svoje 12-palčne topove, »Invincible« pa za 22.

Medtem, ko se je vse to dogajalo, so druge britanske križarke preganjale nemške lahke križarke. Vsaka si je izbrala po eno žrtev. »Kent« je potopila »Nürnberg«, katerega je dohitela v obupnem naporu hitrosti; trdijo, da je prekoračila celo maksimalno teoretično določeno hitrost. Ko se je »Nürnberg« potapljal s klunom navzdol, so britanski mornarji na krmi opazili skupino mornarjev, ki so do zadnjega mahalih z nemško zastavo. »Leipzig« sta dohiteli in potopili križarki »Glasgow« in »Cornwall«. Samo »Dresden« se je izmaknila pokolu, toda tudi ne za dolgo. Mesec dni kasneje je bila potopljena v pristanišču Mas Afuera.

S tem je bila končana vojna nemških križark na neevropskih morjih. Nobene nemške križarke ni bilo več na svetovnih oceanih, če izvanem »Dresden«, ki je bila potopljena en mesec kasneje, in »Karlsruhe«, za katero je za nekaj časa izginila vsaka sled, in ki se je pozneje sama potopila zaradi eksplozije v strojnični.

Potrebnosti so bili štirje meseci, da so Britanci dosegli. Naenkrat so začutili olajšanje. Njihov položaj se je popravil na vseh geografskih dolžinah, zadihali so globlje in bolj sproščeno, nenadoma so se zavedli, da imajo presežke v nekaterih vrstah vojne mornarice... Ze 24 ur po tej zmagi so mnoge britanske ladje širom svetovnih oceanov dobile ukaz, naj se takoj vrnejo v domače vode.

V Skagerraku se je bila največja pomorska bitka prve svetovne vojne. Najtežji topovi oklepnih križark so si izbrali cilj

»Invincible« in »Inflexible« sta lahko popravljena v najboljšem slučaju do 13. novembra popolnoma.

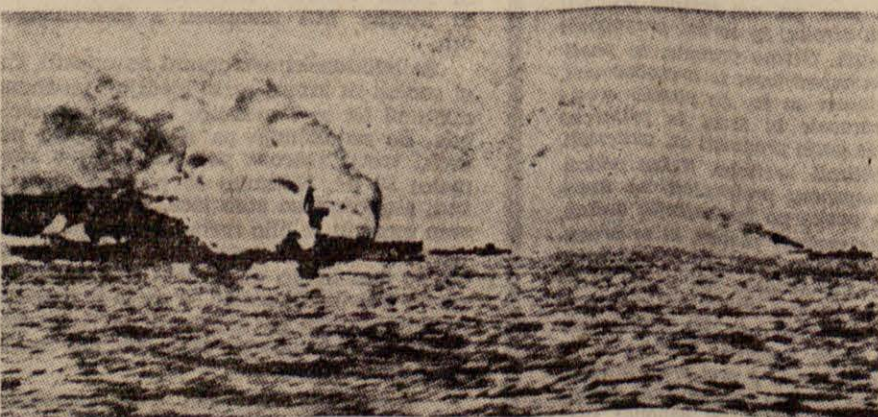
Fisher je pogledal telegram: »Le kakšen dan so si izbrali! Petek in še 13!«

Churchill je podkadir ladjedelnici: »Ladji morata izpluti 11. novembra. Če so potrebna nadaljna popravila, naj se delavci vkrcajo in jih opravijo med plovo. Izkrcani bodo ob prvi priložnosti... Potrdite prejem.«

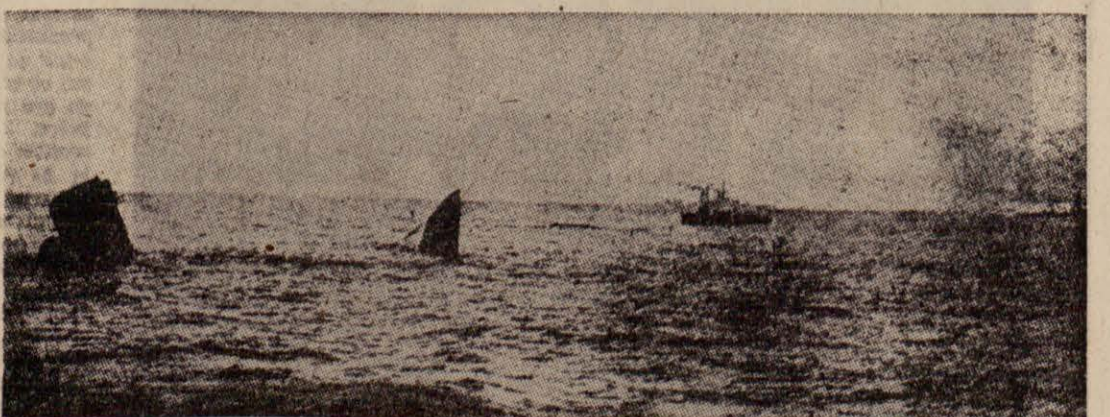
Ni treba posebej poudarjati, da sta bili obe ladji nared do določenega termina.

Kaj je medtem počel von Spee?

me je imel za naprej, če bi uspel. Dne 6. decembra popoldne je s svojimi petimi ladjami odplul vzhodno od Magellanove ožine in 8. decembra se je njegova križarka »Gneisenau« pojavila pred glavnim pristaniščem na Falklandu. Nekaj minut kasneje so Nemci zagledali nekaj groznega: za samim retom je bil v prozornem zraku jasno viden obris dveh »trinožcev« (12 palčni top, ki lahko strelja v vse smeri) Nemcem je zadostoval samo en pogled, pa so si bili na jasnem, da zrejo smrti v oči. Samo »dread-naught« imajo namreč »trinožce«. Prepozno je bilo, da bi pobegnili.

Ti dve fotografiji, ki so ju posneli z bližnje angleške ladje, kaže ta agonijo angleške bojne križarke Invincible, ki so jo zadele v Skagerraku nemške granate. Na prvi sliki je eksplozija, ki je prelomila trup jedrenega otjaka. »Le ognjena kroglja« je dejal očividec. »Ko pa se je dim razkidal, sta strela iz vode le kljun in krma. Rušilci so hiteli na pomoč, pa je že čez nekaj minut vse izginilo pod vodo. Le šest članov posadke je ostalo pri življenju...«

DRAGI NAŠI POTROŠNIKI

To je bilo zadnje zrehanje naše nagradne igre v takšni obliki in upamo, da vas bomo lahko kmalu razveselili z novo vrsto nagradnega natečaja.

NAGRAJENI POTROŠNIKI

DOBITNIKA ŽENSKEGA KOLESA: MIHELIC DUSAN, LJUBLJANA; GERBICEVA 50 a; KOVACIC VILKA, CELJE, RIBARJEVA 2. DOBITNICA KOLEKCIJE »ZEVEČEVO«: IZDELKOV: HLUPIC FRIDA, PTUJ, CESTA OLGE MEGLIČ 12; PUCELJ ANA, KRANJ, ZUPANCIČEVA 3; KOBLAR MIRAN, JESENICE, BAKALAVA 6.

DOBITNIKI PAKETA »ZEVEČEVO«: PECLIN VOJTEH, LJUBLJANA; NEDELJKOVIĆ MIRJANA, LJUBLJANA; KERIN RAKO, TRZIC; ANČIČ ŠTEFANILJA, LJUBLJANA; FILIPOVIĆ JANEZ, LJUBLJANA; SASKO MARIJANA, NOVO MESTO; SABO ANA, MARIBOR; BEZENSEK MINA, CELJE; STAMCAR MARA, LJUBLJANA; GROBOVŠEK ANICA, JESENICE; TAVČAR ALES, LJUBLJANA; VRANČIČ VESNA, LJUBLJANA; ELERIN NADA, KAMNIK; SPRAK MARJAN, MARIBOR; JUJEVIČ ANICA, LJUBLJANA; MEDEN ADELA, LJUBLJANA; KOBLAR MIRA, JESENICE; ČERMOVIĆ MANJA, MEDVODE PRI LJUBLJANI; PODKRAJSKI NADJA, LJUBLJANA; AČKUN AGICA, LJUBLJANA; KOZAR MONIKA, DOMZALE.

V SREDO NE POZABITE KUPITI ILUSTRIRANE REVIE

to varis

CIPERSKI VOZEL
Ciper slavi četrti rojstni dan ob grmenju topov. Boj med Turki in Griki je še vedno neizprosen.
ŠTIRI DRUZINE — OSEM UMETNIKOV
Mira in Bojan Stupica, Branka in Mladja Veselinović, Rahela Ferrari in Aca Stojković, Sonja Hlebiš in Ljubisa Jovanović so znani umetniki, ki nastopajo v gledališčih, po radiu in televiziji. Enaki polklici dajejo njihovemu družinskemu življenju posebno obeležje.
SVALBARD V SLIKI IN BESEDI
Reportaža o naši odpravi na obalo Svalbarda, v mrzle dežele Arktike.
LETALISČE EL MAZA
Usodni 19. december 1943.
SVET SATIRIČNIH ALUZIJ
V satiri so Poljaki stari gadje. Med današnjimi poljskimi satiriki pa zavzema prvo mesto Szymon Kobylinski in Stanislaw Jerzy Lec. Objavljamo razgovor našega reporterja in nekaj njihovih karikatür oz. satir.
VSAKOMUR SVOJ PUB
Pub ni bife ni kavarna in ni bistro. Pub je pač pub, je nekaj tipično angleškega.
NJEGOVA NAJTEŽJA VLOGA
Ivan Klemenčič o svojih filmskih zvezdah — psth
FELLINI IN DUHOVI
Nekaj o najnovejšem Fellinijevem filmu »Giulietta in duhovi.
In še:
Novela — Roman — Humor — Kaj več — Kaj znaš?

PERE PERE PERE

SREČKE V DOMAČEM DETERGENTU ALBUS

V APRILU, MAJU IN JUNIJU 11.378 DOBITKOV, OD TEGA 488 DOBITKOV OD 1.000 DO 40.000 DINARJEV

NAGRAJUJE NAGRAJUJE NAGRAJUJE

400.000 ŽRTEV ,TRIPARANOLA'

HUŠI OD TOLIDOMIDA: TO ZDRAVILO JE POVZROČILO PLEŠAVOST, SLEPOTO IN IMPOTENTNOST

Hrup je bil sicer manjši kot pri nedavni tragediji s talidomidom, in vendar je številno žrtev se večje: več kakor 400.000 Američancev nosi v sebi negativni učinek zdravila, ki zmanjšuje stopnjo holesterola v krvi ter tako preprečuje oziroma ublažuje posledice bolezni srca. Tragične tablete se imenujejo »triparanola« in »Mer 99«. Iz prometa so jih na ukaz oblasti vzeli že leta 1962. Pred kratkim pa se je v Washingtonu začela razprava proti podjetju Richardson-Merrell Inc. iz Cincinnatija, ki je zdravilo proizvajalo.

KONEC SLAVE »VARNEGA« ZAPORA

V Blundestonu v Suffolku so s ponosom zgradili zapor, ki naj bi bil po mnenju projektanta »varen pred pobegom«. Namestili so najrazličnejše naprave in ovire, ki naj bi ubogim zapornikom v kralji zatirale slo po svobodni. V zaporu v Blundestonu imajo vse, kar si lahko srce zavednega paznika poželi: televizijske kamere, ki na hodnikih preže na ubežnike, mreže iz jekla, pomešanega z volframom, ovire iz pletenih žic, visoke zidove itd.

In vendar se je našel neki Tommy John Heath, ki je pri svojih 59. letih sizenil, da bo slišati zapor »vzdeležiti«. Televizijskim kameram se je izognil tako, da sploh ni stopil na hodnik. Uspešno mu je, da je prežagal mrežo na oknu, nato pa je razbil steklo ter se spustil na dvorišče na način, ki je mnogo starejši kakor zapor v Blundestonu — z vrtyo, ki jo je naredil iz razrezane rjuhne.

Nato je preprečil štiri metre visoko kovinsko mrežo z bodečo žico na vrhu ter se končno zavpil še čez dva in pol metra visok zid. Ko je bil zunaj, se je na avto stop odšel domov.

NAJDRAŽJI VOZIČEK NA SVETU

Najdražji voziček na svetu se bo moral preseliti. Toda nikar ne mislite, da gre morda za voziček kraljice Elizabete, ves v zlatu in diamantih ali kaj podobnega. Ne, to je povsem navaden otroški voziček, star šestnajst let ali morda nekaj več ter je torej spet moderen. Spočetka pravzaprav ni bil vreden več kot drugi vozički njegove vrste. Potem pa ga je lepega dne pred šestnajstimi leti njegova lastnica gospa Smith pripeljala v garderobo železniške postaje v Alrewaysu, plačala en funt, da so ji ga prevzeli za mesec dni ter odšla.

Odtlej je gospa Smith redno vsak mesec poslala postajnemu načelniku v Alrewaysu en funt s spremnim pisemcem: »Dragi gospod, pošiljam vam en funt, ker skrbite za moj voziček. Lepe pozdrave, gospa Smith.« Tako je doslej gospa Smith plačala za hranjenje vozička že 190 funtov, kar je le malo manj kot 400.000 dinarjev.

Zdaj pa si bo moral dragoceni voziček poiskati novega gospodarja. Postajo v Alrewaysu bodo namreč zaprli, kar za britanske železnice ni več dovolj pomembna. Načelnik postaje Christopher Simkin je povedal, da je že nešteto krat pisal gospe Smith, naj pride po voziček, vendar doslej še ni dobil odgovora.

Lucy Baines Johnson, 17-letna druga hči ameriškega predsednika, je na srečanju mladih glasbenikov v Interlochenu, Michigan, prevzela vlogo poveljvalke besedila pri Prokofjeva skladbi »Peter in volk«. Dan pred premiero je Lucy vodila skupaj z orkestrom 150 mladih orkestrašev pod dirigentskim vodstvom koncertnega pianista Van Cliburna. Čeprav je ambiciozna podmladkarica našudirala svojo vlogo že prej v Beli hiši ob pomoči kapelnika mornariške godbe, se ji je na generalki večkrat grlo zataknilo. Pianist Van Cliburn je zatorej ukazal, naj še kar naprej vadi in se po možnosti izogiba svojega telesaškega naglasa. Lucy po premieri, ko ji je 1500 poslušalcev štiri minute ploskalo: »To je bilo najbolj nenavadno doživetje, kar sem jih kdaj imela.«

VSAKA ŽENSKA POJE CENT RDEČILA

V Veliki Britaniji si ne morejo kaj, da ne bi vsaj enkrat tedensko ustanovili kake zveze, društva, bratovščine ali česa podobnega. Pred kratkim so tako ustanovili Narodno zvezo za zdravje. Seveda ne smete misliti, da je to nemara združenje umnih zdravnikov. Kje pa, glavno besedo imajo tuji v tej zvezi zenske. Ena od njih, lady Douglas iz Barlocha, je za začetek zadala zvezi zelo bistro nalogo. Ko kakšno rdečilo poje povprečna ženska v enem letu in kakšen učinek imajo kemikalije šeasoma na njen organizem? jo je zanimalo.

Predsednica zveze se resno boji, da so nekatere snovi, ki so v rdečilu, mnogo bolj škodljive, kot pa si lahko mislimo.

»Mnoge ženske,« je rekla, »pojejo v življenju vsaj en cent rdečila, in vendar nobena pri tem ne pomisli, da ji to morebiti škoduje.«

Znano je, da povzročajo nekateri kozmetični preparati kožna vnetja in da so nekateri ljudje alergični na rdečila. Vendar, to so le zunanji znaki. Nikjer ni rečeno, da so notranji organi za rdečilo imuni.

Ker ženske dandanašnji zahtevajo rdečilo v najrazličnejših barvah, je nevarnost še večja, saj se zaradi snovi, ki rdečilo obarvajo, lahko prebavne motnje še povečajo.

Kljub težavam, ki stoje mladi zvezi na poti, se bo leta ročno lotila raziskav, da bi ugotovila, ali morajo ženske zaradi rdečila trpeti zdravstvene motnje.

Ne nazadnje velja na tem mestu omeniti tudi neko članico zveze, ki je v razpravi o teh stvareh menila, da je treba misliti tudi na otroke, moše in žarčence, ki so prav tako v stalni nevarnosti, da pojedjo del tištega centra rdečila in se zastrupijo...

VOZNIŠKI IZPIT PREKO »ZASTOPNIKA«

V Lensu v Belgiji je bilo dan pred nekaj dnevi zelo lahko dobiti vozniški izpit. Zlasti se, ker je sel namesto kandidata delat izpit kar kak sorodnik, znanec ali celo »najemnik«, ki je imel izpit že več let, tako da ga je z lahkoto znova opravil. Pred kratkim pa je policija, ki je pričela nekaj sumiti, zaslišala deklet, ki je pravkar uspešno opravila izpit in ugotovila so, da ima izpit že več let ter ga je prišla samo »ponoviti« za svojo sestro.

Zvijazica je bila pravzaprav zelo preprosta, vendar priključna. Na vozniško dovoljenje je bilo treba samo prilepiti sliko istega, ki naj bi bil delat izpit. Razna tega je bil potreben tudi nekdo, ki je zamenjal sliko na dokumentih, ki so ostali v arhivu. Kljub temu največjemu ponarjanju je stvar uspela vsaj petstokrat!

RED PRI AVTO-STOPU

Odseji bodo po vsej Sovjetski zvezi enotno uredili avto-stop, je sklenila skupščina predsedniškega sveta za turizem vseh sovjetskih republik. V ta namen bodo izdali posebne knjižice, ki bodo veljavne na vseh cestah v Sovjetski zvezi.

Moskovski dnevnik »Trud«, ki je prinesel to informacijo, piše, da bo moral avto-stoparje mahati s tako knjižico, če bo hotel ustaviti avtomobil.

V knjižici bo vrsta kuponov, z vsakim pa se bo avto-stopar mogel peljati deset kilometrov. Na koncu potovanja bo avto-stopar izročil soferju ustrezno število kuponov. Turistični servisi, ki nimajo dohodkov, bodo prodajali »ake knjižice avto-stoparjem«, soferjem pa bodo izplačevali po dve kopejki za vsak kupon.

Avto-stop se v Sovjetski zvezi šele razvija. »Trud« pravi, da so ga uvedli Poljaki. Ko pa ga bodo dobro organizirali, se bo po vsej verjetnosti hitro razvil.

ZA 180 MILIJONOV IKRADENIH DOLARJEV

Policija v Baden Badenju je sporočila pred dnevi, da so v uradu za najdene predmete na železnici v Hamburgu našli dragulje v vrednosti 180 milijonov dinarjev, ki so minuli mesec izginiti iz apartmaja ameriške milijonarke Eugenie Hitt v hotelu Brenner Park v Baden Badenju. Hkrati je policija sporočila, da so že aretirali tatu — 35-letno telefonistko Elisabeth Kulemann, ki je tatvino priznala.

Na zaslišanju je Kulemannova povedala, da je v strahu, da jo bodo odkrili, pobesala dragulje ter se z vlakom odpravila v Karlsruhe, kjer je na okencu garderobe pustila torbo z dragocenim plenom ter zbežala. Dragulje je našel neki železniški uradnik ter jih oddal v uradu za najdene predmete v Hamburgu, kjer so mirno čakali, da bodo prišli ponje, medtem ko je Interpol, ki ga je badenbadenska policija prosila za pomoč, iskal tatu po vsej Evropi.

MILIJARDO IN POL ODŠKODNINE

Pet otrok kuwaitškega princa, ki je umrl ob letalski nesreči leta 1961, zahteva od letalske družbe dva milijona dolarjev odškodnine, ker je po njihovem mnenju družba odgovorna za nesrečo. Gre za princa Sughija Fakhrija ter njegovo angleško soprogo Suzy Hogan Fakhri, ki sta izgubila življenje v letalski nesreči 12. septembra 1961, ko se je Caravelle zrušila blizu letališča v Rabatu v Maroku.

Odvetnik John F. Kennedy, ki zastopa zahteve otrok, je vložil zahtevek v okraju Cook blizu Chicaga, kjer zdaj otroci žive pri stari materi. Kennedy je izjavil, da mednarodni zakon predvideva za primer smrti najvišjo odškodnino \$300 dolarjev, vendar meni, da tega zakona v tem primeru ni mogoče upoštevati, ker je pilot skušal pristajati, kljub zelo slabi vidljivosti zaradi megle.

JUNAK IWO JIME — MORILEC

Pred dnevi so v San Antoniu v Texasu zabeležili strašnotev zločin. 42-letni junak z Iwo Jime William Harrell, ki je bil brez obeh rok, je s staro karabinko ustrelil 33-letnega vojnega invalida Edwarda Zumwalta ter svojo 43-letno ženo Geraldine, nato pa se je sam ubil s kroglo iz iste karabinke.

Ker pri samem dogodu ni bilo prič, je morala policija, ki so jo poklicali sosedje, ki so slišali strele, zločin rekonstruirati. Ugotovili so, da je Harrell najprej z dvema streloma ubil Zumwalta in ženo, nato pa je obrnil puško proti sebi in ustrelil. Vendar si je v prvem strelom samo ranil čeljust. Zato si je drugič nastavil puško na čelo in krogla mu je takoj prebila možgane, tako da je bil na mestu mrtov.

William Harrell je bil med vojno vojak v mornariški pešadiji. V bojih na Iwo Jime je branil položaj, čeprav so bili vsi njegovi tovariši mrtvi, sam pa je bil ob obeh roki, ki mu jih je odnesla ročna bomba. Ležal je na tleh ter z brado pritiskal na sprožilni mehanizem mitraljeza. Za to junško dejanje je prejel najvišje ameriško odlikovanje: medaljo časti Kongresa.

Ker je bil Harrell brez obeh rok, je nosil proteze, in sicer podobne kakor glavni junak iz znanega filma »Najboljša leta našega življenja«.

Njegova žrtev, Edward Zumwalt je bil ravno tako vojak v mornariški pešadiji ter je bil hudo poškodovan na Koreji. Eno nogo pa so mu amputirali, na drugo pa se je lahko le oprl.

ZAKAJ TOLIKO KRIMINALA V SZ

V »Rdeči zvezdi« je pred dnevi ministar za javni red Ruske republike V. Tikunov pozval vojsko, naj pomaga policiji pri zatiranju kriminala. »V zadnjih dveh letih« pravi Tikunov, »je več deset pripadnikov milice izgubilo življenje pri opravljanju dolžnosti.« Nato poziva vojske garnizone, naj navežejo tesne stike s policijo. »Potrebno bi bilo, piše, da bi ne le vojske patrulje, ampak tudi vojski nasploh preprečevali protizakonita dejanja.«

V nadaljevanju pravi minister: »Sodelovanje na področju javnega reda je nemogoče brez boljših delovnih stikov, brez obojestranskega spoštovanja. Korak v tej smeri je bil storjen v zadnji vojni, ko je bilo določeno, da si morajo vojski in pripadniki policije vračati vojski pozdrav. Te določbe ni nihče ukinil, vendar se vedno ne upoštevajo.«

Ker v Sovjetski zvezi ni javnih statističnih podatkov o gibanju kriminalnih dejanj, zato je o tem težko reči karkoli. Vsekakor pa poziv ministra Tikunova priča, da je položaj resen. To bi lahko sodili tudi po tem, da je za vrsto prestopkov določena smrtna kazen, kar vsekakor vpliva zločincem strah v kosti.

... v BRITANSKI KOLUMBIJI: Ko je gospa Links nepričakovano srečala medveda, je v praksi preskusila teorijo, da te divje živali ne napadejo, če nepremično obstaneš. Toda medved ni vedel za to teorijo in Mrs. Links si mora zdraviti nekaj ugrizov.

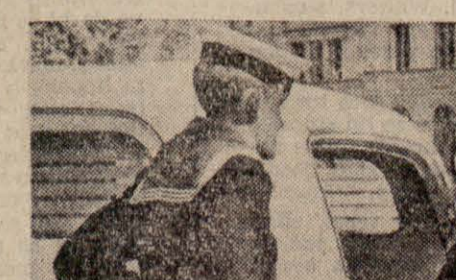

... v TOULONU: S helikopterji, motornimi čolni in avtomobili se je policija spravila nad nage kopalce. Prijeli so več kot 400 ljudi in jih prisilili, da so zadostili predpisu o minimalnem oblačilu: obleči so morali kratke hlače.

to se pripeti samo ...

... v TOULONU: S helikopterji, motornimi čolni in avtomobili se je policija spravila nad nage kopalce. Prijeli so več kot 400 ljudi in jih prisilili, da so zadostili predpisu o minimalnem oblačilu: obleči so morali kratke hlače.

... v BRITANSKI KOLUMBIJI: Ko je gospa Links nepričakovano srečala medveda, je v praksi preskusila teorijo, da te divje živali ne napadejo, če nepremično obstaneš. Toda medved ni vedel za to teorijo in Mrs. Links si mora zdraviti nekaj ugrizov.

Eldorado favorit

VELIKI NAGRADNI NATEČAJ

IZIDI ZADNJEGA ŽREBANJA:

radio-gramofon SAVICA, izdelek »Iskrea« — Kranj prejmejo:

Jovanka Sakić, Orlid, Jane Sandanski 83 — Julka Kujancić, Sivac, Maršala Tita 69a — Vasvija Gojačić, Kladanj, Maršala Tita 8 — Hermina Krempl, Zgoranje Poljane 13, Poljane — Zofka Filipić, Semečela, Tomševa 6, Koper —

transistor BLED, izdelek »Iskrea« — Kranj prejmejo:

Georgina Tomić, Razbojna pri Krusevcu — Anika Mirkoci, Zemun, Sonje Marinković 20-I — Caba Mavrak, Zrenjanin, dr. Laze Kostića 46 — Sofija Marić, Pančevo, Maksima Gorkog 4-I — Razija Husein-Spahić, Sarajevo, Bravdičluk 34 — Ismet Jaganjac, Bosanski Petrovac, Omladinska 33 — Miodrag Stanković, Bosanski Samac, Maršala Tita 53a — Slava Gogola, Maribor-Pobrežje, Matkova 7 — Anika Božičković, Zagreb, Trg Maršala Tita 8-I — Eva Tršo, Džurčić, Gunja —

gramofon EMONA, izdelek »Iskrea« — Kranj prejmejo:

Eržebet Bodza, Senta, Lenjinova 1 — Benka Atić, Tuzla, VI bosanske brigade 167a — Marija Ježovnik, Ljubljana-Moste, Polhinova 8 — Elza Svrgir, Zagreb, N. Grškovića 39 — Marija Labaš, Varaždin, Trg Slobode 10 —

kolo, izdelek »Roga« — Ljubljana prejmejo:

Dubravka Sokolić, Zemun, Nemanjina 21-II — Aleksandar Antić, Prizren, Jadranska 31 — Dušica Medar, Duvanski kombinat »Boris Kidrič«, Gnjilane — Amalija Druždar, Ruski Krstur, Vladimira Nazora 56 — Armin Hadžić, Sarajevo, Ilićanska cesta 34 A — Marija Janeček, Celje, Šariborska 18 — Fanika Kovač, Kočevje, Livod 24 — van Rems, Moravče pri Domžalah, Prikrnica 13 — Katica Prišč, Našice, F. Stapača 145 — Jasna Bot, Vrpolje, Zadičeva 94 —

Se 500 potrošnikov mila »Eldorado favorit« prejme gramofonske plošče »JUGOTON« — Zagreb.

Obveščamo naše potrošnike, da bodo objavljena imena dobitnikov nagradnega natečaja »Eldorado favorit« 13. X. 1964. leta.

Pošiljajte ovojnice na naslov:

SAPONIA OSIJEK

Enavladno dobro kupčijo je napravil neki kmet v Münstru. Na dražbi je kupil kravo za 1200 mark. Takoj za tem pa je krava povrgla tri zdrava teleta. Komentar strokovnjakov: »Kaj takega se še ni zgodilo!«

Devetstiridesetletni Francoz Robert Garceot je v enajstih letih v svojem prostem času čisto sam zgradil 42 metrov visok stolp. Vse stroške je plačal sam. Ta nenavaden grad je imenoval »grad mirus«.

John Blake, solar iz Basildon v Angliji zelo ljubi klasično glasbo. Zato je svoj tranzistorski radijski sprejemnik zamenjal za dve stari, zaprašeni violini. Ko je dal instrumenta popraviti, je izvedel, da je vsaka violina vredna okoli milijon in pol dinarjev.

Povprečna »starost« avtomobilov v Združenih državah je okoli šest let. Lansko leto je končalo več kot 5 milijonov vozil na avtomobilskih pokopališčih.

med dvema tečajema

Maria Callas, štiridesetletna sopranistka, se je v nekem milanskem hotelu pogajala za popust pri ceni sobe. Umetnica je takole podkrepla svojo zahtevo: »Ne boste imeli izgube, saj lahko povivate cene sosednjim sobam. Stanovaleci bodo namreč imeli priložnost, da me bodo lahko vsak dan med drugo in četrto uro poslušali, ko se pripravim za nastop.«

Franzu Josephu Straussu, nekdanjemu ministru za vojsko Zvezne republike Nemčije, kljub večkratnemu poskusni ni uspelo odstreliti divjega petelina, katerega odstrel mu je odobrila bavarska lovška zveza. Strauss si je pridobil lovsko dovoljenje lani novembra meseca.

Ameriško obrambno ministrstvo je ukazalo AR 633-15, ki vsebuje navodila za usmrtenje na smrt obsojenih ameriških vojakov, dodal še skice pravilno zavezane zanke in navodilo »za uporabo:« »Vr mora biti spletena iz maniske konoplje in njena debelina ne sme biti manjša od 19 mm in ne večja od 31 mm. Predpisana dolžina je devet metrov. Zanko je potrebno namestiti tesno okoli vratu obsojenca, pri tem pa mora biti vozil tik za ušesnim ušesom.«

Da bi odpravili pomanjkanje rekreacijskih prostorov, bodo v New Yorku na starih nebotičnikih zgradili razna igrišča. V Manhattanu so že začeli z gradnjo plavalnega bazena in urejanjem petnajstih teniških igrišč na vrhu nekega nebotičnika.

Deset minut pred polnočjo je prispela neka ladja s 500 tonami sladkorja v malmójsko pristanišče. Zasedrala se je minuto po polnoči. Ravno popolni pa je začela veljati za 12 000 evrov carina. Ker stane ta minuta lastnika ladje 60.000 kron, bo moral zdat švedsko sodišče odločiti, kaj je pravzaprav prihod ladje, ko ladja pripelje v pristanišče ali ko se zasidra.

TRUPLJO Z NAPAKO

Kolikokrat je Amos Duff, lastnik pogrebnega zavoda »Poslednji počitek«, se rekel svoji muhavi hčerki Buckyji, da se ne sme neprestano smehljati. Pogrebniku enostavno ne pristaja, da bi z veseljem obrazom letal naokoli.

Nič ni pomagalo. Duff je moral biti prav vesel, da Bucky ni odpovedal službe. Uslužbenca za pogrebni zavod je dandanes težko dobiti. Se sploh pa ne, če jim daje kdo tako klavirne plače kot Amos Duff.

Toda Duff si ni mogel pritožiti, da bi plačal več. Posli mu niso ravno sveteli. Ah, kaj bi olepeševali! Šlo mu je prav slabo.

Ko je Amos Duff tisti turek s poklicno žalostnim izrazom prišel v službo, je bila njegova žalost več kot navada: v njegovi mrljiški vežici je ležal en sam predmet kupčije: rumenkast mrljč z vrtitimi trebutonom in kujavim izrazom na bledem obrazu.

Truplo je bilo namenjeno za tisto, čemur se je v Duffovem katalogu reklo »ne predrag pogreb«. Gospod, ki je bil izbral ta razred pogreba, je bil poslovni družabnik pokojnika, in odločno se je uprl, da bi plačal več kot pa za pogreb petega razreda.

Amos Duff se je zaskrbljen obrnil, ko je za seboj zaslislal Buckyjevo hehetajočo smeh. »Jutri, Mr. Duff, je mladenič veselo zaklical. »Kaj pravite o gospodu Kesslerju? Precej masten, kaj?«

»Malo več spoštovanja, prosim!« je grenko opomnil Amos Duff. »Kolikokrat ti bom moral se reči!«

»Povejte no, kaj se je pravzaprav zgodilo s stariškim dečkom? Njegova glava je prav dobro ohranjena, ostalo pa je kar lepo stlačeno.«

»Automobilska nesreča. Žalostna zgodba.«

»Vsekakor jo je lepo skupil,« je zgorozno nadaljeval mladenič. »Vse kosti so zanič. In potem še luknja...«

»Kakšna luknja?«

»No, tik nad rebrnatim lokom. Toda, saj to ni važno. Povejte no, Mr. Duff, ali smem imeti pol ure prosto? Hitro moram nekaj urediti za svojo mater.«

»Zaradi mene,« je vzdihnil Amos. »Ampak zapomni si: samo pol ure!«

Z rokami v žepih, vedro živjaje neko popevko, je Bucky izginil. Amos pa je previdno potegnil pri s trupla gospoda Kesslerja in si začel podrobneje ogledovati poškodbe.

Res: tam je bila luknja. Buckyju ni bilo kaj reči, imel je ostre oči. Bilo je seveda nekaj kup stvari, ki bi lahko povzročile tako luknjo. Automobilska nesreča je huda stvar. Med tem razmišljanjem je začel Amos, ki ga je naenkrat zgrabila radovednost, podrobneje raziskovati luknjo.

Porinil je vanjo sondo, tipal, čutil — in se naenkrat prestrašen zrvaval. Strah mu je pogosto je videval take rane; samo tokrat je zaradi številnih poškodb na truplu Mr. Kesslerja to rano sprva spregledal. Žab pa ni bilo nobenega dvoma več: bil je streljani član!

Duffova prva misel je bila, izveči kroglo. Potem pa si je premislil: v Kesslerjevem mrljiškem listu je bila kot vzrok smrti navedena »automobilska nesreča«. Očitno je mrljiškemu ogledniku ustrelina ušla. Ali ne bi moral o tem obvestiti policijo? Ali pa vsaj tega mr. — mr...

Amos si je skušal priklicati v spomin njegovo ime Foley! Tako je bilo! Razločno je videl pred seboj Foleyjeve majhne usnice in njegovo zgančani obraz. Mož mu je bil zoprn, še predeh je zvedel, kako malo denarja je pripravljeno dati za pogreb svojega poslovnega družabnika.

ga je Amos Duff hitro spet poslal proč. »Pojdi komaj je bil Bucky,« je zapovedal Mr. Duff. »Tam dobro preglej izdaje od devetega in desetega marca in poglej, če kaj piše o Mr. Kesslerju. Saj veš, o taki in taki nesreči.«

»Zakaj pa, gospod Duff?« se je nasmehnil mladenič.

»Zakaj! Zakaj! Ker to potrebujem. Zdaj pa gledaj, da najdeš poročilo in ga prineses. Pohiti, prosim!«

Bucky je izginil. Po dveh urah je bil nazaj. Kar je prinesel, ni bilo nobeno odkritje, vendar je bilo že mogoče uporabiti.

Kessler, tako se je pisal, se je s svojim družabnikom Marvonom Foleyem vračal z lovškega izleta, ko se je zgodila nesreča. Foley je izpovedal, da so ga bili zarometi nekoga nasproti vozečega tovornjaka ostreliti in je tako zasel s ceste. Imel je srečo, da ga je vrglo iz vozila. Kessler pa je bil še v avtu, ko je ta padel v prepad. Smrtno ponesečeni je bil udovec in ni imel otrok.

Zdaj je bila za Amosa stvar jasna: Foley je čisto očitno nalagal policijo. Niče ne strelja na mrtveca! Torej je Foley »mresrečo« organiziral. S tem je hotel zakriti resnični vzrok smrti, potem ko ga je ustrelil na lovu. Mogoče se mu je pomotoma sprožila puška. Ali pa je bil to od vsega začetka le hladnokrvnen umor?

Da, je premišljeval Amos Duff: to je bil umor! Čisto zanesljivo. Gotovo je podjetje obema prineslo velik dobiček, ki ga Foley ni hotel deliti s svojim družabnikom.

Amos je sklenil zgrabiti bika za roge. Poklical je naslov podjetja »Kessler-Foley, mehanične igrače« v telefonskem imeniku. In potem je odšel na pot.

Tajnica z rdečkastimi lasmi in prijetnimi oblikami je popeljala Amosa v Foleyjevo pisarno. Ta je bila opažena z orehovimi ploščami, okrašena z okusnimi losovskimi bakrovezi in strasno preskrbljena. Kljub temu je imel Foley okrog vratu zaviti volnen šal. Bilo je videti, kot da ima mrljico. Obsedel je v svojem usnjezem stolu z visokim naslonjalom in se ni niti potrudil, da bi pozdravil Amosa.

»Kaj hočete?« je zalajal. »Saj sem vam vendar vse razložil. Mr. Kessler nima svojeve, zato ne želim nobenega razkroja. Pokopajte ga, kot sem vam rekel, in pri tem naj ostane.«

»Oh, saj ploh ni pogreb tisto, o čemer bi rad govoril z vami,« je dostojanstveno pohajnal Amos. »Gre za tole: odkril sem nekaj, hm, nenavadnega.«

Foleyne oči so bile že po naravi majhne. Zdaj so docela izginile. »Kako mislite to, nena- vadenega?«

»No, — čisto slučajno, seveda — sem opazil na truplu, kako bi rekel... neznamno rano.«

»Dajtes, je zagodel Foley.

»Morda bi moral seči malo dlje.«

»No, torej, dajte!«

Nenadoma je obsel Amosa dvom. Bi bilo mogoče, da Foley sploh ne bi vedel, da je imel njegov družabnik kroglo v telesu? Sklenil je, da bo poskusil kaj zvedeti.

»Zal mi jex,« je rekel in se dvignil. »Mislim, da sem storil napako. Torej bom napisal običajno poročilo za policijo in...«

»Sedite!« je hlastil Foley. »Ne morete naprej tako govoriti in potem oditi. Zakaj bi morali napisati poročilo?«

»To je le formalnost, Mr. Foley. Razen tega sem se lahko tudi zmotil. Morda rana sploh ni od strela. Policija bo naredila obdukcijo in potem bomo točno vedeli, kaj se je pravzaprav zgodilo.«

Foley je storil nekaj neprivočnega. Nasmešnil se je. »Ostanite, Mr. Duff. Vam smem ponuditi kaj za kazen?« Kako bi bilo s cigaro? Prijazno je privzdignil pokrov z velike srebrne doze in jo porinil preko ogromne pisalne mize.

Amos si je izbrskal iz nje cigaro, jo prikopal ob ognju, ki mu ga je ponudil Foley, in rekel: »Po mojem mnenju gre za kroglo iz puške, najbrž z jeklenim plaščem. Z večkrat sem videl take rane. Seveda pa se lahko motim.«

»Docela nerazumljivo mi je, kako bi mogla v Kesslerjevo truplo zati krogla.«

»Seveda.«

»Ker pa sem trgovec, ne bi rad vzdajal pozornosti. Gotovo razumete, kaj mislim.«

»Seveda.«

»Vam cigara prijaja?«

»Čudovito.«

»So po dva dolarja kos.«

»Res?«

»Postal vam jih bom polno škatlo,« je rekel Foley velkodušno in z stal z iztegnjeno roko.

»Najlepša hvala za obisk, Mr. Duff. Prosim, ne pozabite me obvestiti, takoj ko bo ubogi George pokopan. Sam se pogreba ne bom udeležil. Na pokopališčih se človek tako hitro prehladi.« Opravičujoče je pokazal na svoj šal. »Postal pa bom nekaj roč.«

»Mr. Foley, bojim se, da se nisem dovolj jasno izrazil.«

»Kako?«

»Ne bi vam rad povzročal neprijetnosti.« Amos je izpušnil obroček dima v zrak. »Stramota pa je, da mora biti osebnost, kot je Mr. Kessler, pokopana brez vsakega blišča. Ali ne mislite tudi vi tako?«

Foley je spetsedel in sklenil roki. »In kaj bi vi predlagali?«

»Priporočal bi, hm, dostojnejši pogreb.«

»Saj vendar veste: Kessler je bil udovec. Nobenih sorodnikov ni imel.«

»Se vedno je bil vaš družabnik.«

»No, že, torej, kaj predlagate?«

»Nekaj velikopotnega. Pogreb prvega razreda z vsem, kar spada zraven. Prepričan sem, da je Mr. Kessler to zaslužil, ni res?«

»Ne,« je zagodrnjal Foley. »Bil je lemuh in bedak, če hočete zvedeti resnico. In kakšna je razlika med pogrebom prvega razreda in navadnim pogrebom?«

»Oh, začenja se že pri venci in...«

»Ne mislim tega. Mislim, koliko stane?«

»A, tako.«

»Pogreb, ki sem ga prvotno naročil, je stal 350 dolarjev. Koliko moram še dodati za prvi razred?«

Amos je tuhtaje opazoval goreči konec svoje cigare. »1800 dolarjev. Toda v tem je vračunano...«

»Kaj je v to vračunano, ni je čisto vseno.« Foley je izlekel iz predala čekovno knjižico. S praskajočim nativnim peresom je vpisal nekaj vanjo.

»Tu je čelja za 600 dolarjev, je hladno izjavil. »Stopideset sem že nakazal. S tem ste dobili torej skupno 750 dolarjev. Ostanek vam bom nakazal takoj, ko bo Kessler v redu pokopan. In potem nočem o vas ničesar več slišati, Mr. Duff.«

»Seveda ne,« je vneto zagotovil Duff in spravil ček.

Tri dni pozneje je bil pogreb mimo in Amos je poslal Foleyju račun za še neplačani ostanek 1050 dolarjev. Ko ob koncu tedna ček še ni prišel, je telefoniral h »Kessler-Foleyju« in zvedel, da gospoda Foleyja ni doma. Čakal je do torka, toda bilo ni nobenega čeka. S pet je telefoniral. To pot je bil Foley tam, vendar je imel konferenco in ga niso smeli motiti.

Tudi ta teden je šel h koncu, ne da bi Amos dobil svoj denar. Dobil ni tudi nobenega novega naročila. Zato je Bucky odšel, ker j drugje

lahko bolje zaslužil in od njega niso zahtevali, naj se žalostno drži.

Prišel je ponedeljek — in spet nobenega čeka. Zdaj je Amos jezen odhitel k Foleyju.

»Kaj je z mojim čekom?« je besno vprašal. »S kakšnim čekom?« se je začudil Foley.

»No, s čekom za 1050 dolarjev, ki mi jih še dolgujete!«

Foley je molčal. Čez nekaj časa je odgovoril. Njegov glas je bil leden. »Mislim, da ste naredili napako. Vaše usluge sem vam v celoti plačal. Če mi ne verjame, vam svetujem, da si ogledate svoj lastni katalog.«

»Toda, Mr. Foley...«

»Vaš cenik sem namreč pazljivo prebral. Sploh nimate razreda, ki bi stal več kot 700 dolarjev. In za ta znesek ste čaka že dobili. Vsak nadaljnji dolar bi bil — o tem sva si na jasnem, izsiljevanje!«

»Zdaj pa poslušajte,« je »akricjal Amos. »Čisto dobro veste, za kaj tu gre. Veste tudi, kaj bom storil, če ne daste denarja.«

»Kaj pa hočete storiti? Morda iti na policijo?«

»In zakaj ne bi šel?«

Foley se je kokedakajoče zasmeljal. »Seveda ne boste šli na policijo. Tega sploh ne morete. Slednjič ste spravili Kesslerja pod zemljo. Če zdaj pripravite policijo do tega, da truplo izkopljejo, morate tudi jasno povedati, zakaj niste že prej prijavili nenavadne rane. In potem ste tam, Mr. Duff!«

Amos od besa ni napravil besede iz sebe. Toliko zgovornejši je bil Foley. »Najbolje je torej, da vse skupaj pozabite. Saj niste resno mislili, da se vam bom pustil vleči za nos. In zdaj se, prosim, odstranite iz moje pisarne!«

Amosu se je na policijski postaji zdelo še bolj neprijetno kot v njegovem lastnem skladišču krst. Nestrpno je čepel v službeni sobi poročnika Morgana in čakal, da se bo kaj zgodilo.

Slednjič je stopil policist z Mr. Foleyem v sobo. Foleyjeve poteze so bile hladne kot led. Volneni šal okrog njegovega vratu je bil samo še malce tesnejše ovit. Skoraj tako tesno kot vrvo... »

»Rad bi vedel, kaj se sploh dogaja,« je rekel in z uničujočim pogledom ostrknil Amosa.

»Nimate pravice, da me aratirate.«

»Sedite,« je rekel poročnik. »Obdolžiten je zelo resna.«

»Kaj vam je navčeval?« se je razburil Foley.

MARCO MIRELEC VSE ZA REKLAMO!

Kaj vse naredi človek za uspešno in do- bro reklamo? Pogledimo samo nekatera naša najvidnejša podjetja, na kakšen način reklamirajo svoje proizvode. Lepaki, oglašni in reklamni agenciji, v radiu, na televiziji, v tiskanih in sliki, v radiu, na televiziji, v tiskanih in sliki, v radiu, na televiziji, v tiskanih in sliki... »

»Sedite!« je hlastil Foley. »Ne morete naprej tako govoriti in potem oditi. Zakaj bi morali napisati poročilo?«

Amos si je izbrskal iz nje cigaro, jo prikopal ob ognju, ki mu ga je ponudil Foley, in rekel: »Po mojem mnenju gre za kroglo iz puške, najbrž z jeklenim plaščem. Z večkrat sem videl take rane. Seveda pa se lahko motim.«

»Seveda.«

»Ker pa sem trgovec, ne bi rad vzdajal pozornosti. Gotovo razumete, kaj mislim.«

»Seveda.«

»Vam cigara prijaja?«

»Čudovito.«

»So po dva dolarja kos.«

»Res?«

»Postal vam jih bom polno škatlo,« je rekel Foley velkodušno in z stal z iztegnjeno roko.

»Najlepša hvala za obisk, Mr. Duff. Prosim, ne pozabite me obvestiti, takoj ko bo ubogi George pokopan. Sam se pogreba ne bom udeležil. Na pokopališčih se človek tako hitro prehladi.« Opravičujoče je pokazal na svoj šal. »Postal pa bom nekaj roč.«

»Mr. Foley, bojim se, da se nisem dovolj jasno izrazil.«

»Kako?«

»Ne bi vam rad povzročal neprijetnosti.« Amos je izpušnil obroček dima v zrak. »Stramota pa je, da mora biti osebnost, kot je Mr. Kessler, pokopana brez vsakega blišča. Ali ne mislite tudi vi tako?«

Foley je spetsedel in sklenil roki. »In kaj bi vi predlagali?«

»Priporočal bi, hm, dostojnejši pogreb.«

»Saj vendar veste: Kessler je bil udovec. Nobenih sorodnikov ni imel.«

»Se vedno je bil vaš družabnik.«

»No, že, torej, kaj predlagate?«

»Nekaj velikopotnega. Pogreb prvega razreda z vsem, kar spada zraven. Prepričan sem, da je Mr. Kessler to zaslužil, ni res?«

»Ne,« je zagodrnjal Foley. »Bil je lemuh in bedak, če hočete zvedeti resnico. In kakšna je razlika med pogrebom prvega razreda in navadnim pogrebom?«

»Oh, začenja se že pri venci in...«

»Ne mislim tega. Mislim, koliko stane?«

»A, tako.«

»Pogreb, ki sem ga prvotno naročil, je stal 350 dolarjev. Koliko moram še dodati za prvi razred?«

Amos je tuhtaje opazoval goreči konec svoje cigare. »1800 dolarjev. Toda v tem je vračunano...«

»Kaj je v to vračunano, ni je čisto vseno.« Foley je izlekel iz predala čekovno knjižico. S praskajočim nativnim peresom je vpisal nekaj vanjo.

»Tu je čelja za 600 dolarjev, je hladno izjavil. »Stopideset sem že nakazal. S tem ste dobili torej skupno 750 dolarjev. Ostanek vam bom nakazal takoj, ko bo Kessler v redu pokopan. In potem nočem o vas ničesar več slišati, Mr. Duff.«

»Seveda ne,« je vneto zagotovil Duff in spravil ček.

Tri dni pozneje je bil pogreb mimo in Amos je poslal Foleyju račun za še neplačani ostanek 1050 dolarjev. Ko ob koncu tedna ček še ni prišel, je telefoniral h »Kessler-Foleyju« in zvedel, da gospoda Foleyja ni doma. Čakal je do torka, toda bilo ni nobenega čeka. S pet je telefoniral. To pot je bil Foley tam, vendar je imel konferenco in ga niso smeli motiti.

Tudi ta teden je šel h koncu, ne da bi Amos dobil svoj denar. Dobil ni tudi nobenega novega naročila. Zato je Bucky odšel, ker j drugje

»Ta Amos Duff je lažnivec. Lažnivec in tat. Veste, da mi je hotel zaračunati več, kot je prav?«

Castnik se ni zmenil za to. »Mr. Foley, moji kolegi so v vašem stanovanju našli lovsko puško, ki ste jo v trenutku nesreče imeli v avtu. Kot dokazno sredstvo smo jo zaplenili, prav tako tudi škatlo patron z jeklenim plaščem. Mr. Duff meni, da ste uporabili to puško, da bi svojega družabnika Georga Kesslerja spravili s poti.«

»Laže, vam pravim! Kessler je izgubil življenje v nesreči. Imam mrljiški list! Kako morete verjeti temu uštevemu grobarju?«

Amos se je nemirno presedel na svojem stolu. Poročnik je rekel:

»Gospod Duff ima dokaz v rokah.«

»Dokaz?« se je penil Foley. »Kakšne dokaz? Kessler je pokopan. Mrtve in pokopan. Pri- pominjaj, pokopal ga je Mr. Duff!« Foley je planil na noge. »Zdaj pa se vprašajte, odkod tako naenkrat ve, da je imel Kessler v sebi kroglo?«

»To smo ga že vprašali,« je odvrnil poročnik in pogledal Amosa s spodbujajočim pogledom.

»Torej,« je rekel poročnik in se odkašljal.

»Najprej seveda nisem imel pojma o tem. Se- le, ko je bilo vse mimo, sem to ugotovil. Se pravi, nisem bil jaz, ki je to našel, ampak drugi. Krogla se namreč ni stopila...«

»Stopila?« je zahreštel Foley. »Kaj se to pravi: stopila?«

»Hm, to je pa tako,« je Amos prizadevno po- jasnil. »Pri pogrebu prvega razreda trupla ne pokopljemo, ampak upeljemo. Posebno se, če umrli nima sorodnikov. Pepel potem damo v žaro.«

Poročnik je stopil k neki omari, spustil na- vojnico in vzel iz predelka lepo porcelanasto žaro.

Postavil jo je na sredo pisalne mize.

»Ali zdaj razumete?« je dostojanstveno re- kel Amos. »Ko so v krematoriju našli kroglo med pepelom, so jo tudi dali v žaro in vse skupaj poslali k meni. Potem sem moral se- vdati takoj na policijo.«

Amos je prijel žaro, jo prilizal ušesu in jo stresel. Tedaj se je slišalo, kako v notranjosti krogla zvenkeče ob porcelan: »klink, klink, klink.«

Prevedla: ANICA URBANEC

Ilustriral: JANEZ STARMAN

ANEKDOTE

Leon Trinajsti se je dal slikati nekemu nepomembnemu slikarju. Ko je bila slika gotova, je slikar poprosil papeža, naj se tudi on nanjo podpiše. Papež si je ogledal sliko in rekel:

»Pa smem dodati tudi kak citat iz bi- blije?«

»O, vaša svetlost,« se je raznežil sli- kar, »s tem bo slika samo še dragocenejša. Papež je poleg svojega imena zapisal:

»Janez 6, verz 20.«

Doma je slikar pogledal v biblijo in našel:

»Ne bojte se, jaz sem.«

Telesno veliki kipar Begas je nekoč po- leti vprašal telesno majhnega slikarja Menza:

»Povejte no, ali je pri vas spodaj tudi tako vroče?«

Max Liebermann je slikal nekoga ban- kirja. Bankir je komaj krotl radoved- nost:

»No, mojster, ali pa bo slika tudi res podobna?«

»Za kozlat' podobna,« je zgrmel sli- kar.

Ta anekdota pa ima še drugo varian- to. Tako naj bi Liebermann odgovoril bankirju:

»Če me boste motili, vas bom res na- slikal takega, kakršni ste.«

Neko mrzle zimske noči sta v Milanu dva policajca našla slabotnega in premra- ženega dečka.

»Kaj pa delaš tukaj?« sta ga vprašala.

»Moja sestra me ne more trpeti, zme- raj me zapre na podstrešje. In tako sem ušel.«

»Pa tvoji starši?«

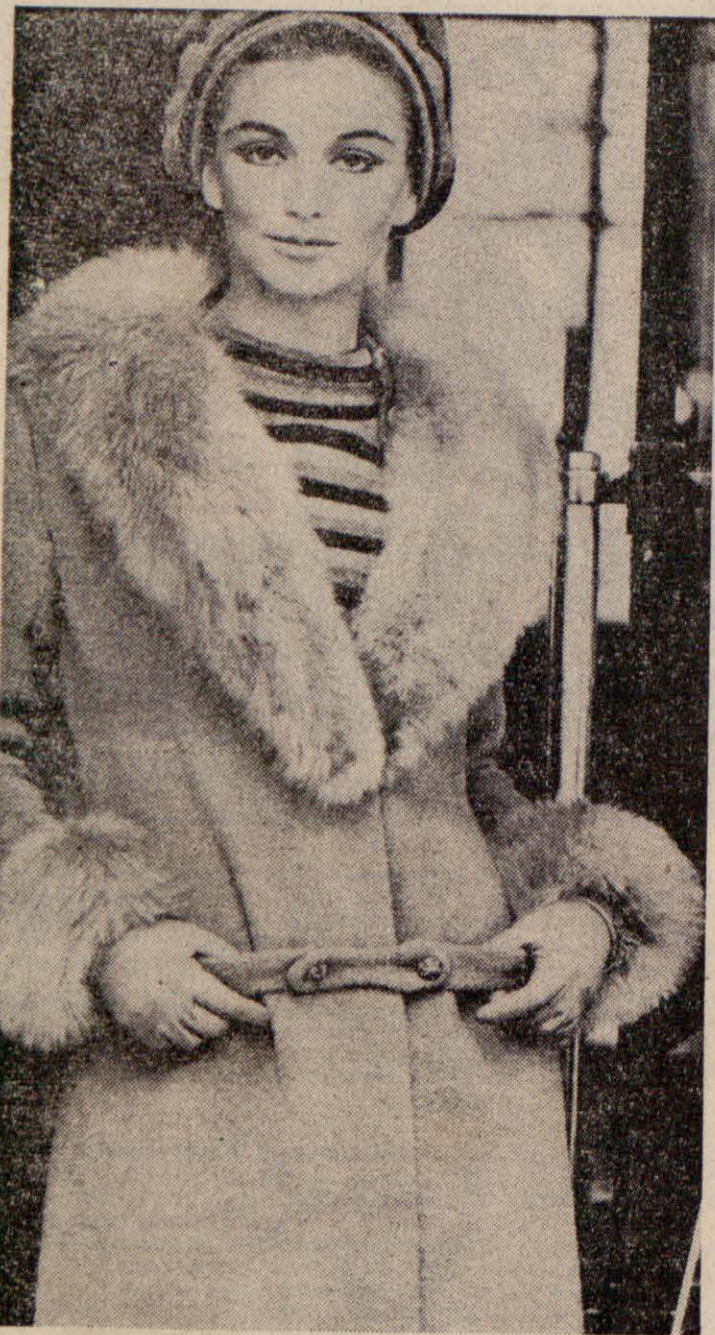
»Jih nimam več.«

»Naučil se boš, fantič, kam to pelje, če se ponoči klatiš okrog! Kako se imenuješ?«

»Giovanni Segantini.«

Naslednji dan so malinga Segantinja odpeljali v poboljševalnico. Od tam je tu- di ušel na deželo, in se prebijal, kakor je vedel in znal.

PARIŠKA JESEN

Na kratko: pariški krojači so sklenili, da ostanje krila kratka, pas je v množini — visok, nizek, ozek, ohlapen — natanko tako, kakor vam ugaja. Tudi pri Diorju ni nikakoli senzacija, njegovi predlogi za vse dnevne priliko so upadljivo lepi in upadljivo praktični — lansira te novo barvo, ki se imenuje sidersko modra.

Bežen pogled na prve fotografije pa vendarle popravlja gornjo trditve: večinoma je namreč pas (tudi) visok. Kakor da bi za jesen in zimo skušal poudarjati mladostno in gracilno linijo. Iz tega pasu sledi trapezna oblika krila in plašča. Zaradi visokega pasu dobi tipično podobo mode iz empirije. Kopiranje empirije seveda ni nič novega, vendar pa so tokrat nove kratke 'opice', imenovane 'spencers', s širokimi re-

verji, tako da spominjajo na paleonsko uniformo. Kot nasprotje se uveljavlja dolga kostimska jopica, s pasom na zapponko ali brez njega, z upadljivimi gumbi. Obe tendenci 'opice' sta tako rekoč veljavna modna ekstremna v Parizu. Najsi so jopice kratke ali dolge, pa so bogato obšite s krznom, vseeno ali z dolgodlakim ali kratkodlakim. Paša za oči: volneni jacquard v belo-črni ali belo-rjavi kombinaciji in zraven veliko krznel K je seneskim kostimom in plaščem — tudi s kapucami — se lepo podajo visoki škornji: zmaguje semiš, udobna široka peta pa je že prej zmagala. Zadnji krik so drugobarvne proge na čevlju ali ob robu škornja. Na novo je Pariz odkril spet žamet, vendar tokrat ne učinkuje plišasto. Proga-sti žamet je rafiniran v barvah

in aparten v vzorcu, za večerne kostime je prav imenitno mladosten. Variante empirijske tendence pri plaščih in oblekah se kažejo v višini pasu, v visokih žepih, zmeraj pa je krilo trapezasto, često žarkasto plisirano.

In še za večer: kakor je pariška ženska podnevi darisko rešena, tako se hoče zvečer pomladiti v deklico. Prednost imajo zato nežna, lahka blaga, na primer georgette, šifon, v nežnih barvah poleg nesmrtno črne, pas pod prsmi in odkritostni dekolté v slogu empirije. Ljubek nakit: majone cvetice iz blaga, ki kakor po naključju v krasijo ozke rokave. Reklji smo odkritostni dekolté, kar pa ne pomeni popoln dekolté, zakaj Pariz je kar najbolj odločno odklonil ameriško poletno senzacijo razgaljenega gornjega dela života.

TUDI V MESTU IMAMO LAHKO ODDIH

Mnogi od vas imajo te dni polne roke dela s pripravami za odhod na počitnice. Medtem ko po stanovanju iščete gorske čevlje ali kopalke, zložljivo posteljo za v šotor ali plastično žogo za na plažo, že vsi srečni mislite na dneve počitka in zabave. Prišli so dnevi, ko se bodo vsakemu uresničile tih želje po potovanju, izletih, sportu, igrah in poletnih pustolovčinah.

Vendar pa le malo kdo, čeprav smo vsi utrujeni in navdušeni dela, misli na počitek v pravem pomenu besede, na sprostitve, prepustitev, dolgo spanje, na dneve, ko se bomo odpovalili celo prevelikemu premišljevanju in vsakdanjemu skrbem. Zaokaj ne bi bil naš dopust neke vrste vegetativno življenje, podobno življenju dreves, ki sicer žive tudi od mineralnih snovi, toda predvsem od čistega zraka in sonca?

Vsi smo potrebni take omrtvelosti, a namesto tega vsi vročino iščemo zabave, kot da bi bile počitnice neke vrste 'slov za zabavo'. Narava sama nas uči, kako naj se obnašamo. Živalski dnevi dejavno sledi nočni negetivnost, neprestanemu gibanju spominjati. Poleti in jeseni (za rastline in živali) sledi zimski mir. Za ciklom dela skraka vedno, v trise in na deželo so postale tradicija, ki nima z našega gledališča skoraj nič opraviti z medicino, ampak bolj z zabavo.

Naj se torej polotajzijo vsi tisti, ki ne morejo oditi iz svojega kraja. Če bodo znali resnično počivati, se bo kaj lahko zgodilo, da bodo na koncu koncev bolj počili in se bodo počutili bolj sveži od tistih, ki so porinili na plažo, gorske vrhove ali jezera obrežja. Njihova skrivnost pa je vsa v tehniki počivanja, ki nam jo priporoča moderna medicina in psihologija.

Pri človeškem organizmu poznamo dve vrste utrujenosti: telesno in duševno. Sodobna fiziologija pa je iznašla metode, s katerimi si lahko pridobimo sformo v kratkem času in z največjo lahkoto. Gre za vrsto umetnih počitnic, ki pa nimajo ničesar nenavadnega nesar protislovnega s pravili mentalne in telesne higijene. Bistvo tega metoda je v sila enostavnih vajah, ki jih lahko izvajajo vsi in res lahko pomladajo človeka, če jih izvaja resno in z voljo.

Z resnostjo in voljo, da, kajti psihologi pravijo, da se moramo med temi vajami duševno sprostiti in odgnati vse težke misli in skrbi.

To je pravzaprav najvažnejši element uspešnega počitka. Nemogoče se je dobro spčiti, če nam po glavi rojijo skrbi in kaos vsakdanjih misli. Zato je tako potrebno modernemu človeku, da se v počitnicah resnično sprosti.

CVETLICE V STANOVANJU ČEZ POČITNICE

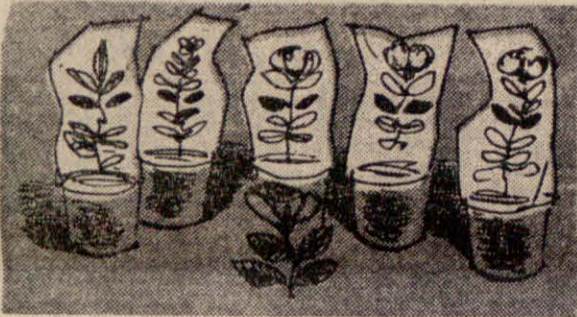
Mnogi od vas se pred odhodom na počitnice znajdejo pred problemom kako ohraniti rastline med svojo odsotnostjo sveže, ne da bi jih morali zapustiti komu drugemu v varstvo. Če vaše počitnice niso daljše od treh tednov, si lahko pomagata s sistemom, ki vam ga bomo razložili. Gre predvsem za rastline manjših dimenzij in za vse tiste, ki jih normalno gojimo v stanovanju.

Najprej je treba rastline, zemljo in lončke temeljito prepočiti z vodo, zato in vse skupaj potopimo v vodo vsaj za

dovolj svežine in sence ter jih tam pokrijemo.

Ko se vrnete domov, osvežite rastline z vodo, zlasti liste, in pognojite zemljo z umetnim gnojilom, topljivim v vodi. Rastlin pa ne smete takoj odnesti na sonce, ampak morajo se nekaj časa ostati na svežem in senčnem prostoru.

Če gojite tudi rastline v vodi, ne pozabite pred odhodom na počitnice izmenjati vode in jih postaviti na svež prostor, kjer je dovolj svetlobe in zrak stalno kroži.

dve uri. Pazite pa, da ne zmote listov, kajti če se to zgodi, morate najprej počakati dve do tri ure, da se posušijo, in šele potem nadaljevati z operacijo.

Medtem pripravite vrečke iz polivinil različnih velikosti, ki so odvisne od višine rastlin in premera lončkov. Namesto da bi uporabljali za vsako rastlino posebno vrečko, lahko napravite tudi nekaj večjih vrečk in z njimi kasneje pokrijete več rastlin skupaj.

Izberite v stanovanju svež in zračen prostor, kjer je dosti naravne svetlobe (kuhinja ali kopalnica). Po tleh razprostrite vreče ali pa kaj podobnega, ker so lončki mokri in bi na podu lahko pustili sledove.

Zdaj je čas, da vse rastline pokrijete s polivinilnimi vrečkami. Pazite, da pri tem listi ne bodo preveč stisnjeni. Vrečk ni treba spodaj zapreti, ampak naj prosto segajo do tal ali se dotikajo stene lončkov.

V takem stanju bodo rastline lahko zadržale 15-20 dni. Če so vaše počitnice daljše, zaupajte nekomu nalogo, da bo zemljo in lončke spet prepočil z vodo in rastline nanovo pokril. Če ni mogoče spraviti v stanovanje vseh rastlin, ostale namestite v enega vrtnih kotov ali na balkonu, kjer je

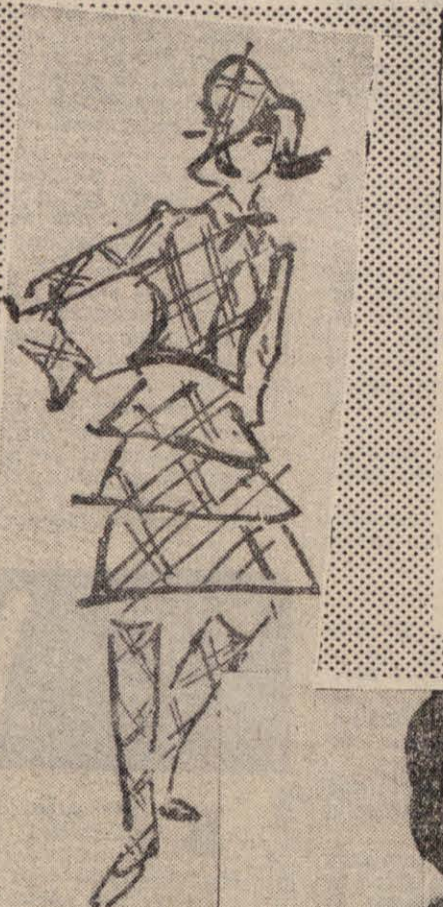
kaj morate vedeti?

Jajca ostanejo dlje časa sveža, če jih natrete s slanino.

Če nimate stiskalnice za limono pri roki, zabodite vanjo oster kuhinjski nož, ga nekoliko kokrat zaobrinite in sok boste z lahkoto iztisnile.

Gobe sušite v senci, tako bodo obdržale lepo belo barvo.

Meso pravkar zaklane živali je največkrat trdo. Četril ure prej, preden ga daste v pečico, ga natrite z limono in oljem. Pečenka bo mehka in sočna.

SLADOLED, NAREJEN DOMA

KAVNI SLADOLED

Količine za štiri osebe: 200 g mlete kave, pol litra vode, 200 g sladkorja in četril litra tekoče smetane.

PRIPRAVA: Zlijte v posodo vodo in ko začne vreti, dodajte kavo. Nastalo zmes še dvakrat prevrte, dodajte dve žlici vode in pustite stati približno pol ure. Odljite tekočino v drugo posodo in dodajte sladkor. Počasi segrevajte, da se bo raztopil, nato tekočino ohladite in dodajte tekočo sladko smetano. Vse skupaj zlijte v posodico za sladoled in postavite v hladilnik. Servirajte vsako porcijo s sladko smetano, na vrh pa položite kavno zrno.

Zmesi lahko dodate štiri rumenjake. Sladoled bo tako gostejši in okusnejši.

MARELIČNI SLADOLED

Količine za štiri osebe: 500 g marelic (tehtanih brez koščic), pol zavitka vanilije, 300 g sladkorja, 6 del vode.

PRIPRAVA: Postavite na ogenj vodo s sladkorjem in vanilijo. Naj vre eno minuto. Operite in posušite marelice, odstranite koščice, razrežite jih na majhne koščke in vrzite za nekaj trenutkov v mikser. Nastalo meso dodajte sladkorji vodi, dobro premešajte in zlijte v posodo za sladoled, ki jo končno daste v hladilnik.

Zmesi lahko dodate kozarček likerja, vendar morate v tem primeru odvzeti en kozarček od določene količine vode.

LEDENA KREMA

Količine za štiri osebe: 6 jajčnih rumenjakov, 300 g sladkorja, tričetril litra mleka, žlička vanilije.

PRIPRAVA: Dobro stepite rumenjake s sladkorjem, da bodo na koncu beli in peneči. V drugi posodi zavrite mleko z vanilijo, ga ohladite in dodajte jajčni zmes. Postavite vse skupaj na ogenj, stalno mešajte z leseno žlico (zmes ne sme zavreti) in ko opazite, da se zmes pričinja gostiti, odstavite posodo, jo ohladite in zlijte v posodo za sladoled. Postavite jo v hladilnik, servirajte s čokoladnimi piškoti. Opozorjamo vas, da zmes med vretjem stalno mešate, da se ne bi začela delati na površini skorjica.

ČOKOLADNI SLADOLED

Količina za štiri osebe: 300 g sladkorja, 100 g kakava, 4 rumenjaki, tričetril litra mleka, žlička vanilije, stepena sladka smetana, ščepec cimeta.

PRIPRAVA: V posodo stresite polovico sladkorja, kakao, cimet, vanilijo in dodajte mleko. Dobro zmešajte in naj vse skupaj vre pet minut. V drugi posodi stepite jajčne rumenjake z ostankom sladkorja ter počasi dodajte čokoladno zmes. Postavite na ogenj in stalno mešajte. Pazite, da vam tekočina ne zavre. Končno ohladite in zlijte v posodo za sladoled. Servirajte vsako porcijo s sladko smetano in naribano čokolado.

Sladoled lahko pripravite tudi brez rumenjakov, vendar bo v tem primeru okus manj delikaten in zmes manj peneča.

DOBRO JE VEDETI, DA:

— postane sladoled zrnat, kadar mu primanjkuje sladkorja,

— je zelo koristno dodati sadnim sladoledom (jagodnim, mareličnim, breskvini) malce umetne barve, ki sladoled živahnje obarva.

A. L.

Posebno vlogo pri kuharski spretnosti omogoča

KUHANJE Z »VEGETO« 40 NENADOMESTLJIVIM »PODRAVKINIM« DODATKOM ZA IZBOLJŠANJE OKUSA JEDI

PODRAVKA PODRAVKA PODRAVKA

POSEBNO ZA OTROKE

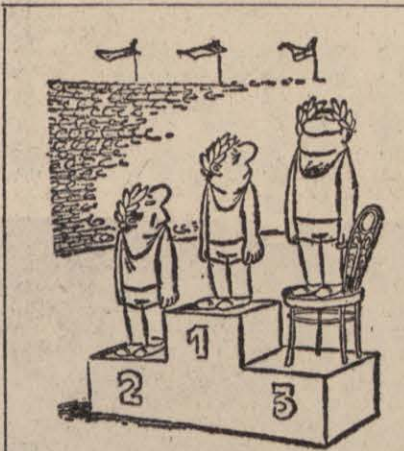
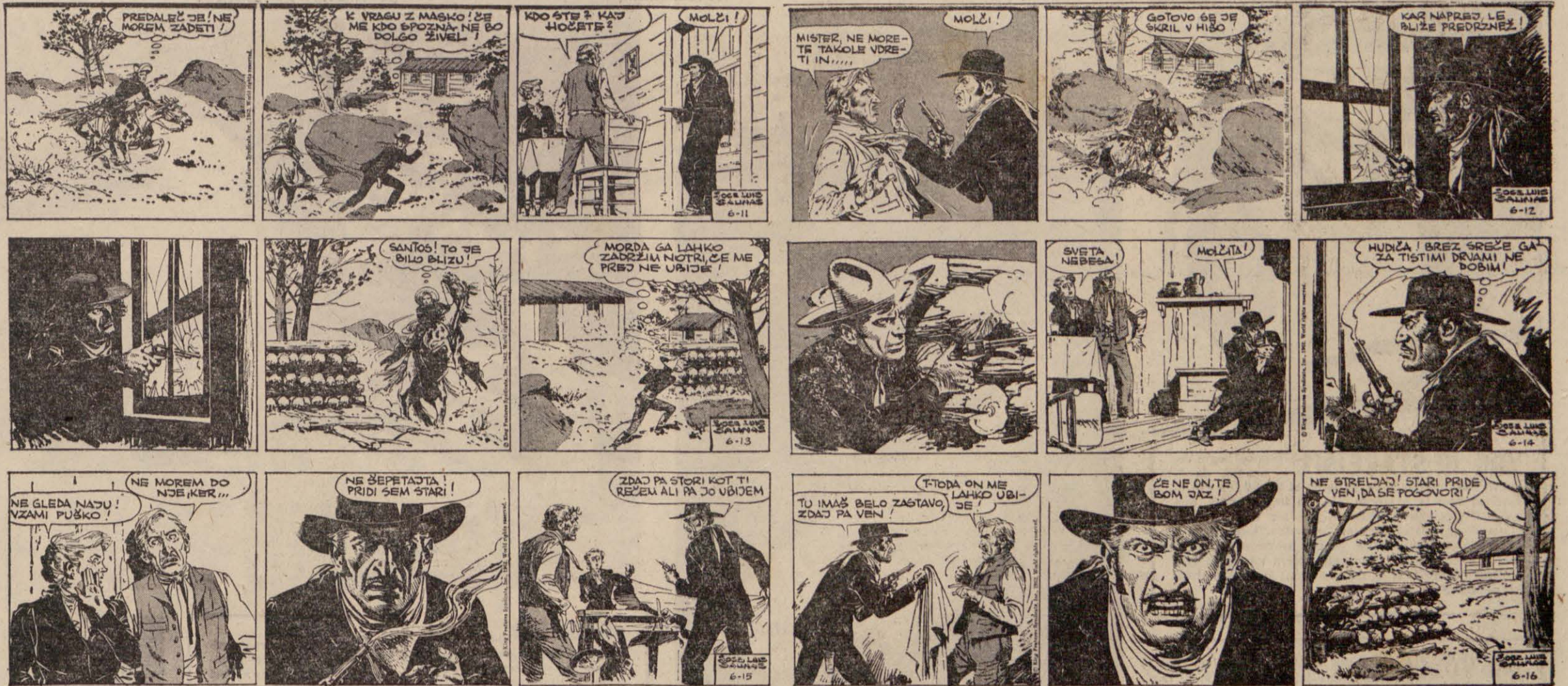

HRANLJIVO IN OKUSNO!

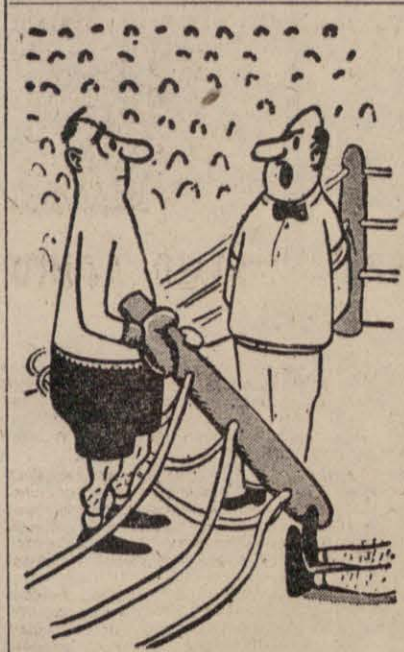
»ZVIJEZDA« VITAMINIZIRANA MARGARINA S KAKAOM

vsebuje izključno najplemenitejšo rastlinsko olja, ki imajo mnogo esencialnih mastnih kislin. V »Zvijezda« margarinu s kakaom je kokosova mast, razen vitaminov A in D pa sta tudi sladkor in kakao. Margarina je kalorična in kakovostna hrana, primerna za neposredno uporabo, če je namazate na kruh, in sicer za odrasle in otroke, posebno pa za bolnike in končno jo lahko uporabite za pripravo sladkih jedi.

Pustolovščine cisca kida

Brez besed

Se kak tak trik, pa vas bom diskvalificiral!

Pomislimo, ali nismo ničesar pozabili?

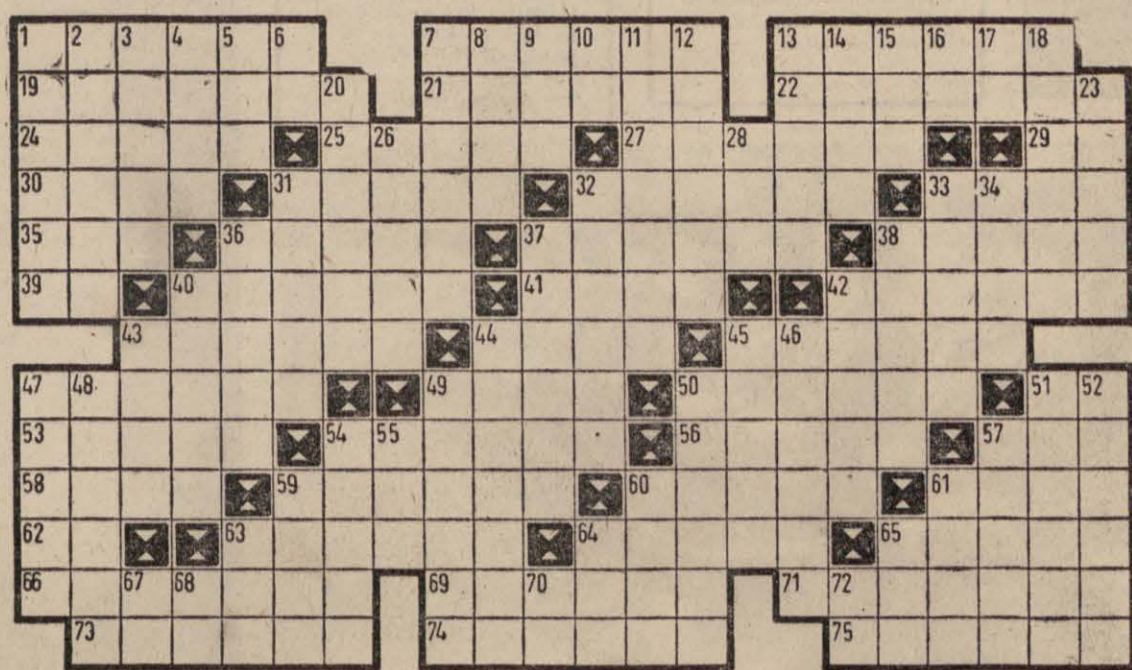
Brez besed

Ne vem, zakaj pravzaprav leži tukaj. Vsekakor ima zdaj modrico na levem očesu!

izdaje in tiska Časopisno podjetje «DELO» v Ljubljani. — Glavni urednik Milan Pogačnik. Odgovor ni urednik Zoran Jerin. Uredništvo Ljubljana, Tomšičeva 4/11, p. 150-111. — Telefon 23-523 do 2-526. Prodajni oddelki: Ljubljana, Filzova 1, telefon 29-463. Naročnina: obojletna 1.440 dinarjev, polletna 720 dinarjev, četrtletna 360 dinarjev, mesečna 120 dinarjev. Glasni oddelki: Ljubljana, Filzova 1, telefon 21-896. — Številka tri računa NB 900-11/1-167. — Rokoptov ne vračamo.

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. zagata, nadloga, sila, 7. oglati geometrijsko telo, 13. zvit las, koder, 19. trgovska pisarna, 21. vojaški novinec, nabornik, 22. solski oder z mizo, 24. žrtvenik, 25. pripovedno pesništvo, 27. prikazovanje najnovejših modnih vzorcev, 29. grška besedica ki pomeni dvojen, 30. ustreljena divjačina, 31. nemška denarna enota, 32. naša prva spomladanska ptica pevka, 33. najvišja karta pri taroku, 35. staro-cerkvenoslovenska črka za mehki polglasnik, 36. pozdrav s streljanjem, 37. velika kuhinjska posoda, 38. prikazen, nestvor, pošast, 39. ime črke, 40. pogorje med Črnim in Kaspiskim morjem z najvišjim vrhom Elbrus (5633 m), 41. ruski šahovski veleojster, ki je bil na prestolu svetovnega prvaka le leto (Mihail), 42. besednjak, vokabular, 43. polmrak, 44. svetovno znano kopalnišče pri Benetkah, 45. zbadljiva šala, šaljiva bodica, 47. slavnost ob poroki, 49. prenosnik, posred-

nik, 50. izključna pravica do uporabe izuma, 51. arabski žrebec, 53. pristanišče na severni obali otoka Krete, 54. pravilno geometrijsko telo, 56. grška boginja modrosti, 57. znano belgijsko letovišče in kopalnišče, 58. pogorje med Azijo in Evropo, bogato na rudah, 59. majhen rog kot glasbilo, 60. monarhi, dinast, suveren, 61. ud kake stranke, 62. kemični znak za redko zemljo neodim, 63. ime nemškega verskega reformatorja Luttra, 64. industrijski kraj na Gorenjskem, 65. livada, pašnik, travnik, 66. topovski naboj s kroglicami, 69. strasten lovec, 71. zdravilna pijača, napoj, 73. površinski zvončaste oblike, 74. čisto premoženje, gotovina, 75. groba lamena tkanina za ruhe.

Navpično: 1. makedonsko mesto, ki ga je lansko leto hudo porušil potres, 2. nemški ekspresionistični pesnik, napravil samoroj v emigraciji (Ernst), 3. letošnji nogometni prvak Evrope, 4. položaj, družbeni sloj, kasta, 5. pevski zbor, 6. kratka naše letalske družbe, 7. prikazovanje, ponazoritev, 8. velik vodni tok, 9. letovišče pri Opatiji, 10. kemični znak za kovino cirkonij, 11. znamenit španski baročni slikar realistične smeri (Bartolomeo Esteban), 12. svetišče grške boginje Atene, 13. osnutek, začasen načrt, preprosta risba, 14. trening, urjenje, 15. grška črka, 16. latinski predlog, 17. začetnici slovenskega slikarja in grafika, doma iz Kanala ob Soči, 18. drugo ime za gumi, 20. vrsta nekdanjih srednjih šol, 23. tehnični poklic, 26. šampion, rekord, 28. eden od čutov, 31. črna krava, 32. mesto v Albaniji ob istoimenskem jezeru, ki meji na Jugoslavijo, 33. fizikultura, telovadba, 34. krepljena pijača, 36. vrsta modernega

REŠITVE UGANK IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

Križanka: 1. dispanzer, 9. skladba, 16. izmena, 17. lek, 19. selekcija, 21. abota, 22. Des Moines, 24. sad, 25. diša, 26. sago, 27. blok, 28. vdaja, 30. era, 31. vinar, 32. Rur, 33. Kregar, 34. Ma, 35. Kogan, 36. car, 37. Piava, 28. palma, 39. met, 40. porta, 41. pa, 43. šrangja, 45. dir, 46. Samos, 47. Kri, 48. kanta, 49. zena, 50. tros, 51. cvek, 52. Ida, 53. Liverpool, 55. krava, 56. samogovor, 59. tli, 60. trezor, 61. Radovan, 62. karistida.

IZREK NA CRITICAH: 1. Ljubel, 2. zmanenje, 3. veličina, 4. doklade, 5. meritev, 6. pregraja. Ljubezzen je večna, dokler traja.

To je vendar električni štedilnik, ne pa gramofon!

Da, Emica, zdaj imamo radio v pisarni, da nam nadure hitreje minejo!

BERITE PO KOSILU

Taki s precejšnjo hitrostjo polje po temni ulici, kar nenadoma pa ustavi.

»Da, kaj pa je?« se oglasi potnik.

»Ali ni tovaršica, ki sedi poleg vas, pravkar zaklicala stop?«

»Da,« potrdi tovaršica, »vampak to ni veljalo vam!«

»Gospodinja pomočnica: «Zunaj je nekdo, ki zbira za dom alkoholičkov.»

Gospodar: »No, pa mu dajte eno buteljko iz kleti.«

»Nedeljsko jutro je. Ona se zaspalo pretegne v postelji, on pa že živahno čofota v kopalni kadi.«

»Ljubi, ali si si zobe že umil?« zaklicé ona.

»Sem, ljubica! In ker je nedelja, sem se toofel.«

»Mislim, da vaša žena ni preveč muzikalna, a zdaj sem zvedel, da se bo celo učila igrati na klavir? Kako pa to?«

»Da, veste, če bo igrala na klavir, usaj ne bo kuhala.«

Peter je nastopil novo službo.

»Sem mož redkih besed,« mu že prvi dan objasni šef oddelka.

Peter mu ves vznemirjen stisne roko:

»Tudi jaz sem poročen, tovaršič se!«

»Vedno sem bil zaupljiv do tebe in sem ti vse povedal,« se skuša rešiti mož pred bližajočo se zakonsko nevihto.

Boljša polovica: »Da, in jaz sem bila tako neumna in ti vse verjela!«

»Vaš mož, gospa Teja, je potopil mojemu možu, da ima doma pasje življenje.«

»To je res! Pride z umazanimi tacami domov, vtakne v vsako stvar svoj nos in renči zaradi vsake malenkosti.«

Elvira se prijete domov:

»Z Janezom sem naredila konec!«

»Toda, otrok, kaj je vendar? Ali sta se kregala?«

Elvira ihté odkima:

»Ne, sedela sva o parku na klopi...«

»No, in kaj se je vendar zgodilo?« je vsa zaskrbljena mati.

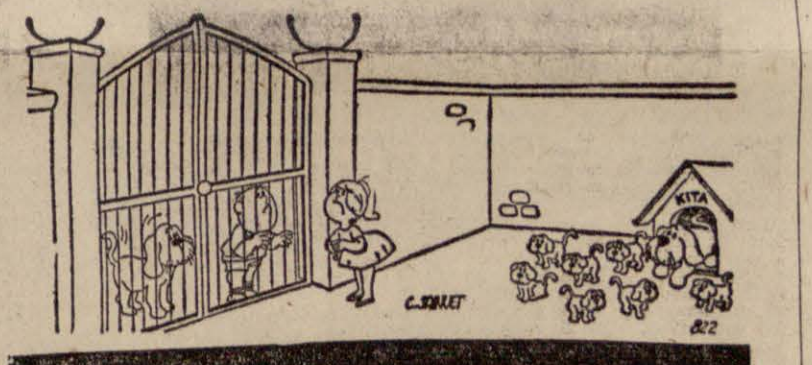
»Predstavljaj si, ta bedak je zaspal!« komaj izdavi Elvira.

(KAM)

SEDAJ ALI TAKOJ
TODA SOLEA

Gospod sodnik, ali imate kaj prou, ako zastavim svojemu možu nekaj osebnih vprašanj, medtem ko je zaprižen??

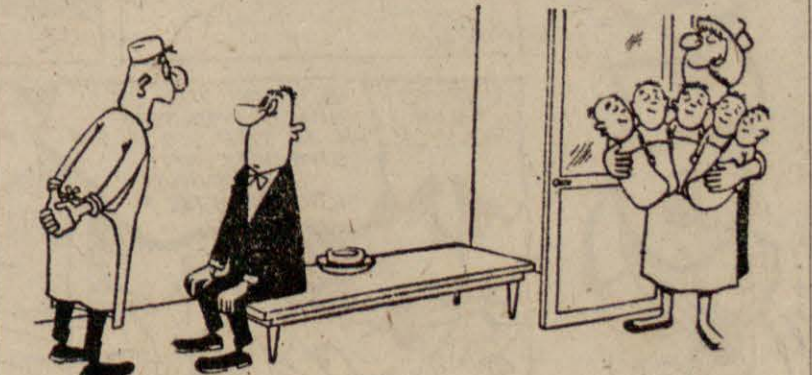
Ne vem zakaj, toda mamica mi je prepovedala, da te spustim na dvorišče, kadar imaš psa s seboj!

Deklica, kakršna si ti, živi samo enkrat na svetu!

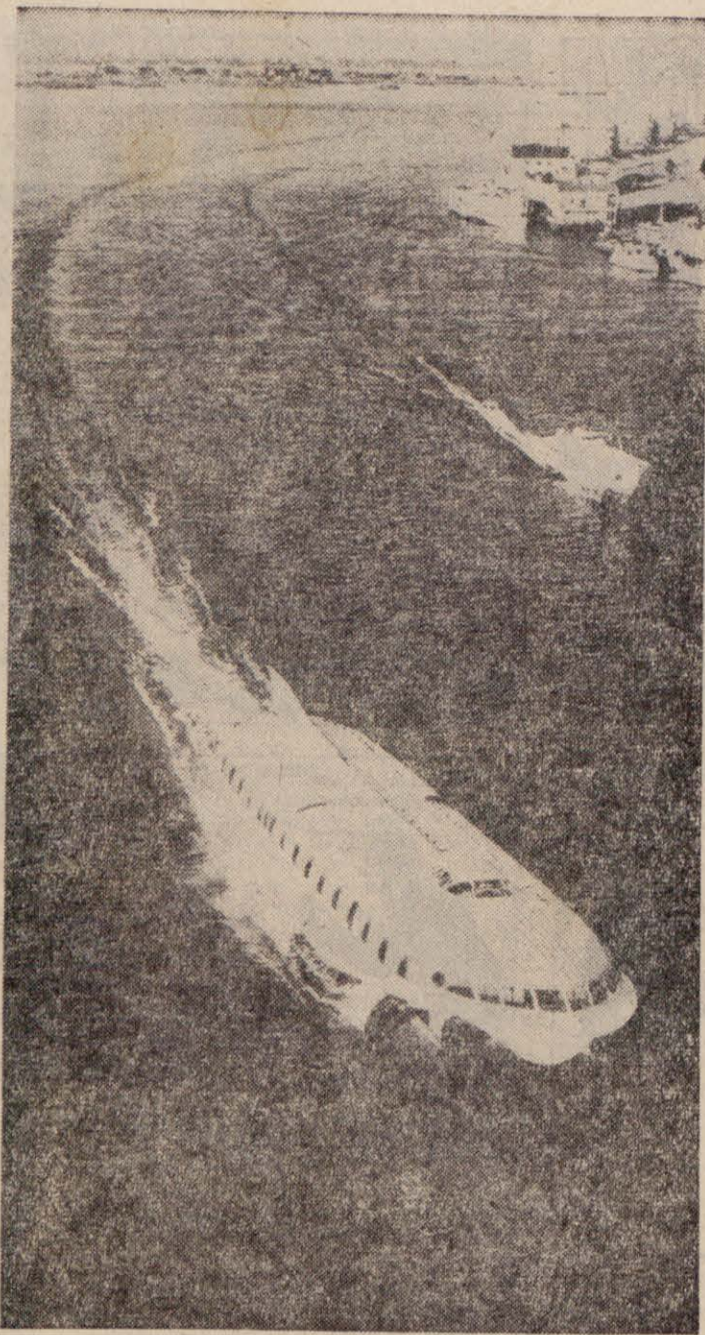
Brez besed

No, moj dragi, vi imate gotovo široko srce?

KDO JE STAREJŠI? Mogoče boste celo uganili, da je deklet, toda nikdar si verjetno ne bi mislili, da gre za sprehod matere s sinom. On jih ima trinajst, ona pa sedemindvajset. Poucette je sicer znan original s pariškega buivarja Saint Germaine. Ukvarja se s slikarstvom. Nekaj let je precej brezuspešno ponujala svoje slike po kavarnah, potem pa so jo lani odkrili Američani in tako si sedaj že lahko privoščijo počitnice na Azurni obali.

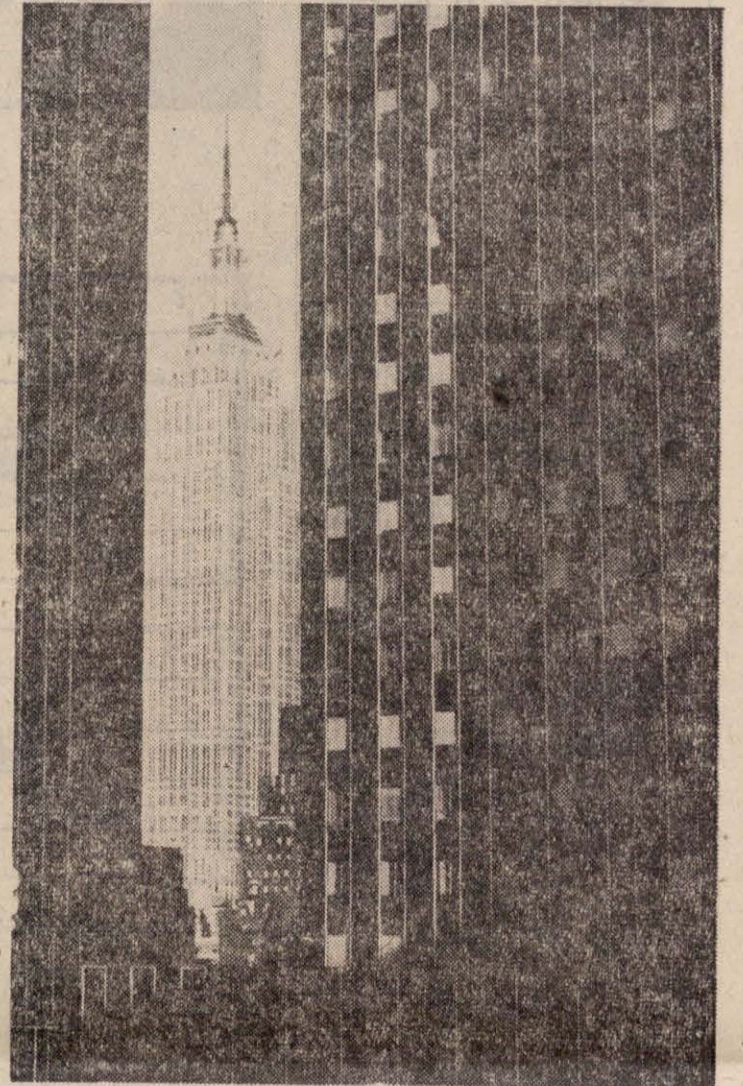
NA VOLGI je konec ladijske romantike. Sedaj tam kraljujejo taki gliserji, ki lahko sprejmejo do sto petdeset potnikov in plovejo s hitrostjo kakih 100 km na uro.

BOLJ ALI MANJ individualne tribune si postavijo ljubitelji motorističnih dirk v Ernstthalu v Vzhodni Nemčiji. Tribune sicer služijo samo enkrat na leto, toda vsaj tedaj je razgled dober.

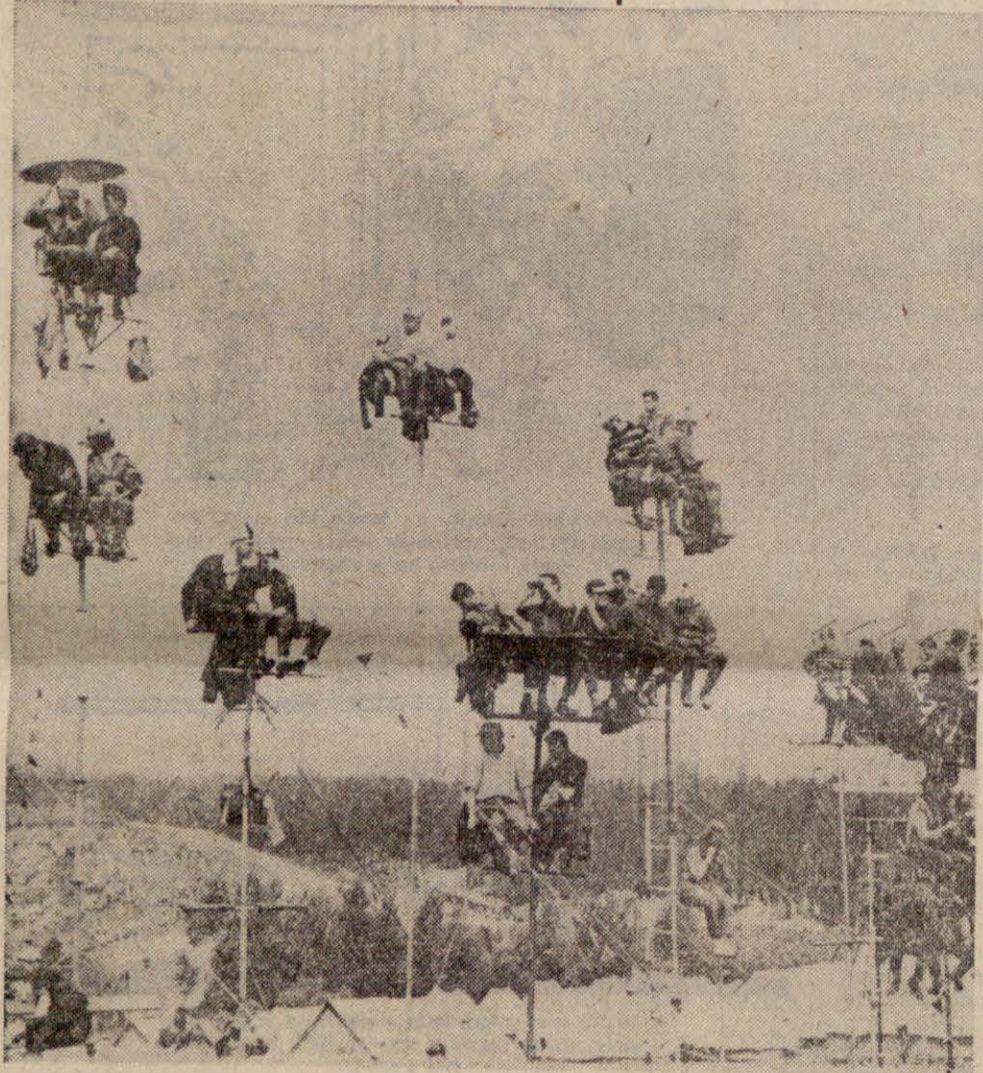

»PEGASTI Erazeme naj bi bila zelo uspešna ameriška komedija, v kateri poleg slavnega filmskega veterana Jamesa Stewarta igra tudi najnovejša (očitno ne enodnevna) hollywoodska zvezda Jane Wald. Ali bo v tem novem filmu res kaj pravega humorja ali pa običajne omedlenosti in razkosavanje oblin, kritiki še niso povedali.

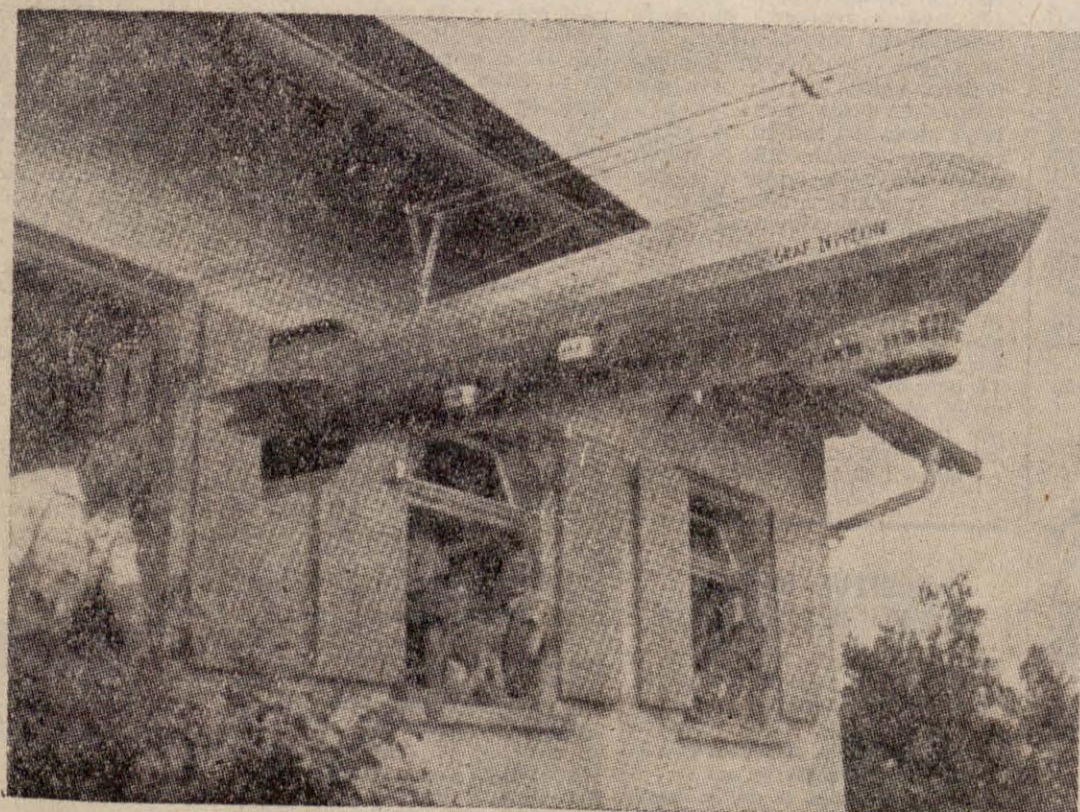
POSEBEN ženski oddelk policije bo skrbel za red in »varnost« v ženskem delu olimpijske vasi. Vrvice, ki jih imajo policistke v rokah, so japonske inčice lisic. Ker dekleta precej dobro obvladajo tudi jiu-jitsu, se vključijo kaj redko upirajo. Kljub vsemu pa se ni jasno, ali bodo vrvice rabile samo za »nesonoče« ali kot denimo, laso.

OKROG Empire State Buildinga v New Yorku, največje stavbe na svetu, nenehno rastejo novi objekti. Toda pri naši fotografiji gre vendarle samo za optično prevaro. Veterani med nebotičniki je namreč že dolgo tega simbol ameriškega veleuma in ni ga nikogar, ki bi se upal zgraditi višje poslopje. Seveda pa prebivalci uživajo od vsega tega predvsem senco.

MOŽ je sicer svetovni prvak v sprintu, toda hrt je bil vseeno hitrejši. Ameriški tekač Henry Carr se je pomeril s hrtom na svoji progi, se pravi na 220 yardih, toda pes ga je vseeno prehitel za skoraj deset metrov. Razlika je bila kajpak še večja, saj je bil hrt tako rekoč spočit, Carr pa brez sapa.

MARTIN Heigele, delavec iz Eisenburga, je porabil več kot tisoč ur, da je sestavil svoj skoraj dva metra velik model slovitnega zrakoplova »Graf Zeppelin«, s katerim sedaj zabava otroke. Zrakoplov »leti« po vrhu in okrog hiše ohešen na dve žici, poganjajo pa ga majhni motorji. Precej drag »konjček« za kratkočasje predvsem otrok starejšega rodu.

ČIKAGO

OSTALA DVA STA MED TEM ŽE LETELA PROTI ŽURGU...

PRISPELA SVA... SRA JE ŽE ŽAS. VSE MI JE ŽE BOLI OD PRIZANJA...

BREZ SKRBI! KJE PA SOŽ...

PAZI, DA SE NE IZDAŠ!

KDOŽ... GANGSTERSI Ž O, JIH BOŠ ŽE VIDEL.

KAVENI PA SOŽ...

AHA, SE VIDIM!... PRAV TAKENI SO KOT NAŠI PRANTOŽI NA KMEZLI VESELICI, KO BI SE RAJBI STEPLI...

TOLE STA

IZVOLITA, AVTO VADU ŽAKA...

NALI HVALA, GREVA ŽAJE PEŠ

V AVTO SEM REKEL!! HEJ, KAJ VAM JE ŽE... KAKŠEN SPREHEM PA SE TO ŽE SPLOH PA SRA VAS NITI NE POZNAVA, KTO PA STE?

TO BOSTA PRV KMALU VIDELA.

POZORAVLJENA, ZVITOREPEC IN LAKOTNIK! IZREDNO ME VESELI, DA VADU PO DOLGEM ŽASU SPET VIDIM!

GLEJ NO! TU JE NEKTO, KI NAJU POZNA!

HEJ TI, KDO SI ŽE, RECI TEM BARABAM, NITU NE STRAŠIJO S PIŠTOLAMI! NISVA NIKALU POTEPUHA!

KJE PA SI ŽE, NE VIDIM TE...

...PRAV KMALU ME BOSTA VIDELA, HE HE, TO PA BO TUDI ŽADNJE, KAR BOSTA SPLOH ŽE VIDELA V SVOSEM ŽIVLJENJU, HE HE HE...

Z-ZAKAJ?

MIKI MUSTER